PLATO
PLATO FİLM YAYINLARI

OKUMANIN EN SOLUKSUZ HALİ

Arthur Conan Doyle

SHERLOCK HOLMES

KIZIL SORUŞTURMA

3

KIZIL SORUŞTURMA

A STUDY IN SCARLET

ARTHUR CONAN DOYLE

ÇEVİREN: FATİH KINALI

PLATO

PLATO FİLM YAYINLARI

Kızıl Soruşturma/Arthur Conan Doyle
Özgün Adı/A Study in Scarlet
Sherlock Holmes Serisi No: 3

Genel Yayın Yönetmeni: Sinan Çetin

Editör: Uygar Karal
Yayına Hazırlayan: Taylan Kızılöz
Çevirmen: Fatih Kınalı
Sayfa Tasarım: Burcu Tan
Kapak Tasarım: Ali Murat Yılmaz

Baskı: İdil Matbaası
Davutpaşa Cad. Emirtaş Kazım Dinçol Sanayi Sitesi,
No: 81-19/20 Topkapı/İstanbul

1. Baskı: İstanbul, Mart 2009
ISBN: 978-975-6381-45-8

Plato Film Yayınları
Akyol Caddesi Vişne Sokak 14/2 Cihangir/İstanbul
Telefon: (0212) 252 45 83 (pbx) Faks: (0212) 249 35 84
yayin@platofilm.com

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM

İKİNCİ KISIM
AZİZLER ÜLKESİ

BİRİNCİ KISIM

Ordu Tıp Hizmeti'nden emekli Doktor John H. Watson'un anıları gözden geçirilerek yeniden basılmıştır.

I. Bölüm
Bay Sherlock Holmes

1878 yılında, Londra Üniversitesi'nden hekimlik diplomasıyla mezun oldum ve ordunun cerrahlar için açtığı kursa katılmak amacıyla Netley'e gittim. Oradaki öğrenimimi tamamlayınca, yardımcı cerrah olarak Beşinci Northumberland Alayı'na atandım. Alay, o zamanlar Hindistan'daydı ve ben oraya gitmeden önce, İkinci Afgan Savaşı patlak verdi. Bombay'a varınca, kolordunun birkaç hat ilerlediğini ve düşman ülkesinin içerlerinde olduğunu öğrendim. Yine de, benimle aynı durumda olan başka görevlilerle birlikte, kolordunun peşinden gittim ve Kandahar'a sağ salim ulaştım. Orada alayımı buldum, derhal görevime başladım.

Sefer birçoklarına onur nişanları ve terfiler getirdi, ama benim için ancak bir talihsizlik ve felaketti. Kendi tugayımdan alındım ve Maiwand savaşında hizmetinde olduğum kişiyle beraber, Berkshires'a atandım. Bir Jezail kurşunuyla omzumdan yaralandım; kurşun kemiğimi paramparça etmiş ve köprücük kemiğimin altında bulunan atardamarı sıyırmıştı. Eğer emirerim Murray cesaret ve bağlılık göstererek beni bir yük beygirine atıp emniyetli İngiliz sınırları içine taşımasaydı, ölüm saçan "Afgan Gazileri"nin kanlı kucağında bulacaktım kendimi.

Çektiğim ıstıraptan bitkin ve katlandığım zorluklardan bitap düşmüş halde, yaralı askerlerle dolu bir trenle, Peşaver üssündeki hastaneye nakledildim. Burada kendimi toparladım; koğuşlar arasında dolaşabilecek kadar ayaklanmış, verandada ufak ufak güneşleniyordum ki, bağırsak hummasından ötürü tekrar yataklara düştüm. Aylarca hayatımdan umut kesilmişti, sonunda kendime gelip iyileşme sürecim başladığında öylesine zayıf ve bitap düşmüştüm ki, tıbbi yönetim beni İngiltere'ye geri yollamakta bir dakika bile gecikmemek gerektiğine hükmetti. Bundan dolayı, asker gemisi Orontes ile sevk edildim ve bir ay sonra Porstmouth iskelesine vardım; sağlığım telafi edilemeyecek şekilde bozulmuştu ama hükümet baba, iyileşebilmem için dokuz aylık istirahat izni verdi.

İngiltere'de kimim kimsem yoktu, bu yüzden kuş kadar özgürdüm. Belki de şöyle demek daha doğru: Günlük on bir şilin ve altı peni geliri olan bir adam kadar özgürdüm. Bu şartlar altında, doğal olarak, imparatorluğun tüm aylaklarının ve serserilerinin karşı konulamaz bir şekilde aktığı fosseptiğe, yani Londra'ya yöneldim. Orada bir süre Strand'daki özel bir otelde huzursuz ve anlamsız bir varlık olarak yaşadım ve harcayabileceğim paranın hepsini, olmam gerektiğinden daha serbest davranarak tükettim. Maddi durumum alarm verince, çok geçmeden anladım ki, ya büyükşehri terk etmek ve kırsal bir bölgede yaşamak ya da hayat tarzımı tamamen değiştirmek zorundaydım. İkinci şıkkı seçtim. Otelden ayrılmaya, daha gösterişsiz ve daha ucuz bir yeri mesken tutmaya karar verdim.

Tam da bu kararı aldığım gün, Criterion Bar'da oturuyordum ki, biri omzuma dokundu; dönüp bakınca,

Barts'ta emrim altında yardımcı cerrah olarak çalışan genç Stamford'u gördüm ve hemen tanıdım. Londra'nın büyük yalnızlığında, dost bir yüz görmek, kimsesiz bir adam için gerçekten hoş bir şeydi. Eski günlerde Stamford asla benim yakın arkadaşım filan değildi, ama buna rağmen onu öyle içtenlikle selamladım ki, o da beni gördüğüne mutlu oldu. Duyduğum mutluluktan gelen coşkuyla, ona benimle Holborn'da öğle yemeği yemesini önerdim, iki tekerli bir arabaya binip, yola koyulduk.

"Neler yaptınız görüşmeyeli, Watson?" diye sordu merakla, kalabalık Londra sokaklarında takır tukur ilerlerken. "Çıta gibi incelmiş, marsık gibi kararmışsınız."

Ona maceralarımı kısaca anlattım, gideceğimiz yere vardığımızda ancak bitirebildim.

"Körolası şeytan!" dedi, talihsizliklerimi dinledikten sonra, derdimi paylaşırcasına. "Şimdi durum nedir peki?"

"Kiralık oda arıyorum," dedim. "Hem ucuz hem de konforlu bir oda bulmam gerek."

"Tuhaf şey," dedi, "bugün bana aynı cümleyi söyleyen ikinci kişisiniz."

"İlki kimdi?" diye sordum.

"Hastanede, kimya laboratuvarında çalışan bir adam. Sabahleyin, ücreti kendisine fazla gelen iyi bir odayı paylaşacak ve kiranın yarısını sırtlanacak bir ev arkadaşı bulamadığından yakınıyordu."

"Tanrı aşkına," dedim, "eğer gerçekten odasını ve ücretini paylaşacak birini arıyorsa, aradığı adam benim. Bir oda arkadaşını da yalnızlığa tercih ederim doğrusu."

Genç Stamford, şarap kadehinin ardından bana şaşırmış gibi baktı. "Sherlock Holmes'u tanımıyorsunuz henüz," dedi, "belki de onu daimi bir oda arkadaşı ola-

rak istemezsiniz."

"Neden, ne gibi bir sorunu var?"

"Ah, bir sorunu var demedim. Sadece biraz tuhaftır, kimyanın bazı branşlarına biraz fazla tutkun. Yoksa tanıdığım kadarıyla gayet nazik bir kimse."

"Bir tıp öğrencisi sanırım?" dedim.

"Hayır. Açıkçası tam olarak ne yapmaya niyetlendiğini anlamış değilim. Anatomide oldukça iyi, ayrıca birinci sınıf bir kimyacı; ama bildiğim kadarıyla, henüz sistematik bir tıbbi eğitim almış değil. Çalışmaları dağınık ve eksantrik, ama okula girse, profesörlerini hayrette bırakacak kadar birikimi var."

"Niyetinin ne olduğunu sormadın mı hiç ona?"

"Hayır; öyle kolaylıkla ağzından laf alabileceğiniz bir kişi değildir, gelgelelim iyi anlaştığı ve yakın bulduğu kişilere karşı yeterince konuşkandır."

"Onunla tanışmak isterim," dedim. "Eğer biriyle oda tutacaksam, sessiz alışkanlıkları olan ve çalışkan bir kimseyi yeğlerim. Henüz pek fazla gürültüye ya da heyecana katlanabilecek kadar güçlü değilim. Bu ikisinden hayatımın sonuna dek bana yetebilecek kadar edindim Afganistan'da. Senin bu arkadaşınla nasıl tanışabilirim?"

"Laboratuvardadır," dedi arkadaşım. "Ya haftalarca uğramaz ya da sabahtan akşama kadar çalışır. İsterseniz yemekten sonra birlikte gidebiliriz."

"Elbette," dedim, sohbet de başka konulara kaydı.

Holborn'dan ayrıldıktan sonra hastaneye giderken, Stamford bana oda arkadaşım olacak beyefendi hakkında daha dikkate değer şeyler söyledi.

"Eğer iyi geçinemezseniz, beni suçlamamalısınız," dedi, "Laboratuvardaki görüşmelerimiz dışında onu pek de tanıdığımı söyleyemem. Bu görüşmeyi siz istediniz,

yani beni sorumlu tutamazsınız."

"Eğer anlaşamazsak ayrılırız, kolay şey," dedim. "Bana öyle geliyor ki, Stamford," diye ekledim, arkadaşıma sertçe bakarak, "sanki senin ellerini meseleden çekmek için bazı sebeplerin var. Çok zor biri mi, nedir? Samimiyetsiz olma."

Kahkaha atarak, "Anlatılamaz, yaşanır," dedi. "Holmes, benim için biraz fazla bilimsel –soğukkanlılığa varacak derecede. Onu bir arkadaşına en son denediği nebati alkaloiti verirken düşleyebiliyorum mesela; ama kötü niyetinden yapmaz bunu, anlıyorsunuz ya, sadece merakından, vereceği tepkileri araştırmak ve isabetli bir fikir edinmek için yapar. Doğrusunu söylemek gerekirse, aynı seyi kendisine de yapar. Kesin ve mutlak bilgiye ulaşmak için dehşet bir tutkusu var."

"Öyle olması gerekir."

"Evet, ama biraz aşırı oluyor böylesi. Tahlil odasında bir değnekle cesetleri dövmeye kadar vardırınca, kabul edersiniz ki tuhaf bir hal alıyor."

"Cesetleri dövmek mi!"

"Evet, ölümden sonra çürümenin ne ölçüye varacağını hesaplamak için. Kendi gözlerimle gördüm."

"Ve hâlâ onun bir tıp öğrencisi olmadığını söylüyorsun?"

"Değil. Ne çalıştığını Tanrı bilir. İşte geldik, kendi izlenimlerinizi şekillendirin." O böyle konuşurken dar bir yoldan saptık ve büyük hastanenin bir kanadına açılan küçük bir kapıdan girdik. Böyle yerlere alışık olduğumdan, soğuk taş merdivenlerden çıkarken ve beyaz badanalı duvarları, külrengi kapıları olan koridordan geçerken, rehbere ihtiyacım yoktu. Koridorun bittiği yere yakın, alçak kemerli bir geçiş kıvrılıp ve kimya laboratu-

varına gidiyordu.

Yüksek bir odaydı, her taraf şişe doluydu. Çok sayıdaki geniş, alçak masaların üzerinde karniler, deney tüpleri ve mavi ışıkları yanan küçük Bunsen lambaları vardı. Odanın içinde tek bir öğrenci vardı ve o da, uzaktaki bir masada, işine gömülmüş, çalışıyordu. Ayak seslerimizi duyunca etrafına bakındı ve bir memnuniyet ünlemesiyle ayağa kalktı. "Buldum! Buldum!" diye bağırıyordu arkadaşıma, elinde bir deney tüpüyle. "Hemoglobinden başka hiçbir şeyle çökelmeyen bir ecza buldum." Sanki bir altın madeni keşfetmişti.

"Dr. Watson, Bay Sherlock Holmes," dedi Stamford, bizi tanıştırırken.

"Nasılsınız?" diye sordu samimiyetle, zorlukla dayanabildiğim bir güçle elimi sıkarken. "Sanırım Afganistan'da bulunmuşsunuz."

"Nasıl anladınız bunu?" diye sordum şaşkınlıkla.

Kıkırdayarak, "Boşverin," dedi. "Şimdi mesele, hemoglobin. Şüphesiz keşfimin önemini anlıyorsunuz ya?"

"Kimyasal olarak ilginç, kuşkusuz," dedim, "ama pratik olarak..."

"Tıpta son yıllarda yapılmış en pratik keşif bu. Nasıl göremezsiniz? Kan izleri üzerinde şaşmaz bir test imkânı sunuyor bize. Hemen gelin, gelin bakın!" Şevkle hareket ediyordu, kolumdan yakaladı ve çalıştığı masaya doğru çekti beni. "Biraz taze kan alalım," dedi, parmakları arasına uzun bir şerit aldı ve kimyasal bir pipetteki kanı çektirdi. "Şimdi, bu ufak miktardaki kanı, bir litre suya ekliyorum. Fark edeceksiniz ki, çözeltimiz saf su görünümünde olacak. Kanın sudaki oranı, milyonda bir, belki daha az. Ama bahse girerim ki karakteristik tepkiyi gözlemleyebileceğiz." Konuşurken, kaba birkaç

beyaz kristal attı ve sonra şeffaf bir sıvıdan birkaç damla ekledi. Bir an içinde, muhteviyat, kırmızıya çalan donuk kahverengi bir renk aldı ve kahverengimsi bir toz, cam kavanozun dibine çökeldi.

"Ha! Ha!" diye bağırıyordu ellerini çırparak, yeni bir oyuncak edinmiş küçük bir çocuk gibi. "Ne düşünüyorsunuz?"

"Gayet hassas bir deney gibi görünüyor," dedim.

"Güzel! Güzel! Eski Guaiacum testi beceriksizce yapılmıştı ve sonuçları muğlaktı. Kan yuvarları üzerinde yapılmış olan mikroskobik inceleme de öyle. Ayrıca, lekeler eğer birkaç saatlik olursa, değersiz kalıyordu. Şimdi, kan eski ya da yeni; bunlar iyi tepki veriyor. Bu test daha önce yapılsaydı, dünya üzerinde suçlarının cezasını çok daha önceden ödemiş olması gereken yüzlerce insan bulunmazdı."

"Gerçekten de!" diye mırıldandım.

"Kriminal davalar sürekli gelip, bu tek noktada tıkanır. Bir insandan, suç işlendikten belki aylar sonra şüpheleniliyor. Çamaşırları ya da elbiseleri inceleniyor ve kahverengimsi lekeler bulunuyor üzerinde. Kan lekesi midir, çamur lekesi midir, pas lekesi midir yoksa meyve lekesi midir, nedir? Birçok uzmanı şaşırtan bir sorundur bu; peki, niye? Çünkü güvenilir bir test yoktu. Şimdi Sherlock Holmes'un testi var ve artık hiçbir zorluk olmayacak."

Konuşurken gözleri parıldıyordu; elini kalbine götürdü ve sihirbazlık numarasını alkışlayan hayal ürünü izleyicilere reverans yaptı.

"Tebrik edilecek kişisiniz," dedim, coşkusuna epeyce şaşırmıştım.

"Geçen yıl Frankfurt'ta, Von Bischoff meselesi var-

dı. Eğer bu test bulunmuş olsaydı, kesinlikle asılırdı. Bradfordlu Mason vardı, kötülüğüyle nam salmış Muller vardı, Montpellier'den Lefevre vardı, New Orleans'tan Samson vardı. Bu testin, haklarındaki hükmü kesinleştireceği bir sürü isim sayabilirim."

"Suç takvimi gibisiniz," dedi Stamford, gülerek. "Gazetelere yazmalısınız. 'Geçmişten Polisiye Haberler' başlığı atın."

"Okunması da çok ilginç olurdu," dedi Sherlock Holmes, parmağındaki yaraya bir parça bant yapıştırarak. Bana döndü sonra, "Dikkatli olmak zorundayım," dedi. "Çünkü zehirlerle uğraşıyorum." Konuşurken elini uzattı ve bu banda benzer birçok küçük bantla bezenmiş elinin güçlü asitlerle soluklaşmış olduğunu gördüm.

"Buraya iş konuşmaya geldik," dedi Stamford, üç ayaklı yüksek bir tabureye otururken. Bir tanesini de ayağıyla bana doğru, oturmam için itti. "Arkadaşım kalacak yer arıyor; siz de yükünüzü bölüşecek birinin olmadığından yakınıyordunuz, ben de ikinizi bir araya getirmenin uygun olacağını düşündüm."

Sherlock Holmes, benimle odasını paylaşma fikrini çok beğenmiş görünüyordu. "Baker Caddesi'ndeki bir daireyi kolluyorum," dedi, "ikimize de çok uygun. Sert tütün kokusu sizi rahatsız etmez umarım?"

"Ben kendim de içerim zaten," dedim.

"Gayet iyi. Genelde ortalıkta kimyasallar olur ve arada bir deney yaparım. Bu size sıkıntı vermez ya?"

"Kesinlikle."

"Bir bakalım –diğer kusurlarım neler? Bazen kafama eser, günlerce ağzımı açmam. Bunu yaptığımda somurtkan biri olduğumu düşünmemelisiniz. Beni biraz yalnız bırakırsınız, hemen geçer. Sizin itiraflarınızı alalım? İki

kişinin, birlikte yaşamaya başlamadan önce birbirlerinin en kötü huylarını bilmeleri iyidir."

Bu çapraz sorguya güldüm. "Bir buldog yavrusu besliyorum," dedim, "ayrıca gürültüyü sevmem çünkü sinirlerim sarsılır, ayrıca olmayacak saatlerde uyanabilirim ve aşırı tembelimdir. İyi olduğum zaman başka kötü alışkanlıklarım da vardır ya, bunlar şimdilik söylenenler, prensipte."

"Keman sesini gürültüden saymazsınız umarım?" diye sordu endişeyle.

"Kemancıya bağlı," dedim. "İyi çalıyorsa aksine, memnun olurum. Ama kötü çalıyorsa,"

"Ah, tamam," dedi şen bir gülüşle. "Sanırım hallettik, sadece daire sizin hoşunuza gidecek mi, bu kaldı."

"Daireyi ne zaman görebiliriz?"

"Yarın öğle saatinde burada buluşalım, birlikte gider her şeyi yoluna koyarız," diye cevap verdi.

Onu kimyasal maddelerle çalışırken bırakıp, hastaneden çıktık ve kaldığım otele doğru yürüdük.

Birden susup Stanford'a doğru dönerek, "Afganistan'dan geldiğimi nasıl oldu da bildi?" diye sordum.

Arkadaşım, anlaşılması çok güç bir şekilde tebessüm etti. "Bu, onun küçük bir özelliği," dedi.

"Birçok insan onun bazı şeyleri nereden ve nasıl bulduğunu bilmek ister."

"Oh, işin içinde gizem mi var?" diye bağırdım, ellerimi ovuşturarak. "Bu, çok merak uyandırıcı. Bizi bir araya getirdiğin için sana çok şey borçluyum. Bildiğin gibi, insanoğlunun başlıca çalışma konusu yine insandır."

"Öyleyse, onu çalışmalısın," dedi Stamford, bana veda ederken. "Onun çözülmesi güç bir bilmece olduğunu göreceksin. Bahse girerim o senin hakkında, senin

onun hakkında öğreneceğinden çok daha fazlasını öğrenecektir. Hoşçakal."

"Hoşçakal," diye karşılık verdim ve yeni arkadaşımı oldukça merak ederek otelime doğru yürümeye devam ettim.

II. Bölüm
Tümdengelim

Sözleştiğimiz gibi, ertesi gün buluştuk ve buluşmayı kararlaştırdığımız yerdeki, Baker Caddesi 221 B'deki odaları gezdik. Konforlu birçok yatak odası ve gayet havadar bir oturma odası vardı ve odalar zevkli döşenmişti. Oturma odası güneş gören iki geniş pencereye sahipti. Dairede ihtiyaç duyulan herşey vardı ve aramızda bölüştüğümüz takdirde, ücreti de altından kalkılabilir görünüyordu; pazarlık da yaptık ve kiraladık. Aynı akşam eşyalarımı otel odasından oraya taşıdım ve ertesi sabah Sherlock Holmes, birçok kutu ve valizle beni izledi. İlk iki günü, eşyalarımızı yerleştirmekle ve odaları bölüşmekle geçirdik. Bittiğinde, artık yavaş yavaş rahatlamaya, yeni evimize alışmaya başladık.

Holmes kesinlikle birlikte yaşaması güç biri değildi. Genel olarak sessizdi ve alışkanlıkları düzenliydi. Gece saat ondan sonra ayakta olduğu pek seyrekti ve her zaman, ben uyandığımda o çoktan kahvaltısını etmiş, çıkıp gitmiş olurdu. Vaktini bazen kimya laboratuvarında, bazen tahlil odalarında, genellikle de kendisini şehrin en sefil banliyölerine götüren uzun yürüyüşlerde geçirirdi. Yaptığı iş üzerine eğildiğinde, enerjisine pek az kişi yetişebilirdi; ama ara sıra, üzerine bir hal çöküyor

ve günlerce oturma odasındaki kanepede uzanıyordu. Ne ağzından bir lafın çıktığı, ne de sabahtan akşama kadar bir adalesinin oynadığı böyle zamanlarda, gözlerinde hülyalı, dalgın bakışlar gözlemliyordum; öyle ki, eğer hayatına bütüncül bir gözle bakıldığında, kişi ölçülülüğünün ve iradesinin bunu imkânsız kıldığını bilmese, bir çeşit uyuşturucu kullandığından kuşkulanabilirdi. Haftalar geçtikçe, ona yönelik ilgim ve hayattaki amacına dair merakım gitgide derinleşti ve büyüdü. Kişiliği ve görünüşü, en kayıtsız gözlemcinin bile ilgisini çekebilecek gibiydi. Oldukça uzun boyluydu ve öyle zayıftı ki, olduğundan da uzun görünüyordu. Sözünü ettiğim şu uyuşukluk anları hariç, keskin ve delici bakışları vardı; ince, atmaca burnu, tüm yüz ifadesine farkındalık ve kararlılık veriyordu. Kare şeklinde ve öne çıkık çenesi de, azimli bir adam intibaı doğuruyordu. Ellerinde sürekli mürekkep ve ecza lekeleri olurdu, yine de aşırı hassas bir dokunma duyusu vardı, sık sık kemanını nasıl çaldığını izleme fırsatı bulduğumda yaptığım gözlemler böyle söylüyordu.

Bu adamın ne denli ilgimi çektiğini ve düşünceli olduğu zamanlarda takındığı suskunluğunu ne sıklıkla bozmaya çalıştığımı itiraf ettiğimde, okur benim ümitsiz bir budala olduğumu düşünebilir. Yalnız hükmünü vermeden önce, hayatımın amaçsızlığını ve dikkatimi çekecek ne kadar az şeye sahip olduğumu ona hatırlatmalıyım. Hava durumu uygun olmadığında ki bu Londra'da istisnai bir durum değildir, sağlık durumum birçok şeyi yapmamı zaten engelliyordu ve beni gündelik hayatın tekdüzeliğinden sıyıracak bir arkadaşım da yoktu. Bu koşullar altında, arkadaşımda tespit ettiğim küçük gizemli havaya istekle daldım ve zamanımın çoğunu onun etrafı-

na ördüğü gizemli düğümleri çözmekle geçirdim.

Tıp okumuyordu. Kendisi, bir soruya cevap verirken, Stamford'un söylediği bu noktayı bizzat doğrulamıştı. Veya kimyada ya da onun bilim dünyasına girişini sağlayacak başka bilindik bir dalda, kendisine diploma verecek başka bir eğitim almıyordu. Yine de belli başlı bazı konularda öğrenme azmi dikkate değerdi ve olağan dışı sınırları içinde malumatı öylesine geniş ve sıkıydı ki, gözlemleri beni hayrete düşürüyordu. Nihayet, kendisine görünürde belirli bir şey kazandırmadığı müddetçe, kimse kati bilgi elde etmek için bu denli çalışmazdı. Gelişigüzel okurlar nadiren öğrendikleri şeyin kesinliğine dikkat ederler. Kimse, iyi bir sebebi olmadığı sürece, aklını ufak şeylerle yormaz.

Cehaleti de bilgisi kadar dikkate değerdi. Çağdaş edebiyat, felsefe ve siyasete dair hiçbir şey bilmiyor denebilirdi. Thomas Carlyle'den bir alıntı yaptığımda, tam anlamıyla saf bir ifadeyle, bunu kimin söylediğini ve söyleyenin ne iş yaptığını sordu. Aklıma gelmişken, Kopernik Teorisinden ve Güneş Sisteminden bihaber olduğunu fark ettiğimde, şaşkınlığımın doruğa vardığını söylemeliyim. Ondokuzuncu yüzyılda yaşayan bir insanın, dünyanın güneş etrafında döndüğünü bilmeyişi bana öylesine olağandışı geliyordu ki, gerçekten bilmediğine zorlukla inanabildim.

"Şaşırmış görünüyorsunuz," dedi, hayretime gülümseyerek. "Şimdi artık bildiğime göre, yapabileceğim en iyi şey onu unutmak."

"Unutmak mı?"

"Bilirsiniz," dedi, "bir insanın beynini, boş bir tavanarası gibi düşünüyorum ve orayı, seçtiğiniz mobilyalarla döşemek istersiniz. Bir aptal, rastgeldiği her türden

hurdayı alır, böylece ona gerekli olacak bilgiye ya yer kalmaz ya da diğer karmakarışık şeylerin arasında kaybolur, böylece aradığını bulamaz. Usta işçi ise, tavanarasını neyle döşeyeceği hususunda çok titizdir. İşini yapmasında kendisine yardımcı olacak aletler haricinde hiçbir şeyi almaz ama söz konusu aletlerle dolu zengin bir depoya sahiptir, hepsi de düzenlidir. Buna bağlı olarak, eklediğiniz her bilgi için, daha önceden bildiğiniz şeyleri unuttuğunuz olur. Bu yüzden, gerekli bilgileri dışarıda bırakacak beyhude bilgileri edinmemek çok önemlidir."

"Ama güneş sistemi!" diye itiraz edecek oldum,

"Bana ne yararı var?" diye araya girdi sabırsızlıkla, "Güneşin etrafında döndüğümüzü söylüyorsunuz. Ayın etrafında dönüyor olsaydık da, benim için, ya da yaptığım iş için en ufak bir fark yaratmayacaktı."

Bu işin ne olduğunu soracaktım ama tavrındaki bir şeyler bana bu sorunun pek de hoş karşılanmayacağını hissettirdi. Bununla birlikte, kısa konuşmamızı ölçüp tarttım ve buradan bazı sonuçlar çıkarmaya çalıştım. Kendi alanıyla ilgili olmayan hiçbir bilgiye ulaşmak istemediğini söylüyordu. Bu da, elindeki tüm bilginin onun için faydalı olduğu anlamına geliyordu. Çok bilgili olduğunu bana belli ettiği çeşitli konuları zihnimde sıraladım. Hatta bir kalem aldım ve not ettim bunları. Tamamladığımda, yazdıklarıma gülmeden edemedim. Şöyleydi:

Sherlock Holmes – Sınırları:

1-) Edebiyat Bilgisi – Sıfır.
2-) Felsefe Bilgisi – Sıfır
3-) Astronomi – Sıfır
4-) Siyaset – Zayıf

5-) Botanik – Değişken

Güzelavrat otu, afyon ve genel olarak zehirler konusunda bilgili.

Bahçıvanlık konusunda hiçbir şey bilmiyor.

6-) Jeoloji Bilgisi – Pratik, ama sınırlı.

Toprak çeşitlerini bir bakışta birbirinden ayırt edebiliyor.

Yürüyüşlerden sonra, bana pantolonuna sıçrayan çamurları gösteriyor ve renklerine bakarak o lekeleri Londra'nın ne tarafında üzerine sıçrattığını söyleyebiliyor.

7-) Kimya Bilgisi – Derin

8-) Anatomi – Eksiksiz, ama sistematik değil

9-) Suç Yazını – Geniş

Bu yüzyıl içinde vuku bulan dehşetli olayları en ince ayrıntılarına kadar biliyor.

10-) Kemanı iyi çalıyor.

11-) Mahir bir eskrimci, boksör ve kılıç kullanmayı oldukça iyi biliyor.

12-) İngiliz Yasalarına dair pratik bilgisi var.

Listemde bu kadar ileri gidince, umutsuzluğa düşüp onu ateşe attım. "Eğer derdim bunca marifeti harmanlayarak bu adamın ne yapmak istediğini ve bütün bunları kapsayacak bir etiketi bulmaksa," dedim kendime, "bir an önce vazgeçsem iyi olur."

Kemandaki ustalığına değindiğimi görüyorum. Bu, gayet dikkate değer, ama diğer bütün yetenekleri gibi, oldukça olağan dışıydı. Şarkılar, hem de çalması güç şarkıları çalabiliyordu; biliyorum, çünkü isteğim üzerine Mendelssohn'dan birkaç şey ve başka bazı sevdiğim şarkıları çaldı. Bununla birlikte, kendi başınayken, nadiren

bilindik şeyler çalardı. Akşam, sandalyesine yaslanmış oturur, gözlerini kapar ve dizine dayadığı kemanına yayı özensizce sürttürürdü. Çıkan notalar bazen tumturaklı ve melankolik olurdu. Zaman zaman, akıl almayacak kadar düşsel ve keyifli şeyler çıkardı. Apaçık, bunlar onu saran düşüncelerin yansımasıydı ama müzik bu düşüncelere yardım mı ediyordu, yoksa bir esrimenin yahut hayalin sonucu muydu, burası benim saptamalarımın ötesinde kalıyor. Eğer bu gelişigüzel gıcırtılara, sabrıma bir ödül veriyormuş gibi benim sevdiğim şarkıları çalmak suretiyle ara vermese, insanı çileden çıkaran bu sololara pek çok kez isyan ederdim.

İlk hafta arayan soran olmadı, ben de arkadaşımın benim kadar kimsesiz biri olduğunu düşünmeye başladım. Ama çok geçmeden, aslında toplumun birçok sınıfından birçok tanışı olduğunu öğrendim. Küçük, soluk yüzlü, fare suratlı, siyah gözlü bir adam vardı mesela, bana tanıştırırken Bay Lastrade demişti, bir haftada üç ya da dört kez geldi. Bir sabah, genç bir kız geldi; modaya uygun giyinmişti ve yarım saat ya da daha fazla oturdu. Aynı öğleden sonra, kırçıl saçlı, pejmürde bir adam geldi, Yahudi bir işportacıya benziyordu, bana fazla heyecanlı biri gibi göründü, peşinde de biraz daha yaşlıca bir kadın vardı. Başka bir seferinde, yaşlı, beyaz saçlı bir beyefendi, arkadaşımla görüştü; bir başkasında, kadife renkli üniforması içinde, bir yataklı vagon görevlisi geldi. Bu ne idüğü belirsiz kişilerden herhangi biri geldiğinde, Sherlock Holmes, oturma odasını kullanmayı rica ederdi, ben de yatak odama çekilirdim. Bana böyle rahatsızlık verdiği için sürekli özür dilerdi. "Burayı iş konuşmak için kullanmak zorundayım," derdi, "ve bu insanlar benim müşterim." Yine ona bir soru sorma

fırsatı yakalamış oluyordum böylece ama inceliğim onu bana açıklama yapmak zorunda bırakmaktan beni yine alıkoyuyordu. O zaman, bana bütün bunların açıklamasını yapmaya gereksinim duymayacak kadar iyi bir sebebi olduğunu düşünmüştüm, ama çok geçmeden, kendi isteğiyle bunu yaparak sanılarımı çürüttü.

Çok iyi hatırlıyorum, Mart'ın dördüydü, her zamankinden erken kalkmıştım ve Sherlock Holmes'un henüz kahvaltı bile etmediğini görmüştüm. Ev sahibesi benim geç kalkmama öylesine alışmıştı ki, ne sofrada yerim hazırdı, ne de kahvem. İnsanın o mantıksız aksiliğiyle, zili çaldım ve hazır olduğumu bildirdim kısaca. Sonra masanın üzerinden gazeteyi aldım ve arkadaşım sessizce tostunu yerken, şöyle bir göz atarak vakit geçirmeye karar verdim. Yazılardan birinin başlığı, kurşun kalemle işaretlenmişti, doğal olarak gözlerim hemen oraya kaydı.

Nedense biraz hırslı bir başlık gibi geldi bana: "Hayat Kitabı." Dikkatli bir insanın, yoluna çıkan her şeyi sistematik ve isabetli bir şekilde inceleyerek ne kadar çok şey öğrenebileceğinden bahsediyordu. Dikkate değer bir kurnazlık ve saçmalık karışımı olarak, yazı bana tesir etti doğrusu. Açıklamalar zekice ve ilginçti, ama varılan sonuçlar abartılıydı. Yazar, bir insanın en derinindeki düşüncelerinin, onun bir mimiğinin yahut kısa bir bakışının yakalanması suretiyle, anlık bir sürede çözülmesinin mümkün olduğunu iddia ediyordu. Gözlem ve analiz eğitimi almış kimselerin aldatılması, ona göre imkânsızdı. Çıkardığı sonuçlar, Öklit'in birçok önermesi gibi kesinlikle şaşmazdı. Sadece sonuçları gören ve yazarın onlara nasıl ulaştığını bilmeyen kişiler, yazarı bir sihirbaz sanırdı.

"Bir damla sudan," diyordu yazar, "bir mantıkçı, ikisi-

ni de görmeden ya da duymadan Atlantik ya da Niagara olabileceği ihtimalini çıkarsayabilmelidir. Hayat da öylesine zincirleme bir bütündür ki, bize herhangi bir hayatın bir parçası gösterildiğinde, onun tabiatını bilebiliriz. Diğer bütün sanatlar gibi, tümdengelim ve analizin de, ancak uzun ve sabırlı bir çalışma süreci sonunda uzmanı olunabilir; hayat da, bir ölümlünün onun kusursuz bir ustası olmasına izin verecek kadar uzun değildir. Meselenin kişiye çok büyük meşakkatleri gösterecek ahlaki ve zihinsel yönlerine dönmeden önce, daha temel sorunlar üzerinde yoğunlaşmak istiyorum. Sözgelimi, bir ölümlüyle karşılaştığımızda, bir bakışta onun geçmişini, hangi işle uğraştığını ve mesleğini ayırt etmeyi öğrenmeliyiz. Biraz çocuksu görülebilecek bu alıştırma, gözlem yetisini geliştirir, kişiye nereye ve ne için bakması gerektiğini öğretir. Bir insanın tırnaklarından, ceketinin manşet yerlerinden, botlarından, pantolonunun diz yerlerinden, işaret ve baş parmağındaki nasırlardan, yüz ifadesinden, gömlek yeninden –bu saydığım şeylerin her birinden, bir insanın bütün hayatına ulaşılabilir. Yetkin bir gözlemcinin ise, bütün bunların hepsini göz önünde tutarak, o adam hakkında aydınlatıcı bilgilere varamaması, anlaşılamaz bir şeydir."

"Ne zırva ama!" diye bağırdım, gazeteyi masaya fırlatırken, "Daha önce hiç böyle saçmalık okumamıştım."

"Neymiş o?" diye sordu Sherlock Holmes.

"Ne olacak, bu makale," dedim, kahvaltı masama oturdum, yumurta kaşığıyla paragrafı gösterdim. "Okuduğunuz besbelli, çünkü işaretlemişsiniz. Zekice yazıldığını yadsıyacak değilim. Gelgelelim, beni gerdi. Apaçık, bütün gün sandalyesinden kalkmayan bir aylağın, kendi işiyle ilgili bütün küçük paradoksları günden güne ge-

liştirmesi sonucunda yazılmış gereksiz bir yazı. Pratik bir karşılığı yok. Bu adamı metrodaki üçüncü sınıf bir vagona tıkarak, ondan yolcularının ne iş yaptığını tek tek söylemesini isterdim. Söyleyemeyeceğine dair de bire on bahse girerim."

"Paranızı da kaybedersiniz," dedi Holmes, soğukkanlılıkla. "Makaleyi, bizzat ben yazdım."

"Siz!"

"Evet; hem gözlem ve hem de tümdengelimle ciddi şekilde ilgileniyorum. Orada ifade ettiğim teoriler, size hayali gelen teoriler yani, aslında gerçekten de gayet pratik karşılığı olan teorilerdir, öyle ki, onlar sayesinde ekmek yiyorum."

Gayri ihtiyari, "Nasıl oluyor?" diye sordum.

"Kendi işimi yapıyorum. Sanırım dünyada bir tek ben varım bu işi yapan. Eğer açıklayıcı olacaksa; bir danışman dedektifim. Burada, Londra'da, birçok hükümet dedektifi ve özel dedektif vardır. Bu adamlar işin içinden çıkamadıklarında bana gelirler ve ben de onları doğru ize yönlendiriririm. Önüme tüm kanıtları sererler, ben de geniş suç tarihi bilgimin yardımıyla, meseleyi çözerim. İşlenen suçlar arasında güçlü bir benzerlikten söz edebiliriz, eğer birinci ve bininci arasındaki bağlantıyı çözemezseniz, bu gariptir. Lestrade, meşhur bir dedektiftir. Bir sahtekârlık davasına atandı ve içinden çıkamadı, buraya gelişinin sebebi de buydu."

"Diğerleri peki?"

"Çoğu özel haber alma teşkilatlarının yolladığı kişiler. Hepsi de başı bir şeylerle belada olan ve biraz aydınlanmaya ihtiyaç duyan kişiler. Hikâyelerini dinlerim, onlar da benim yönergelerimi dinlerler, sonra da ben ücretimi alırım."

"Ama siz," dedim, "odanızdan ayrılmadan, kanıtları ve suç delillerini bizzat kendileri gören insanların hiçbir şey yapamadığı davaları çözebildiğinizi mi ileri sürüyorsunuz yani?"

"Aynen öyle. Bir çeşit sezgi sahibiyim diyelim. Ara sıra, diğerlerine nazaran daha karmaşık olan bir meselenin geldiği de olur. Ben de bu defa koşuşturmak ve kendi gözlerimle görmek zorunda kalırım. Sorunlara uyguladığım ve işleri kolaylaştıran birçok özel bilgi sahibiyim. Makalede okuduğunuz ve hor gördüğünüz bu tümdengelim kuralları, pratik işlerde benim için paha biçilmezdir. Gözlem de öyle. Sizinle ilk karşılaştığımızda, Afganistan'dan döndüğünüzü söylediğimde, şaşırmıştınız."

"Size söylemişlerdi elbette."

"Alakası yok. Afganistan'dan döndüğünüzü biliyordum. Alışkanlıktan ötürü, düşünceler zinciri benim kafamdan öylesine çabucak ve kolaylıkla geçti ki, orta basamakların farkına varmadan tepeye, sonuca vardım. Ama böyle basamaklar da vardır. Benim oradaki düşünce trenim, şöyleydi: 'İşte hekim görünümlü bir adam, ama askeri bir havası var. Öyleyse, besbelli bir ordu hekimi. Tropik bölgelerden yeni dönmüş olmalı, çünkü yüzü esmerleşmiş, ayrıca bu renk yüzünün doğal rengi değil, bileklerinden anlaşılıyor. Zorluklara katlanmış ve hastalıklar geçirmiş, bitkin yüzünden belli. Sol omzu sakat. Bükemiyor; gayritabiî bir şekilde kullanıyor onu. Tropik bölgelerin hangisinde bir İngiliz doktor bu kadar zorlukla karşılaşmış ve omzunu yaralamış olabilir? Elbette Afganistan'da.' Bu düşünce treninin geçmesi iki saniye sürmedi. Sonra size Afganistan'dan geldiğinizi söyledim, siz de şaşırdınız."

"Siz anlatınca bana da basit geldi," dedim gülümseyerek. "Edgar Allan Poe'nun Dupin'ini hatırlattınız bana. Böyle kişilerin hikâyeler dışında yaşadığını bilmezdim."

Sherlock Holmes ayağa kalktı ve piposunu yaktı. "Kuşkusuz Dupin'e benzetmekle bana iltifat ettiğinizi düşünüyorsunuz," dedi. "Ama, bence Dupin gayet vasati bir adam. On beş dakikalık bir sessizlikten sonra uygun bir an gözetip arkadaşlarının lafına girmesi gerçekten de gayet göz boyayıcı ve yüzeysel. Elbette analitik yeteneği var, ama katiyen Poe'nun düşlediği gibi bir fenomen filan değil."

"Gaboriau'nun eserlerini okudunuz mu?" diye sordum. "Lecoq mu ilham etti size dedektiflik fikrini?"

Sherlock Holmes, alayla dudak büktü. "Lecoq, sefil bir beceriksizdi," dedi, öfkeli bir ses tonuyla, "kendisiyle övünebileceği tek bir vasfı vardı, o da enerjisiydi. O kitap beni tamamen hasta etti. Mesele, tanınmadık bir mahkûmun nasıl tespit edileceği. Bunu yirmi dört saat içinde yapardım ben. Lecoq'un tespit etmesi altı ay sürdü. Bence ondan, dedektiflerin ne yapmaması gerektiğini söyleyen iyi bir yardımcı ders kitabı olurdu."

Takdir ettiğim iki karaktere de böylesi kibirli bir tavırla yaklaşması, beni kızdırmıştı. Pencereye yürüdüm ve kalabalık caddeye baktım. "Bu adam çok zeki olabilir," diyordum içimden, "ama kuşkusuz çok kibirli."

"Bugünlerde pek suç işlenmiyor, pek suçlu da yok," dedi yakınırcasına. "Bizim meslekte beyin sahibi olmanın ne faydası var? Bende, beni ünlü edecek kadar beyin olduğunu biliyorum. Hiçbir insan yoktur ki, suç keşfinde, benim getirdiğim çalışma ve doğal yetenek tarzını uygulamış olsun. Ve sonuç? Araştıracak suç yok; ya da, en fazla, bir Scotland Yard memurunun bile çözebile-

ceği kadar bayağı motivasyonlarla işlenmiş beceriksiz alçaklıklar var."

Mağrur konuşması bana sıkıntı veriyordu. Konuyu değiştirmenin daha iyi olacağını düşündüm.

"Merak ediyorum, bu adam ne arıyor?" diye sordum, yolun karşısında yavaşça yürüyen, sade giyimli, güçlü kuvvetli birini göstererek. Adam endişeyle numaralara bakıyordu. Elinde büyük, mavi bir zarf vardı ve besbelli bir haber taşıyordu.

"Emekli deniz piyade çavuşundan bahsediyorsunuz," dedi Sherlock Holmes.

"Aferin sana!" dedim kendime. "Tahminlerini yanlışlayamayacağımı biliyor."

Bu düşünce aklımdan geçiyordu ki, izlediğimiz adam bizim kapının numarasını gördü ve koşarak yolun karşısına geçti. Kapının sertçe çalınmasını takiben, aşağıdan boğuk bir ses duyduk. Bunları yukarı çıkan ayak sesleri izledi.

Odaya girip mektubu ev arkadaşıma uzatınca, "Bay Sherlock Holmes için," dedi.

Gururunu iki paralık etmek için tam bir fırsattı. Az önceki rastgele tahmini yaptığında, bunu pek az düşünmüş olacaktı. "Sorabilir miyim arkadaşım," dedim, gayet rahat bir sesle, "ne işle meşgulsünüz?"

"Haberciyim, bayım," dedi sevimsiz bir tavırla. "Üniformam kuru temizlemecide."

"Önceden ne iş yapardınız?" diye sordum, ev arkadaşıma hafiften kötü niyetli bir bakış atarak.

"Deniz piyade çavuşuydum, efendim. Cevap yok mu, efendim? Peki efendim."

Topuklarını birbirine vurdu, elini kaldırıp asker selamı verdi ve gitti.

III. Bölüm
Lauriston Garden Gizemi

İtiraf etmeliyim ki, ev arkadaşımın teorilerinin pratik tabiatı üzerine gelen bu taze ispat, beni bir hayli şaşırtmıştı. Analiz gücüne saygım, kat kat artmıştı. Yine de zihnimde, bütün bunları beni kendine hayran bırakmak için daha önceden tasarladığına dair bir takım kuşkular vardı. Ama beni şaşırtarak eline ne geçecekti ki? Ona baktığımda, notu okumayı bitirmişti ve gözleri, zihinsel dalgınlık belirtisi olarak, donuk ve boş bakıyordu.

"Nasıl anladınız bunu?" diye sordum.

"Neyi?" dedi, aksice.

"O adamın emekli deniz piyade çavuşu olduğunu."

"Önemsiz şeyler için harcayacak vaktim yok," dedi tersleyerek, sonra gülümsedi ve "Kabalığımı bağışlayın. Düşünce zincirimi kırdınız, ama belki de kırıktı zaten. Şimdi siz, gerçekten de bu adamın emekli bir deniz piyade çavuşu olduğunu göremediniz mi yani?"

"Hayır, kesinlikle."

"Bunu bilmek, nasıl bildiğimi açıklamaktan daha kolay. Sizden iki ile iki toplamının dört ettiğini ispatlamanız istenirse, bunda zorlanırsınız, ama yine de böyle olduğundan eminsinizdir. Ta yolun karşısında olmasına rağmen, adamın elinin arkasında, kocaman mavi bir çapa

dövmesi gördüm. Bu, denizci olduğunu söylüyor. Bununla birlikte, askeri bir duruşu ve yönetmeliğe uygun biçimde toparlanmış sakalları var. Buradan deniz askeri olduğunu anlıyoruz. Biraz kendine güvenen ve emir verecek havada bir kişi. Bastonunu nasıl tuttuğunu ve salladığını gözlemlemiş olmalısınız. Kararlı, saygıdeğer, orta yaşlı –bunu da yüzüne bakıp anlayabiliyorsunuz-bütün bunlar beni, onun bir emekli çavuş olduğu gerçeğine götürdü."

"Müthiş!" diye haykırdım.

"Sıradan," dedi Holmes, ama şaşkınlığımdan ve takdirimden ötürü hoşnut kalmıştı besbelli. Yüz ifadesinden bunu okuyabiliyordum. "Daha biraz önce ortalıkta suç filan olmadığını söylemiştim. Yanılmışım, öyle görünüyor. Şuna bir bakın." Habercinin getirdiği mektubu uzattı.

Gözüm değer değmez, "Ah," dedim, "çok berbat bir şey bu!"

"Biraz sıradışı görünüyor," dedi soğukkanlılıkla. "Bana yüksek sesle okur musunuz, rica etsem?"

İşte ona okuduğum mektup:

"SEVGİLİ BAY SHERLOCK HOLMES:

"Brixton Yolu, Lauriston Gardens'da, dün gece saat üç civarı, kötü bir olay vuku bulmuş. Devriye gezen adamımız, sabahın ikisinde orada bir ışık görmüş ve evin boş olduğunu bildiğinden, ters giden bir şeyler olduğunu düşünmüş. Bakmış ki kapı açık, girmiş; önüne çıkan ilk odada –mobilyasız bir odaymış- iyi giyimli bir erkek cesedi bulmuş. Cüzdanında, 'Enoch J. Drebber, Cleveland, Ohio, U.S.A.' yazan kartlar bulmuş. Hırsızlık yok, bu adamın nasıl öldüğüne dair hiçbir kanıt da yok. Odanın içinde kan izleri var, ama ada-

mın üzerinde hiç yara yok. Boş eve nasıl girdiğini zaten anlamadık, bunun yanında, bütün olay zaten tam bir muamma. Saat on ikiden önce herhangi bir vakitte eve bir uğrayabilirsen, beni orada bulacaksın. Senden haber alana dek, hiçbir şeye dokunmuyorum. Eğer gelebilecek durumda değilsen, sana tüm ayrıntıları veririm, sen de fikirlerini lütfedersen, gerçekten iyiyürekliliğine saygı duyarım."

"Hürmetler,
Tobias GREGSON"

"Gregson, Scotland Yard polisleri içinde en zeki olandır," dedi arkadaşım, "O ve Lestrade, birçok kötüyü yakaladılar. İkisi de çabuk ve enerjiktirler, ama biraz sıradandırlar –insanı hayrete düşürecek kadar. Birbirlerinin arkasından dolaplar çevirir dururlar. Birbirini çekemeyen iki güzel manken gibi kıskançtırlar. Eğer ikisi de bu davadaysa, epey eğlenceli olacak demektir."

Soğukkanlı tavrı beni şaşırtmıştı. "Kaybedecek bir dakika bile yok, besbelli," dedim, "gidip size bir araba çağırayım mı?"

"Gideyim mi, gitmeyeyim mi, emin değilim. İflah olmaz bir tembelim bazı zamanlar –kriz geldiğinde böyle oluyorum, yoksa yeterince çevik ve faalimdir."

"İşte dört gözle beklediğiniz türden bir iş."

"Sevgili arkadaşım, bana ne? Bütün meseleyi çözdüğümü varsayalım, emin olun ki parsayı yine Gregson, Lestrade ve Scotland Yard toplayacaktır. Gayriresmî bir kişi olmanın sonuçları."

"Ama yardım etmeniz için yalvarıyor."

"Evet. Benim ondan üstün olduğumu biliyor, bunu da söylüyor zaten; ama üçüncü bir kişiye başarıyı satmadan önce, mütevazı olmayı öğrenmeli. Yine de gidip

şöyle bir bakabiliriz. Bu işi kendi yöntemlerimle halledeceğim. Eğer elimden bir şey gelmezse, ben de onların suratına kahkaha patlatırım. Haydi!"

Paltosunu giydi ve acele etmeye başladı; kayıtsız adamın yerini, enerjik biri alıvermişti.

"Şapkanızı alın," dedi.

"Benim de mi gelmemi istiyorsunuz?"

"Evet, eğer yapacak daha iyi bir işiniz yoksa." Birkaç dakika sonra bir arabaya binmiş, Brixton Yolu'na doğru hızla ilerliyorduk.

Sisli, bulutlu bir sabahtı; evlerin çatılarını boz renkli bir peçe örtüyordu, tıpkı aşağıdaki çamurlu caddelerin yansıması gibi görünüyordu. Arkadaşımın morali iyiydi ve Cremona kemanlarından söz edip duruyordu; bir Stradivarius ile bir Amati arasındaki farkı anlatıyordu. Ben sessizdim, çünkü kasvetli hava ve atıldığımız bunaltıcı iş, biraz canımı sıkmıştı.

"Ele aldığınız işi pek düşünmüyor gibisiniz," dedim sonunda, Holmes'un müzik nutkunu bölerek.

"Henüz bir veri yok elimizde," dedi. "Tüm delilleri görmeden teori üretmek, büyük bir hatadır. Muhakemenizi önyargıyla doldurur."

"Veriler yakında elinizde olacak," dedim, parmağımla işaret ederek. "İşte Brixton Yolu, işte ev, yanılmıyorsam..."

"Evet, doğru. Dur şoför, dur!" Daha yüz metre vardı, ama inmek için ısrar etti; yolculuğun kalan kısmını yayan tamamladık.

Lauriston Gardens No 3, uğursuz ve korkutucu bir görünüme sahipti. Caddeden biraz geride duran, ikisi dolu, ikisi boş evden biriydi. Üç kasvetli ve melankolik pencereyle insana bakıyordu, çapaklı pencere camların-

da bir katarakt gibi duran "Kiralık" yazısı dışında hiçbir şey yoktu. Dağınık ve hastalıklı bitkilerle dolu küçük bir bahçe, bu dört evi birbirinden ayırıyor, kil ve çakıl dolu sarı, dar bir yol, bahçenin üzerinden geçiyordu. Yer, gece boyunca yağan yağmurdan ötürü çamur içindeydi. Bahçe, üzeri tahta perçemli bir metrelik bir tuğla duvar ile çevrilmişti ve duvarın karşısında, etrafı, içeride neler döndüğüne dair şöyle bir bilgi alabilmek umuduyla boyunlarını uzatan ve gözlerini parıldatan aylak kimselerle çevrili güçlü kuvvetli bir polis memuru vardı.

Sherlock Holmes'un derhal eve koşturacağını ve gizemin içine dalıvereceğini düşünmüştüm. Dikkatinden hiçbir şey kaçmıyor gibiydi. Bu şartlar altında bana biraz yapmacık gelen bir tür kayıtsızlıkla, kaldırım boyunca volta attı; boş boş etrafa ve gökyüzüne, karşıdaki evlere ve parmaklıklara baktı durdu. İncelemesi bitince, yoldan yavaşça aşağı yürüdü, ya da, gözlerini yerden ayırmadan, yolun etrafını kuşatan çimenlere basarak aşağı yürüdü desem daha doğru. İki kere durduğunu ve bir kere de gülümsediğini gördüm; tatminkârlıkla bir şeyler mırıldandı. Killi toprakta birçok ayak izi vardı ama polis üzerinden birçok kere geçip gittiği için, arkadaşımın bu izlerden bir şeyler öğrenebilmeyi nasıl umut edebildiğini anlamıyordum. Yine de zekâsının ve yetilerinin süratini belgeleyen öyle çok olağanüstü delille karşılaşmıştım ki, benim görmediğim bir şeyleri gördüğünden kuşkum yoktu.

Evin kapısında uzun boylu, beyaz suratlı, lepiska saçlı bir adamla karşılaştık; elinde bir not defteri vardı, bize doğru ilerledi ve arkadaşımın elini sıktı. "Gelmeniz gerçekten büyük incelik," dedi, "Hiçbir şeye dokunmadım."

"Bu hariç," dedi arkadaşım, bahçe yolunu göstererek. "Bir bufalo sürüsü buradan geçmiş olsaydı, daha büyük bir karışıklıkla karşılaşmazdım. Bunun olmasına izin vermeden önce Gregson, kuşkusuz kendi görüşlerinizi not etmişsinizdir."

"Evin içinde yapacak çok işim vardı," dedi dedektif, kaçamak bir tavırla. "Meslektaşım Bay Lestrade burada. Dışarıyı gözetmesi için ona itimat etmiştim."

Holmes bana baktı ve alaycı bir tavırla kaşlarını kaldırdı.

"Lestrade ve senin gibi iki kişi buradayken, üçüncü bir kişiye yapacak pek fazla şey kalmıyor," dedi.

Kendi halinden memnun bir şekilde ellerini ovuşturan Gregson, "Sanırım yapılabilecek her şeyi yaptık," dedi, "tuhaf bir dava ama böyle davaların sizi nasıl çektiğini iyi biliyorum."

"Buraya arabayla gelmediniz mi?" diye sordu Sherlock Holmes.

"Hayır, bayım."

"Lestrade de mi?"

"Hayır."

"O zaman gidelim ve odaya bakalım." Konu dışı bu laflardan sonra, şaşkınlığı yüzünden okunan Gregson'la birlikte eve girdiler.

Çıplak ve tozlu tahtalardan oluşan bir koridor, mutfağa gidiyordu, koridordan odalara sağlı sollu kapılar açılıyordu. Bir tanesi, besbelli haftalardır kapalıydı. Diğeri, yemek odasına açılan kapıydı ki, dairenin içinde gizemli olayın vuku bulduğu yere açılıyordu. Holmes içeri girdi, ben de ölümden ötürü ürperen kalbimin çarpıntısıyla onu izledim.

Büyük, kare şeklinde bir odaydı; içinde hiç mobil-

ya olmadığından, olduğundan da büyük görünüyordu. Parıldayan, bayağı bir duvar kâğıdıyla kaplıydı duvarlar. Bazı yerleri küf lekesi doluydu. Orada burada kâğıdın kopmuş parçalarının sarktığı yerden, alttaki sarı plaster görünüyordu. Duvarın karşısında gösterişli bir şömine, onun üstündeki şömine rafında da, bir sanat eserinin mermer taklidi vardı. Şömine rafının bir köşesinde, kırmızı mum takılmış bir şamdan duruyordu. Odanın içindeki tek pencere öylesine kirliydi ki, ışık bulanık ve muğlâk geliyordu; dokunduğu her yeri griye boyuyor, bütün daireyi saran kalın toz tabakasıyla örtüşerek, daha da kasvetli bir manzara oluşturuyordu.

Bütün bu ayrıntıları sonradan gözlemledim. İçeri girdiğimizde dikkatim, boş bakan, cansız gözlerini rengi bozulmuş tavana dikmiş, odanın orta yerinde kaskatı, hareketsiz yatan figürdeydi. Kırk üç-kırk dört yaşlarında, orta boylu, geniş omuzlu, kuru kıvırcık saçlı, yüzünde bir iki günlük sakal olan bir adamdı. Çuha bir redingot ile yelek giymişti, altında açık renk bir pantolon vardı, yakaları ve manşetleri tertemizdi. İyice fırçalanmış, biçimli bir şapka yanında, yerdeydi. Yumrukları sıkılıydı ve kolları açılmıştı, bacakları ise bitişikti, sanki can verişi çok zorlu olmuştu. Katı çehresinde dehşet ifadesi vardı, bana öyle geldi ki, nefretten kaynaklanan bir dehşet ifadesiydi bu, daha önce böyle bir yüz ifadesi görmemiştim. Bu kötü niyetli ve berbat çarpılma kısa alnıyla, küt burnuyla ve çıkıntılı çenesiyle, kıvranır gibi görünen gayritabiî pozuyla ölü adama, iyiden iyiye bir maymun görüntüsü veriyordu. Birçok ceset görmüştüm, ama hiçbiri gözüme Londra'nın banliyölerinden birine bakan bu karanlık, kirli dairedekinden korkunç görünmemişti.

Sıska Lestrade, kapı eşiğinde duruyordu ve biz gelin-

ce arkadaşımla beni selamlayarak,

"Tuhaf bir olay, bayım," dedi. "Gördüğüm hiçbir şeye benzemiyor, ayrıca ben çömez de sayılmam."

Gregson, "Hiç ipucu yok mu?" dedi.

"Bir tane bile," diye lafa karıştı Lestrade.

Sherlock Holmes cesede yaklaştı, diz çöktü, inceledi. "Hiç yarası olmadığından emin misiniz?" diye sordu, her yere dağılmış kan izlerini göstererek.

"Kesinlikle," dedi iki dedektif birden.

"Öyleyse, hiç şüphesiz, bu kanlar başka birinin –eğer bir cinayet işlenmişse, muhtemelen katilin. Bana 1834 yılında, Utrecht'teki Van Jansen'in ölümünü hatırlattı. O olayı hatırlıyor musun, Gregson?"

"Hayır, bayım."

"Oku –gerçekten okumalısın. Güneş altında yeni bir şey yoktur. Her şey önceden yapılmıştır."

O konuşurken, çevik parmakları orada burada, her yerde geziniyordu; dokunuyor, bastırıyor, düğmeler çözüyor ve inceliyordu; aynı anda, gözleri daha önceden de fark ettiğim gibi donuk bir ifadeye bürünmüştü. İncelemeyi çabucak, bir kimsenin tahmin edemeyeceği kadar kısa sürede bitirdi. Sonunda, ölü adamın dudaklarını kokladı ve deri botlarının ayak tabanlarına baktı.

"Hiç kımıldatılmadı mı?" diye sordu.

"İnceleme yapmamız için gerektiği kadar kımıldattık ancak."

"Morga götürebilirsiniz artık," dedi. "Öğrenilecek başka bir şey yok."

Gregson'un dört adamı ve bir sedyesi vardı. Çağırması üzerine odaya girdiler ve ceset dışarı taşındı. Onu kaldırırlarken, üzerinden bir yüzük düşüp yerde yuvarlandı. Lestrade onu yerden aldı, kafası karışmış gibi bak-

tı.

"Burada bir kadın varmış," dedi. "Bir kadının nikâh yüzüğü bu."

Avucunun içine aldı. Hepimiz etrafına toplandık ve baktık. Şüphe yok ki, bu altın yüzük, bir zamanlar bir gelinin parmağını süslemişti.

"Bu, işleri daha da karıştırıyor," dedi Gregson. "Tanrı biliyor ya, zaten yeterince karışıktı."

"Basitleştiriyor olmasın?" dedi Holmes. "Buna bakarak öğrenilecek bir şey yok. Ceplerinde başka ne buldunuz?"

"Hepsi burada," dedi Gregson, merdivenlerin alt basamaklarından birine bırakılmış nesneleri göstererek. "Altın bir saat, No. 97163, Barraud, Londra. Altın Albert zinciri, oldukça ağır ve som. Farmasonluğa ait bir altın yüzük. Altın bir kravat iğnesi: Buldog kafalı, gözleri de yakut. Rus yapımı kartvizit cüzdanı, Cleveland'lı Enoch J. Drebber'ın kartları, keten üzerindeki E.J.D ile ilişkili. Cüzdan yok, ama yetmiş üç pound kadar nakit var. Boccaccio'nun *Decameron*'unun cep baskısı; ön sayfasında Joseph Stangerson adı yazılı. Biri E.J. Drebber'a, biri de Joseph Stangerson'a yazılmış, toplam iki mektup."

"Adres?"

"Strand'daki Telefon Santrali'ne bırakılmış. İkisi de Guion Vapur Şirketi'nden ve Liverpool'dan kalkan gemilerden söz ediyor. Besbelli bu talihsiz adam New York'a dönmek üzereymiş."

"Bu adam hakkında hiç araştırma yaptınız mı Stangerson?"

"Hemen o vakit yaptım, bayım," dedi Gregson. "Bütün gazetelere ilan verdim, adamlarımdan biri de Ameri-

ka Telefon Santrali'ne gitti, ama henüz dönmedi."

"Cleveland'a yolladınız mı?"

"Bu sabah telgraf çektik."

"Araştırmalarınızı nasıl dile getirdiniz?"

"Şartları yalın bir şekilde ayrıntılandırdık, bize yardımcı olabilecek herhangi bir bilgi gelirse memnun kalacağımızı söyledik."

"Size çok önemli görünen bir nokta hakkında özellikle bilgi istediğiniz oldu mu?"

"Stangerson hakkında sorular sordum."

"Başka bir şey yok mu? Bütün meselenin dayandığı başka bir nokta yok mu? Bir telgraf daha çekmeyecek misiniz?"

"Söylemem gerekenlerin hepsini söyledim," dedi Gregson, gücenik bir sesle.

Sherlock Holmes kıkırdadı ve biz koridorda bu konuşmayı yaparken ön odada duran Lestrade yeniden göründü; fiyakacı, kendinden memnun bir halde ellerini ovuşturmasından anlaşıldığı kadarıyla, yeni bir şeyler söylemek üzereydi.

"Bay Gregson," dedi, "Henüz çok önemli bir keşif yaptım ve eğer duvarları dikkatle incelemeseydim, gözümden kaçacaktı."

Böyle söyleyince küçük adamın gözleri parıldadı, besbelli meslektaşından karşı bir adım öne geçmekten ötürü bastırdığı sevincin yansımasıydı bu.

"Buraya gelin," dedi, odaya geri seğirterek. Korkunç durgunluğuna hareket gelince odanın havası biraz temizlenmişti sanki. "Şurada durun."

Çizmesinden bir kibrit çaktı ve duvara tuttu.

"Şuna bakın!" dedi, muzaffer bir edayla.

Kâğıdın parçalar halinde düştüğüne dikkat ettim.

Odanın bu özel köşesinde, kaba alçıdan sıyrılarak yere düşen büyük bir parça vardı. Açılan bu çıplak yerde, kan kırmızısıyla, tek bir sözcük çiziktirilmişti –

RACHE

"Buna ne diyeceksiniz?" dedi dedektif, gösteri yapan bir şovmen havasıyla. "Burası gözden kaçmış, çünkü odanın en karanlık köşesi, kimse de buraya bakmayı düşünmemiş. Katil bunu kendi kanıyla yazmış. Lekenin nasıl damla damla döküldüğüne bakın. İntihar düşüncesini yine de yok ediyor. Niçin yazmak için bu köşe seçilmiş? Size söyleyeyim. Şömine rafı üzerindeki şu muma bakın. O zaman yanıyordu ve o mum yandığında, odanın bu köşesi, duvarın en aydınlık yeriydi."

"E peki bunu bulmuş olman bize ne ifade ediyor?" diye sordu Gregson, durumu hafifseyerek.

"Ne ifade ediyor mu? Şunu ifade ediyor: Yazıyı yazan kimse, bir kadın adı olan Rachel'i yazacaktı, ama bitirecek kadar zaman bulamadan önce rahatsız edildi. Sözlerime dikkat edin, bu olay aydınlandığında, Rachel adında bir kadının da olayın içinde bir yerlerde olduğunu göreceksiniz. Bunların hepsi sizin güleceğiniz kadar komik, Bay Sherlock Holmes. Çok zeki ve kurnaz olabilirsiniz, ama her şey söylendiğinde ve yapıldığında, tecrübenin en önemli nitelik olduğunu teslim edeceksiniz."

"Gerçekten özür dilerim," dedi, zapt edemediği kahkahasıyla küçük adamın sinirlerini zıplatan arkadaşım. "Üçümüz arasında bunu ilk bulan kişi siz oldunuz, söylediğiniz gibi, dün gecenin gizemli olayında başka bir katılımcı tarafından yazılmış olmanın tüm delillerini de üzerinde taşıyor. Bu odayı incelemek için henüz vaktim olmadı, ama izninizle şimdi yapacağım."

Böyle söylerken, cebinden bir mezura ve büyük, yu-

varlak bir büyüteç çıkardı. Bu iki aletle, sessizce, bazen durarak, ara sıra diz çökerek, bir kere de yüz üstü yere uzanarak odanın içinde koşuşturdu. Tahkikatıyla öylesine meşguldü ki, bizi tamamen unutmuş gibiydi çünkü sürekli kendi kendine konuşuyor, açıklamalar yapıyor, inildiyor, ıslık çalıyor, umut ve cesaret telkin eden sesler çıkarıyordu. Onu izlerken, karşı konulamaz şekilde, tilki avında kullanılan safkan, iyi eğitilmiş bir av köpeği geldi aklıma; gizli izleri sürerken şevkli sesler çıkarıyordu, ta ki son izi bulana kadar. Yirmi dakika boyunca, belki de daha uzun bir süre araştırmalarını sürdürdü, bana tamamen görünmez olan izler arasındaki uzaklığı azami dikkat ile ölçüyor ve ara sıra mezurasını dayayıp aynı anlaşılmaz tavırla duvarları da ölçüyordu. Bir yerde, çok dikkatle, küçük bir gri toz kümesini aldı yerden, zarfa koydu. Sonunda, büyüteciyle duvarın üzerindeki yazıya gitti, her harfini en ince ayrıntısına kadar inceledi. Bunu da yaptıktan sonra, artık tatmin olmuş görünüyordu; mezurasını ve büyütecini cebine soktu.

"Dehanın acı çekmek için sonsuz bir kapasite olduğunu söylerler," dedi gülümseyerek. "Çok kötü bir tanım, ama dedektif işleri için uygun."

Gregson ve Lestrade, amatör meslektaşlarının hareketlerini dikkate değer bir merak ve biraz da horgörüyle izlemişlerdi. Besbelli durumu değerlendiremiyorlardı, oysa ben bile anlamaya başlamıştım: Sherlock Holmes'ün en ufak bir hareketi bile, kesin ve pratik bir sonuca yönelikti.

"Ne düşünüyorsunuz bayım?" diye sordu ikisi de.

"Size yardım etmeye kalkarsam, olayın tüm imtiyazını sizden çalmış olurum," dedi arkadaşım. "Şimdiye kadar öyle iyi gittiniz ki, biri burnunu soksa yazık olur."

Konuşurken sesinde gizli bir alay vardı. "Eğer araştırmalarınızın nasıl gittiğini bana bildirirseniz," diye sürdürdü, "yapabileceğim yardımları yapmaktan mutluluk duyarım. Bu süre içinde, cesedi bulan polis memuruyla da görüşmek istiyorum. Adını ve adresini bana verir misiniz?"

Lestrade not defterine baktı. "John Rance," dedi. "Şimdi izinde. Onu şu adreste bulabilirsiniz: Kennington Park Gate, Audley Court, No:46."

Holmes adresi not etti.

"Gelin, Doktor," dedi, "gidelim ve şu adama bakalım. Size olayla ilgili yardımcı olabilecek tek şey söyleyeceğim," diye devam etti dedektiflere dönerek. "Cinayet işlenmiş, katil de bir adam. Uzun boylu, hayatının en olgun çağında, o boya göre kısa ayakları var, kaba ve küt burunlu çizmeler giymiş ve Trichinopoly purosu içmiş. Kurbanıyla buraya dört tekerli bir at arabasıyla gelmiş, bu arabayı üç nalı eski, ön ayaklarındaki nallardan biri yeni olan tek at çekiyor. Büyük ihtimalle, katil al yanaklı, kırmızı yüzlüymüş ve sağ el tırnakları da fazlaca uzun. Bunlar birkaç ipucu, ama belki size yardımcı olur."

Lestrade ve Gregson, birbirine baktılar ve kuşkuyla güldüler.

"Eğer bu adam öldürülmüşse, nasıl yapılmış bu peki?" diye sordu beriki.

"Zehir," dedi Sherlock Holmes, ters bir cevapla ve kestirip attı. "Bir şey daha, Lestrade," diye ekledi, kapıda arkasını dönerken. 'Rache' intikam sözcüğünün Almancasıdır. Yani Bayan Rachel diye birini arayarak vaktini boşa harcama."

O mazbut adımlarla yürüyüp giderken, arkasında bıraktığı iki kişinin de ağzı açık kalmıştı.

IV. Bölüm
John Rance'in Söylemek Zorunda Kaldığı

Lauriston Gardens No 3'ten ayrıldığımızda saat birdi. Sherlock Holmes, uzun bir telgraf çekmek için beni en yakın telgraf ofisine sürükledi. Sonra bir araba çevirdi ve şoföre bizi, Lestrade'nin söylediği adrese götürmesini buyurdu.

"Birinci elden tanık gibisi yoktur," dedi, "gerçeğin bir gereği olarak, aklım olaya tamamen yoğunlaşmış durumda, bir kanıya vardığımı da söyleyebilirim ama yine de öğrenilecek şeyler olabilir."

"Beni şaşırtıyorsunuz Holmes," dedim. "Elbette verdiğiniz tüm o ipuçları hakkında göründüğünüz kadar emin değildiniz."

"En ufak bir hata payı bile yoktu," diye yanıtladı. "Oraya varır varmaz gözlemlediğim ilk şey, kaldırımın kenar taşına yakın bir yerde görünen iki tekerlek iziydi. Şimdi, dün geceden önce, bir hafta boyunca yağmur yağmamıştı; yani bu kadar derin iz bırakan tekerlekler oradan ancak dün gece geçmiş olabilir. Atın toynak izleri de vardı, bir tanesinin ana çizgileri diğer üçünden çok daha açık şekilde farklıydı, yeni bir nal olduğu besbelliydi. Araba oraya yağmur başladıktan sonra geldiğine göre ve sabah da orada olmadığına göre –bunu Gregson

söylüyor- gece boyunca orada olmalı, bu yüzden de, yani gitmeyip orada beklediğine göre, eve iki kişi getirmiş olmalı."

"Yeterince basit görünüyor," dedim, "ama adamın boyunun uzun olduğunu nereden anladınız?"

"Niçin anlamayayım? Bir insanın boyu, onda dokuz doğruluk payıyla adımlarının uzunluğundan çıkarsanabilir. Yeterince basit bir hesaptır, sizi sayılarla sıkmama gerek yok. Bu adamın ayak izlerine hem dışarıdaki killi toprakta hem de içerideki tozlu zeminde rastladım. Sonra kendime göre bir hesap yaptım. Bir adam duvara yazı yazdığında, içgüdüsel olarak göz hizasının yukarısına yazar. Bu uzunluk da yerden altı fit tuttu. Çocuk oyuncağı."

"Yaşı peki?"

"Evet, eğer bir adamın adım uzunluğu, en ufak bir fazladan çaba göstermeden dört buçuk fit tutuyorsa, atla deve değil ya. Üzerinde yürüdüğü açıkça belirgin izler bırakmış. olan bahçe yolundaki adımlarının uzunluğu böyle. Deri çizmeleri etrafta bolca gezinmiş, kare topukları da belirgin izler bırakmış. Burada gizemli bir şey yok. Makalede savunduğum tümdengelim ve gözlemin birkaç ilkesini sıradan hayata uyguluyorum. Sizi şaşırtan başka bir şey var mı?"

"Tırnaklar ve Trichinopoly tütünü?"

"Duvara yazılan yazı, bir insanın kana batmış parmaklarıyla yazılmış. Büyüteçle baktığımda gördüm ki, duvar alçısında hafiften kazınma var, bu da kesilmiş tırnakla yapılabilecek bir şey değil. Yani adamın tırnakları uzundu. Yerden biraz kül aldım. Rengi koyuydu ve lapa gibiydi. Böyle bir kül ancak Trichinopoly tütününden hasıl olur. Puro tütünleri üzerine özel bir çalışma yapmış-

lığım var. Aslında, bu konu hakkında bir monografi de yazdım. Puro ya da sigara külüne bir bakışta markasını ayırt edebilirim; bu konuda mütevazı değilimdir. Zaten usta dedektifleri de Gregson ve Lestrade tipi dedektiflerden ayırt eden şeyler, böylesi ince ayrıntılardır."

"Al yanaklı çehre?"

"Ah, bu biraz cüretli bir tahmindi, ama haklı olduğuma kuşkum yok. Bana bu soruyu meselenin burasında sormamalısınız."

Elimi alnıma götürdüm. "Başım dönüyor," dedim, "düşündükçe bu gizem büyüyor. Eğer iki kişiyse bunlar, boş bir eve nasıl geldiler? Onları oraya getiren şoföre ne oldu? Bir insan diğerini zehir almaya nasıl mecbur edebilir? Kan nereden geldi? Madem hırsızlık yok, katilin amacı neydi? Bir kadın yüzüğünün orada ne işi var? Hepsinden öte, katil sıvışmadan önce neden Almanca RACHE yazdı? Bütün bu soruları karşılayabilecek bir ihtimal göremiyorum, itiraf etmek gerekirse."

Arkadaşım tasvip edercesine gülümsedi.

"Kısa, öz ve iyi bir şekilde meseledeki bütün zorlukları özetlediniz," dedi. "Hâlâ belirsiz olan birçok şey var, ama temel bulgular üzerinde fikrimi oturtmuş durumdayım. Lestrade'nin kısır keşfine bakılırsa, Sosyalizmi ve gizli toplulukları önererek polisi yanlış ize sürmek niyetini kestirmek zor değil. Bir Alman tarafından işlenmedi bu cinayet. A harfi, dikkat ettiyseniz, biraz Alman tarzı yazılmış. Şimdi, gerçek bir Alman, her zaman için Latin karakterler kullanır, yapmacıklığa gerek duymaz; böylece tereddüt etmeden bunun böyle biri tarafından değil, beceriksiz bir taklitçi tarafından yazıldığını söyleyebiliriz. Araştırmanın yönünü başka tarafa çekmek için düşünülmüş basit bir hile. Size olay hakkında başka bir şey söy-

leyecek değilim, doktor. Bilirsiniz, bir hokkabaz, sırrını bir defa ifşa etti mi, artık hiç alkış alamaz ve eğer size yöntemlerimi tamamen gösterecek olursam, benim de gayet sıradan biri olduğum sonucuna varacaksınızdır."

"Asla yapamayacağım bunu," dedim, "siz keşiflerinizin altını neredeyse bilimsel denebilecek kadar kesin ve mutlak sebeplerle doldurdunuz, dünyada daha önce yapılmamış bir şekilde."

Arkadaşımın yüzü, söylediklerimden ve onları ciddiyetle söyleyişimden ötürü memnuniyetle kızardı. Bir genç kız, güzelliğinden bahsedilince ne kadar duyarlı davranırsa, onun da, yeteneklerine düzülen övgüler karşısında o kadar duyarlı olduğunu gözlemledim."

"Size başka bir şey daha söyleyeyim," dedi. "Deri çizmeler ve kare topuklar aynı arabada geldi ve yolu birlikte, olabildiğince dostça yürüdüler –büyük bir ihtimalle kol kola. İçeri girdiklerinde, odanın içinde gezindiler –ya da, daha ziyade, kare topuklar volta atarken, deri çizmeler ayakta duruyordu. Bütün bunları yerdeki tozdan okuyabiliyorum. Ve şunu da okuyabiliyorum ki, beriki yürüdükçe heyecanı arttı. Bu, adımlarının genişliğinden belli oluyor. Bütün bu geçen zaman esnasında konuşuyor ve öfkeleniyordu, kuşkusuz. Sonra trajedi vuku buldu. Şu anda bildiğim her şeyi size söyledim, çünkü gerisi sadece zan ve tahmin. Yine de başlamak için iyi bir temelimiz var. Acele etsek iyi olur, zira bu öğleden sonra Halle konserine, Norman Neruda'yı dinlemeye gitmek istiyorum."

Biz bu konuşmayı yaparken, arabamız karanlık caddeler ve kasvetli ara yollardan geçiyordu. Bu yolların en karanlığında, şoför ansızın durdu. "Audley Court burası," dedi, ölü renkli tuğlaların çizgisinden açılan dar bir

sokağı işaret ederek. "Döndüğünüzde beni burada bulursunuz."

Audley Court, pek çekici bir yer değildi. Dar geçiş, bizi bayraklarla kaplı ve iğrenç meskenlerle sıralanmış bir avluya çıkardı. Kirli çocuk topluluklarının arasından geçtik, soluk renkli çamaşırlar arasından geçtik, 46 numaralı eve gelene kadar yürüdük; kapıda küçük bir pirinç levha üzerinde, Rance adı oyulmuştu. Sorduk soruşturduk ve polis memurunun yattığını öğrendik; kendisi aşağı inene kadar küçük bir oturma odasında bekleyebileceğimiz söylendi.

Çok geçmeden geldi; uykusundan uyandırıldığı için biraz sinirli görünüyordu. "Raporumu ofise bırakmıştım," dedi.

Holmes cebinden bir yarım İngiliz lirası çıkardı ve dalgın bir tavırla oynamaya başladı. "Her şeyi bir de sizin ağzınızdan duyabileceğimizi düşünmüştük," dedi.

"Söyleyebileceğim bir şey varsa söylemekten mutlu olurum," dedi memur; gözleri yarım İngiliz lirasına sabitlenmişti.

"Sadece olanları olduğu gibi anlatın."

Rance kumaşı at kılından dokunmuş kanepeye oturdu ve anlatımında hiçbir şeyi ıskalamak istemiyormuş gibi alnını kırıştırdı.

"Size en başından anlatacağım," dedi. "Benim devriye saatim, gece saat ondan sabah altıya kadardır. Saat on birde, White Hart'ta bir kavga vardı ama oraya gittiğimde ortam sakinleşmişti. Saat birde yağmur başladı ve Harry Murcher ile karşılaştım –Hollanda Grove civarında devriyeydi kendisi- birlikte Henrietta Caddesi'nin köşesinde sohbet ettik. Çok geçmeden –belki bir iki dakika sonra- Brixton Caddesi ne âlemde gidip bir bakayım de-

dim. Leş gibi pis ve sessizdi. Bütün yol boyunca tek bir kişiye bile rastlamadım ama bir ya da iki araba geçti. Aşağı doğru yürüyordum, içimden şimdi bir duble cin ne de güzel gider diye düşünüyordum ki, ansızın gözüm o evin penceresinden gelen ışığa takıldı. Şimdi, Lauriston Gardens'daki iki evin boş olduğunu biliyordum, kanalizasyon altyapıları bozuk, sahipleri de orayla ilgilenemeyen kimseler; ama onlardan birinde yaşayan son kiracı da kazıklıhummadan ölmüştü. Biraz muallâkta kalmıştım, bu yüzden, pencerede ışık görünce de, bir şeylerin ters gittiğinden şüphelendim. Kapıya vardığımda..."

"Durdunuz, sonra da bahçe kapısına geri yürüdünüz," diye araya girdi arkadaşım. "Bunu niçin yaptınız?"

Rance ansızın sıçradı ve Sherlock Holmes'a, gösterebileceği en müthiş şaşkınlık ifadesiyle bakarak,

"Evet, doğru bayım," dedi, "ama siz nereden bileceksiniz, ancak Tanrı bilir. Kapıya vardığımda, içerisi öyle sessiz ve ıssız görünüyordu ki, yanımda biri olsaydı kendimi daha iyi hissederdim. Hayaletlere filan inanmam ama belki kazıklıhummadan ölen adamdır ve ölümüne sebep olan lağım kanallarını teftiş ediyordur diye düşündüm. Bu düşünceyle geri döndüm ve Murcher'i görebilir miyim diye bakındım ama ne ondan ne de başkasından bir iz vardı."

"Caddede kimse yok muydu?"

"Tek bir kişi bile yoktu bayım, bir köpek bile yoktu. Sonra kendimi topladım ve gittim, kapıyı ittim, içeri girdim. İçerisi de sessizdi, mumun yandığı odaya seğirttim. Şömine rafı üzerinde yanan bir mum vardı –kırmızı bir balmumu- ve onun ışığında bakınca..."

"Evet, gördüklerinizi biliyorum. Odanın içinde birçok kereler yürüdünüz, cesedin yanında diz çöktünüz,

yürüdünüz ve mutfak kapısını kontrol ettiniz, sonra da..."

John Rance, gözlerinde kuşku ve yüzünde korkuyla ayağa fırladı. "Bütün bunları gördüğünüze göre, nereye saklanmıştınız?" diye bağırdı. "Bilmeniz gerekenden fazlasını biliyorsunuz gibi geldi bana."

Holmes güldü ve masaya, polis memurunun önüne doğru kartını attı. "Cinayetten ötürü beni tutuklamayın," dedi. "Ben kurt değilim, yalnızca çoban köpeklerinden biriyim; Bay Gregson ya da Bay Lestrade size bunu anlatır. Neyse, devam edin. Sonra ne yaptınız?"

Rance koltuğa oturdu, ama aklı hâlâ karışıktı. "Bahçe kapısına gittim ve düdüğümü çaldım. Düdüğüme Murcher ve iki kişi daha geldi."

"Cadde o zaman da boş muydu?"

"Şey, hemen hemen öyleydi."

"Ne demek istiyorsunuz?"

Polis memurunun yüz ifadesi bir sırıtmaya dönüştü. "Devriye gezerken birçok sarhoş görürüm," dedi, "ama asla bunun gibi bağıranını görmemiştim. Ben dışarı çıkarken bahçe kapısındaydı, parmaklıkların olduğu duvara yaslanmış, ciğerleri yettiğince bilindik eski bir şarkıyı söylüyordu. Ayakta duracak hali yoktu, zilzurna sarhoştu."

"Nasıl bir adamdı?" diye sordu Sherlock Holmes.

John Rance, konudan sapınca nedense gerildi. "Alışılmadık tipte bir alkolikti," dedi. "Onu bulmamış olsaydık kesinlikle sonu nezarethaneye varırdı."

"Yüzü, elbiseleri; bunlara dikkat etmediniz mi?" diye atıldı Holmes sabırsızlıkla.

"Ben ve Murcher adamın koluna girmek ve onu kaldırmak zorunda kaldığımız için dikkat ettim. Uzun boy-

luydu, al yanaklıydı, boğazı sarılıp sarmalanmıştı."

"Budur!" diye bağırdı Holmes. "Ne oldu ona?"

Polis memuru, mağdur bir sesle, "Onunla ilgilendik, elimizden geleni yaptık," dedi. "Bahse girerim evinin yolunu bulmuştur."

"Ne giymişti?"

"Kahverengi bir palto."

"Elinde bir kırbaç var mıydı?"

"Kırbaç: Hayır."

"Arkasında bırakmış olmalı," diye mırıldandı arkadaşım. "Bundan sonra bir araba görmediniz mi, ya da duymadınız mı?"

"Hayır."

"İşte size yarım İngiliz lirası," dedi arkadaşım, ayağa kalkıp şapkasını alırken. "Korkarım Rance, polis teşkilatında hiç yükselemeyeceksin. Kafanı duvarlara vurmaya başlayabilirsin. Dün gece çavuş rütbesi alabilirdin. Koluna girip kaldırdığınız adam, bütün iplerin düğümlendiği yerde duruyor. Ve aradığımız adam o. Neyse, şimdi bunları konuşarak kaybedecek vaktimiz yok, yine de sana öyle olduğunu söyleyeyim. Haydi, Doktor."

Arkadaki bilgi veren memuru kuşkulu ve apaçık huzursuz bırakarak, arabaya yürüdük.

"Aptal herif!" dedi Holmes, acı dolu bir sesle, pansiyonumuza geri giderken. "Böylesine kıyas kabul etmez bir fırsat ayağına kadar geliyor ve bunu kullanamıyor."

"Ben hâlâ karanlıktayım. Bu adamın tarifleriyle sizin bu olaydaki katil figürünüz uyuşuyor. Ama evden çıktıktan sonra niçin eve dönsün ki? Cinayetler böyle işlenmez."

"Yüzük, dostum, yüzük; yüzük için geri geldi. Eğer onu yakalamak için başka bir yol bulamazsak, her zaman

için oltamıza yüzük yemini takabiliriz. Onu yakalayacağım, Doktor –bire iki bahse girerim ki onu yakalayacağım. Her şey için size teşekkür etmeliyim. Siz olmasanız gelmeyebilirdim, böylece tesadüf ettiğim en tatlı hikâyeyi de ıskalamış olurdum. Allı pullu, kıpkızıl bir hikâye, ha? Niçin biraz da jargon kullanmayalım ki? Hayatın renksiz döngüsü içinde, bir cinayet kırmızısı. Bizim görevimiz de bunu bulmak ve tecrit etmek, her parçasını açıklamak. Şimdi öğle yemeğine, sonra da Norman Neruda'ya. Harika çalar doğrusu. Chopin'in şu parçasını hele: Tra-la-la-lira-lira-lay."

Arabada arkamıza yaslandık; bu amatör kan tazısı eğlenirmiş gibi Noel ilahisini söylerken, ben insan ruhunun çok yönlülüğü üzerine düşünüyordum.

V. Bölüm
İlanla Gelen Ziyaretçi

Sabah yaptıklarımız, sağlık durumu zayıf olan benim gibi bir adam için çok fazlaydı ve ikindi vakti tamamen yorgun düşmüştüm. Holmes'un konsere gidişinden sonra kanepeye uzandım ve birkaç saat uyumaya çalıştım. Beyhude bir teşebbüstü. Bütün o olup bitenlerden ötürü zihnim epeyce yorulmuştu ve aklıma en tuhaf hayaller ve tahminler üşüşüyordu. Ne zaman gözlerimi kapatsam, maktulün o bozulmuş, Habeş maymununu andıran çehresini görüyordum. Bu yüzün üzerimde bıraktığı etki öyle kötüydü ki, o simanın sahibini yeryüzünden kaldıran insana karşı memnuniyetten başka bir duygu hissedemiyordum. Eğer en kötü niyetli adamın yüz çizgileri ısmarlama idiyse, bunlar kesinlikle Clevelandlı Enoch J. Drebber'ın yüz çizgileriydi. Yine de adaletin yerini bulmasını istiyordum ve kurbanın kötü görünümü, yasalar önünde katile bir iltimas sağlayacak değildi.

Üzerinde düşündükçe, arkadaşımın varsayımı, yani adamın zehirlendiği tezi bana daha da olağan dışı görünüyordu. Nasıl da alayla dudak büktüğünü hatırlıyordum; kuşkusuz kendisine bu fikri ilham eden bir şeyler tespit etmişti. Sonra, eğer zehir değilse, adam neyle öldürülmüş olabilirdi ki? Ortada ne yara izi ne de boğuşmaya

işaret eden bir delil vardı. Fakat diğer yandan, yerdeki onca kan kime aitti? Ne bir çırpınma, mücadele izi vardı ne de maktul, katili yaralayabilecek bir silaha sahipti. Bütün bu sorular çözümsüz dururken, artık hem Holmes hem de benim için uykuya dalmanın öyle pek de kolay olmadığını anladım. Onun sessiz, kendinden emin tavrı, kafasında bütün bulguları açıklayan bir teori oluşturduğuna beni ikna etmişti; ama ivedi bir malumatı, onun kafasındaki teoriye yeğlerdim doğrusu.

Çok geç döndü: o kadar geç bir vakitti ki, konserin onu bu saate kadar alıkoymuş olamayacağını biliyordum. Yemeği o gelmeden önce hazırlanmış, masada duruyordu.

"Harikaydı," dedi, otururken. "Darwin'in müzik hakkında ne söylediğini hatırlıyor musunuz? İnsan ırkına müziği üretmenin ve icra etmenin ilmi, konuşmanın ilminden çok daha önce gelmiştir. Belki de bu yüzden böylesine etkileniyoruz. Dünya çocukluk dönemindeyken geçen sisli yüzyıllarda kotardığımız müphem anılar var."

"Biraz geniş bir fikir," dedim.

"Eğer doğayı yorumluyorsa, kişinin fikirleri doğa kadar geniş olmalıdır," dedi. "Mesele nedir? Pek iyi görünmüyorsunuz? Brixton Yolu vakası sizi üzmüş."

"Doğrusunu söylemek gerekirse, evet üzdü," dedim. "Afganistan tecrübelerimden sonra daha dayanıklı olmam gerekirdi. Bizzat kendi arkadaşlarımın kıyıldığını gördüm; sinirlerim bu denli sarsılmamıştı."

"Anlıyorum. Burada hayal gücünü kışkırtan bir gizem var; hayal gücünün olmadığı yerde, dehşet de olmaz. Akşam gazetesine göz attınız mı?"

"Hayır."

"Meseleye geniş bir yer ayırmışlar. Cesedin kaldırılıp sedyeye konulduğunda bir kadının nikâh yüzüğünün yere düştüğünü yazmamışlar. İyi ki de yazmamışlar."

"Niçin?"

"Şu ilana bir bakın," dedi. "Sabah, olaydan sonra derhal birine bu ilanı verdirttim. Her gazeteye."

Gazeteyi uzattı; gösterdiği yere baktım. "Bulunan Eşyalar" sütunundaki ilk ilandı. "Bu sabah, Brixton Yolu'nda," diyordu, "yuvarlak bir altın yüzük, White Hart Tavern ile Holland Korusu arasında bulundu. Bu akşam saat sekiz dokuz arası, Baker Caddesi No: 221B adresinde yaşayan Dr. Watson'a müracaat ediniz."

"Sizin isminizi kullandığım için beni mazur görün," dedi. "Eğer kendi adımı kullansaydım, bu kalın kafalılardan biri durumu anlar ve işe burnunu sokmaya kalkışırdı."

"Sorun değil," dedim. "Ama biri müracaat ederse, bende yüzük filan yok."

"Ah, evet, var," dedi, bana bir yüzük uzatarak. "Bu işe yarar. Aynısı gibi."

"Peki, bu ilana cevap olarak ne bekliyorsunuz?"

"Kahverengi paltolu adamı bekliyorum; ya da kare topuklu, kırmızı suratlı arkadaşımızı bekliyorum. Şayet kendisi gelmezse bile suç ortağını yollayacaktır."

"Bunun çok tehlikeli olabileceğini düşünemeyecek mi?"

"Hiç de değil. Eğer meseleye bakışım doğruysa, şuna inanmakta gayetle haklıyım ki, bu adam, yüzüğü kaybetmektense her şeyi riske atmayı tercih eder. Kanaatime göre, bu yüzüğü Drebber'in cesedi üzerine eğilince düşürdü ve kaybettiğini o anda fark etmedi. Evden ayrıldıktan sonra farkına vardı ve geri koşturdu ama polisi

çoktan, kendi budalalığının başında, yanık bıraktığı mum ışığında, olay yerinde gördü. Bahçe kapısında görünmesinden ötürü oluşabilecek şüpheleri hafifletmek için sarhoş taklidi yapmak zorundaydı. Şimdi, kendinizi bu adamın yerine koyun. Mesele üzerinde düşününce, bu adam için yüzüğü evden çıktıktan sonra yolda kaybetmiş olmak da muhtemeldir. Öyleyse ne yapar? 'Bulunan Eşyalar' sütununda, kaybettiği yüzüğü görmek umuduyla, akşam gazetelerine bakar. Gözü elbette bunu görür. Aşırı sevinir. Niçin bir tuzaktan korksun ki? Onun fikrince, yüzüğün bulunmasının cinayetle bir ilişkisi olamaz. Bunun için sebep yok. Gelecektir. Gelecek. Bir saat içinde onu göreceksiniz."

"Ve sonra?" diye sordum.

"Gerisiyle ben ilgilenirim. Silahınız var mı?"

"Eski bir revolverim ve birkaç mermim var."

"Temizleyip içini doldurursanız iyi edersiniz. Her şeyi göze alabilen bir adam olacaktır; gerçi onu hazırlıksız yakalayacağım ama tedbirli olmak gerek."

Yatak odama gittim ve tavsiyesine uydum. Tabancamla geri dönünce, masayı temizlenmiş, Holmes'u da en sevdiği işi yaparken buldum: Kemanını gıcırdatıyordu.

"İşler karışıyor," dedi, ben içeri girince. "Amerika'ya çektiğim telgrafa henüz yanıt geldi. Meseleye bakışım tamamen doğru."

"Yani?"

"Kemanımın tellerini yenilemeliyim," dedi. "Tabancanızı cebinize koyun. Adam geldiğinde, onunla olağan bir şekilde konuşun. Gerisini bana bırakın. Çok sert bakarak onu korkutmayın."

"Saat sekiz şimdi," dedim.

"Evet, birkaç dakika içinde burada olur. Kapıyı yavaşça açın. Aynen böyle. Anahtarı içeriden sokun. Teşekkür ederim. Bu tuhaf bir kitap, dün bir tezgâhtan satın aldım. *De Jure inter Gentes*, 1642 yılında Liege, Lowlands'de, Latince yayımlanmış. Bu kahverengi cilt yayımlandığında, Charles hâlâ hayattaydı."

"Yayımcısı kim?"

"Philippe de Croy, her kimse artık. İlk sayfada, çok silik bir yazıyla, 'Ex libris Guliolmi Whyte' yazıyor. William Whyte kim, merak ediyorum. Belki de pragmatik düşünen onyedinci yüzyıl avukatlarından biri. Yazısının yasal bir tarzı var. İşte, sanırım adamımız da geldi."

Konuşurken kapı sertçe çaldı. Sherlock Holmes yavaşça kalktı ve sandalyesini kapıya doğru çevirdi. Hizmetçinin koridorda yürüdüğünü duyduk, sonra da kapıyı açtığını.

"Dr. Watson burada mı yaşıyor?" diye sordu, temiz ama sert bir ses. Hizmetçinin cevabını duyamadık ama kapı kapandı ve biri merdivenleri çıkmaya başladı. Ayak sesleri muğlâk ve kararsızdı. Dinlerken, arkadaşımın çehresinden şaşkın bir bakış geçti. Adımlar koridor boyunca yavaşça ilerledi, sonunda kapı zayıfça vuruldu.

"Girin," diye bağırdım.

Çağrım üzerine, beklediğimiz haşin adam yerine, gayet yaşlı ve yüzü kırışıklarla dolu bir kadın, aksak adımlarla içeri girdi. Aniden gözüne vuran ışıktan ötürü gözleri kamaşmış gibiydi; kısa bir selamlamadan sonra, kızarmış gözleriyle ve sinirli, titrek parmaklarıyla cüzdanını kurcalayarak bize bakmaya başladı. Arkadaşıma göz attım; yüzünde öylesine kederli bir ifade vardı ki, bütün yapabildiğim kendi yüz ifademi korumak oldu.

Kocakarı bir akşam gazetesi çıkardı ve ilanımızı gös-

tererek, "Beni buraya getiren işte bu, beyefendiler," dedi, bir selam daha verdi. "Brixton Caddesi'nde bulunan bir altın yüzük. Kızım Sally'ye ait, daha bu sene evlendi, kocası yurtdışına giden bir gemide kamarottur, eğer eve dönse ve eşini yüzüksüz görse, neler söyleyeceğini düşünmek bile istemem, iyi zamanlarında bile yeterince huysuz ve aksidir, ama bir de sarhoşsa tamamen gönül kırıcı bir kimse olur. Eğer sizi ikna edecekse, geçen gece sirke gitti..."

"Bu onun yüzüğü mü?" diye sordum.

"Ah, şükürler olsun Tanrım!" diye bağırdı yaşlı kadın. "Sally bu akşam çok sevinecek. Bu yüzük."

"Adresinizi alabilir miyim?" dedim, elime bir kalem alarak.

"Houndsditch, Duncan Caddesi, No:13. Buradan epey uzak."

"Brixton Caddesi herhangi bir sirk ve Houndsditch arasında değil," dedi Sherlock Holmes. Kestirip attı.

Yaşlı kadın yüzünü çevirdi ve arkadaşıma kırmızı gözlerle, öfkeyle baktı. "Beyefendi benim adresimi sordu," dedi. "Sally Peckham'da, Mayfield Place No:3'deki pansiyonda kalıyor."

"Adınız?"

"Benim adım Sawyer, onunki Dennis, kocasının adı Tom Dennis: denizde olduğu sürece zeki, temiz bir delikanlıdır, şirketteki kamarotların hepsinden de düşüncelidir, ama karaya çıktığında, kadınlar ve likör..."

"İşte yüzüğünüz, Bayan Sawyer," diye araya girdim, arkadaşımın işaretine uyarak; "besbelli sizin kızınıza ait, ben de gerçek sahibine iade etmekten çok memnunum."

Hoşnutluğunu bildiren birçok söz ve hayırdualar

mırıldanan kocakarı yüzüğü cebine koydu ve merdivenlerden indi. Sherlock Holmes, kadın gider gitmez ayağa kalktı ve kendi odasına koşturdu. Birkaç saniye içinde uzun paltosu ve kravatıyla geri döndü. "Onu izleyeceğim," dedi aceleyle, "bir suç ortağı olmalı, beni suçluya götürecektir. Beni bekleyin." Holmes merdivenlerden inmeden önce, evden çıkan ziyaretçimizin arkasından kapı sertçe kapandı. Camdan bakınca, kadının bitkin bir halde yolun karşı tarafından yürüdüğünü görebiliyordum; Holmes da birkaç adım mesafeden onu izliyordu. "Bütün teorisi yanlış bile olsa," diyordum kendime, "ya da doğru olsa da, şimdi tüm düğümün göbeğine gittiği şüphe götürmez." Onu beklememi söylemesine gerek yoktu, zaten bu maceranın sonucunu işitmeden evvel uykuya dalmak benim için imkânsızdı.

Çıktığında saat dokuza geliyordu. Ne kadar sürerdi bilmiyordum, ama vurdumduymaz bir şekilde oturdum, pipomu tüttürdüm ve Henri Murger'ın *Vie de Boheme* adlı kitabının sayfalarını karıştırdım. Saat on oldu; hizmetçi kadının yatmak için odasına gittiğini duydum. On bir oldu; ev sahibemizin daha görkemli yürüyüşüyle kapımın önünden geçtiğini işittim; o da yatmaya gidiyordu. Holmes kapıyı açıp içeri girdiğinde saat on ikiye geliyordu. Kapıdan girdiğinde yüzündeki ifadeden muvaffak olamadığını anladım. Hayal kırıklığı ve neşe, birbirlerine üstün gelmeye çalışarak yüzünde savaşıyorlardı; sonunda hayal kırıklığı ağır bastı ve Holmes, bir kahkaha patlattı.

"Scotland Yard'dakilerin bunu duymasına asla izin veremem," dedi sandalyesine otururken. "Onlarla o kadar alay ettim ki, bunu duyarlarsa intikam fırsatı ellerine geçmiş olur. Gülmeden edemiyorum çünkü bu uzun koşuda neticede başarıya ulaşacağımı biliyorum."

"Nedir?" diye sordum.

"Aleyhime bir hikâye anlatmış olacağım ama umursamam. Kadın birkaç adım gitmişti ki topallamaya başladı; ayaklar şişmiş besbelli. Çok geçmeden durdu ve geçen arabalardan birine bindi. Adresi duyabilmek için ona yakın durmaya çalıştım ama bu kadar kaygılanmama gerek yoktu, çünkü ta caddenin öte tarafından dahi duyulabilecek kadar yüksek sesle bağırdı: "Houndsditch, Duncan Caddesi, No: 13." Gerçek gibi görünüyordu, onu da içeride güvenlikte görünce, arabanın arkasına tutundum. Bu, tüm dedektiflerin uzmanlaşması gereken bir konudur. Şoför bir kere bile dizginlere asılmadan vardık. Kapıya gelmeden önce aşağı atladım ve caddede aylak biri gibi gezinmeye başladım. Araba durdu. Şoför aşağı indi, kapıyı açtı ve beklentiyle durdu. Ama kimse gözükmedi. Ona gittiğimde, boş arabanın içini el yordamıyla arıyor ve daha önce duymadığım küfürler edip duruyordu. Yolcusu ortada yoktu; korkarım adam parasını alamadan gözden kaybolmuştu. No:13'e gittik ve bu evin saygıdeğer bir duvar kâğıtçısı olan Keswick'e ait olduğunu öğrendik. Kendisi ne Sawyer ne de Dennis diye birilerini tanıyordu."

Hayretler içinde, "Yani bu sarsak, yaşlı kadının hareket halindeki arabadan ne siz ne de şoför görmeden indiğini mi söylemek istiyorsunuz," dedim.

"Lanet olsun yaşlı kadına!" dedi Sherlock Holmes. "Biz yaşlı bir kadın olduğunu gördük sadece. Genç bir adam olmalı, genç ve aktif bir adam, aynı zamanda eşsiz bir aktör. Emsalsiz bir dalavere. Kuşkusuz izlendiğinin farkına vardı ve beni yanıltmak için böyle yaptı. Bu da, peşine düştüğümüz adamın düşündüğüm kadar yalnız olmadığını, onun için bir şeyleri riske atacak arkadaşları

olduğunu gösterir. Şimdi, Doktor, bitik görünüyorsunuz. Sözümü dinleyin ve istirahat edin."

Gerçekten de çok bitkin hissediyordum, emrine itaat ettim. İçin için yanan ateşin başındaki sandalyesinde oturuyordu Holmes, gecenin ilerleyen saatlerinde kemanının acıklı feryatlarını işittim; çözmeyi kafasına koyduğu bu tuhaf problemi düşünmekte olduğunu biliyordum.

VI. Bölüm
Tobias Gregson Neler Yapabileceğini Gösteriyor

Ertesi gün tüm gazeteler "Brixton Vakası" (böyle yazmışlardı) haberleriyle doluydu. Hepsi de olaya geniş yer ayırmışlar ve bazıları kendi görüşlerini sunan makalelere yer vermişlerdi. Bu makalelerden biri içinde, benim için yeni olan bir bilgi de vardı. Defterlerimde hâlâ saklıyorum kestiğim bu konuyla ilgili kupürlerden bazılarını. İşte onların bir özeti:

The Daily Telegraph, suç tarihinde nadiren farklı trajedilerin vuku bulduğunu yazmıştı. Kurbanın Alman ismi ve duvardaki netameli yazı, diğer tüm güdülerin yokluğunda, siyasi mültecilere ve devrimcilere işaret ediyordu. Sosyalistlerin Amerika'da pek çok kolu vardı ve maktul, kuşkusuz onların yazılı olmayan kurallarını çiğnemiş ve bu sebeple cezalandırılmıştı. Vehmgericht'e, Aqua tofana'ya, Carbonari'ye, Marchioness de Brinvilliers'e, Darwin teorisine, Malthus ilkelerine ve Ratcliff Highway cinayetlerine şöyle bir değindikten sonra, makale hükümete İngiltere'deki yabancıları daha yakından izlemeyi tembih ederek sona eriyordu.

The Standard, olay üzerine, yasaların böylesi çiğnenişinin genelde liberal bir yönetimin azmettirmesiyle vuku bulduğunu söylüyordu. Böylesi şeyler, yığınların karışık

kafalarından çıkar ve bütün otoritenin birbirini izleyen böylesi olaylarla gitgide zayıflamasına sebep olurdu. Maktul, birkaç haftalığına büyükşehirde ikamet eden Amerikalı bir beyefendiydi. Kendisi Camberwell'da, Torquay Terrace'daki Madam Charpentier'in pansiyonunda kalmıştı. Seyahatlerine özel sekreteri Bay Joseph Stangerson eşlik etmişti. Bu ikisi, ev sahibelerine ayın dördünde, salı günü 'hoşçakalın' demişler ve Liverpool Ekspresi'ne bineceklerini açıkça söyleyerek Euston İstasyonu'na gitmişlerdi. Ardından, peronda ikisi birlikte görülmüştü. Sonra, kayıtlara geçildiği üzere Euston'dan millerce uzaklıktaki Brixton Yolu'ndaki boş bir evde Bay Drebber'ın cesedi bulunana dek, başka hiç haber alınamamıştı onlardan. Kendisinin oraya nasıl geldiği ya da eceliyle nasıl yüzleştiği hâlâ vakadaki cevapsız sorulardı. Stangerson'un ise nerelerde olduğunu kimseler bilmiyordu. Scotland Yard'dan Bay Lestrade ve Bay Gregson'un, birlikte bu olay üzerinde çalıştıklarını öğrenmekten memnuniyet duyan gazete, bu iki meşhur polisin meseleyi ivedilikle aydınlatacaklarından emin idi.

The Daily News'un ise, cinayetin siyasi bir vaka olduğundan kuşkusu yoktu. Kıta Avrupası hükümetlerini harekete geçirten despotluk talepleri ile liberalizme duyulan nefret, bizim kıyılarımızda etkisini belki de orada çektikleri sıkıntıları unutamayan bir grup insan vasıtasıyla gösteriyordu. Bu insanlar arasında, çiğnendiği takdirde cezası ölüm dahi olacak ahlak kurallarının varlığına inanan ve onlara sımsıkı bağlı biri vardı. Bütün çabalar, sekreter Stangerson'u bulmak ve maktulün bazı dikkate değer alışkanlıklarını tespit etmek üzerine yoğunlaşmalıydı. Kaldığı yerin belirlenmiş olması, sonuca yönelik atılmış çok büyük bir adımdı – tamamen Scotland

Yard'dan Bay Gregson'un enerjisinin ve kavrayışının bir sonucuydu bu.

Sherlock Holmes ve ben bu yazıları kahvaltıda birlikte okuduk. Arkadaşım yazılanlarla çok eğlendi.

"Ne olursa olsun parsayı Lestrade ve Gregson'un toplayacağını size söylemiştim."

"Nasıl olacağına bağlı."

"Ah, sizi temin ederim, hiç fark olmaz. Adam yakalanırsa onların gayretinin sonucudur; kaçarsa, onların gayretine rağmen kaçmıştır. Resmiyseniz kazanırsınız; sivilseniz, kaybedersiniz. Ne yaparsanız yapın, taraftarları olacaktır. 'Her aptal onu beğenen bir başka aptal bulur.'"

"Bu da ne?" diye atıldım; tam o anda, merdivenlerden ve koridordan birçok ayak sesi gelmeye başlamıştı; ev sahibemizin iğrentisini açığa vuran duyulabilir söylenmeleri eşliğinde.

"Dedektif polis gücünün Baker Caddesi bölümü," dedi arkadaşım ve o konuşurken, odaya bugüne dek gördüğüm en kirli ve en hırpani yarım düzine Arabın dalması bir oldu.

Holmes, "Dikkaaat!" diye bağırdı ve altı küçük kirli hergele, tek sıraya girdi. "Raporları Wiggins ile yalnız yollayacaksınız ve geri kalanınız aşağıda, caddede bekleyecek. Buldun mu Wiggins?"

"Hayır efendim, bulamadık," dedi gençlerden biri.

"Ben de öyle tahmin ediyordum. Bulana kadar aramaya devam etmelisiniz. İşte ücretleriniz." Her birine bir şilin verdi. "Şimdi gidin, bir dahaki gelişinizde daha iyi haberler duymak istiyorum."

Elini salladı ve onlar da bir sıçan sürüsü gibi merdivenlerden aşağı paldır küldür indiler; bir dakika sonra

caddeden gelen tiz seslerini duyduk.

"Bu dilencilerin birinden, polislerin bir düzinesinden aldığından daha çok bilgi alabilirsin," dedi Holmes. "Polisin şöyle bir görünmesi bile herkesin çenesini kapamasına yeter. Ama bu genç yıldızlar, her yere gider ve her şeyi görürler. Çok da yamandırlar aslında; tek eksiklikleri tertip, düzen.

"Evet, saptamak istediğim bir şey var. Sadece bir zaman meselesi. Hey, intikamla ilgili yeni haberler duyacağız şimdi. Gregson geliyor caddenin aşağısından. Yüzü saadetle ışıl ışıl. Bize geliyor, biliyorum. Evet, duruyor. İşte, geldi."

Kapı şiddetle çalındı, birkaç saniye içinde sarı saçlı dedektif merdivenlerden yukarı çıktı, bir kerede üç basamak birden atlıyordu; odamıza daldı.

Holmes'un elini sıkarken, "Kıymetli dostum," diyordu, "beni tebrik edin! Her şeyi gün gibi açıklığa kavuşturdum."

Arkadaşımın yüzünden kaygılı bir ifade geçer gibi oldu.

"Yani doğru iz üzerinde olduğunuzu mu söylüyorsunuz?" diye sordu.

"Hangi doğru iz! Adamı çoktan yakaladık ve hapse tıktık bile."

"Adı?"

"Arthur Charpentier; Majesteleri'nin donanmasında asteğmen," diye bağırdı tombul ellerini çalımla ovuşturarak ve göğsünü kabartarak.

Sherlock Holmes rahat bir nefes aldı ve huzurla gülümsedi.

"Oturun ve şu purolardan deneyin bir," dedi. "Öğrenince kaygılandık. Biraz viski ve su ister misiniz?"

"Fark etmez," dedi dedektif. "Son iki günde harcadığım muazzam çabalar, beni mahvetti. Sadece bedenen değil, anlıyorsunuz ya, aslında beynim yoruldu. Bunu siz anlarsınız, Bay Sherlock Holmes, çünkü ikimiz de beyin işçisiyiz."

"Beni şımartıyorsunuz," dedi Holmes. "Bu hoşnut edici sonuca nasıl ulaştığınızı bilmemize izin verin."

Dedektif koltuğa iyice yerleşti, kendinden hoşnut halde purosunu tüttürdü. Sonra ansızın neşe krizine tutulmuş gibi uyluklarına vurdu.

"Komik olan," dedi, "kendisinin çok zeki olduğunu düşünen bizim aptal Lestrade'nin tamamen yanlış iz üzerinde olması. Yeni doğmuş bir bebek kadar cinayetle alakasız olan sekreter Strangerson'un peşine düştü. Bahse girerim şimdiye kadar yakalamıştır."

Bu fikir Gregson'u öylesine eğleniyordu ki, gülmekten boğulacak sandım.

"Peki, siz ipucunu nasıl yakaladınız?"

"Ah, anlatacağım. Elbette, Dr. Watson, bu tamamen bizim aramızda. Uğraştığımız en büyük zorluk, bu Amerikalının atalarıydı. Bazı insanlar verdikleri ilana cevap gelene kadar ya da kişiler ortaya çıkıp suçu üstlenene kadar beklemek zorunda kalacaklardı. Tobias Gregson'un çalışma tarzı bu değil. Cesedin yanındaki şapkayı hatırlıyor musunuz?"

"Evet," dedi Holmes. "Camberwell Yolu, John Underwood ve Oğulları."

Gregson yılgın göründü.

"Bunu fark ettiğinizi bilmiyordum," dedi. "Oraya gittiniz mi?"

"Hayır."

"Aha!" diye haykırdı ferahlamış halde. "Bir fırsat ele

geçirdiyseniz, ne kadar küçük görünürse görünsün, ıskalamamalısınız."

"Büyük bir akıl için küçük şey yoktur," dedi Holmes.

"Underwood'a gittim ve ona ettiğim tarife uygun bir şapka satıp satmadığını sordum. Defterlerine baktı ve buldu. Öyle bir şapkayı, Torquay Terrace'daki Charpentier Pansiyonu'nda kalan Bay Drebber'a sattığını söyledi. Böylece adresi buldum."

"Zekice, çok zekice," diye mırıldandı Sherlock Holmes.

"Sonra Bayan Charpentier'i aradım," diye devam etti dedektif. "Onu rengi soluk ve üzüntülü buldum. Kızı da oradaydı; olağanüstü tatlı bir kızdı ve ben onunla konuşurken dudakları titriyor, gözlerine kadar kızarıyordu. Dikkatimden kaçmadı. Bir fare kokusu aldım. Bu hissi bilirsiniz, Bay Sherlock Holmes, doğru kokuyu aldığınızda, sinirleriniz kıpırdanır. 'Son kiracınız Clevelandlı Bay Enoch J. Drebber'ın gizemli ölüm haberini aldınız mı?' diye sordum.

"Annesi kafa salladı. Tek kelime edemeyecek bir haldeydi. Kız gözyaşlarına boğuldu. Bu insanların kesinlikle bir şeyler bildiğine iyice kanaat getirdim.

" 'Bay Drebber trene binmek için buradan saat kaçta ayrıldı?' diye sordum.

" 'Saat sekizde,' dedi, heyecanını bastırmak için yutkunarak. 'Sekreteri Bay Strengerson, iki tren olduğunu söylemişti: Biri 9:15'te, diğeri de 11'de. İlkine binecekti.'

" 'Bu, onu son görüşünüz müydü?'

"Ben bu soruyu sorduğumda, kadının yüzü ansızın değişiverdi. Kan beynine sıçramış gibi, yüz çizgileri tamamen değişti. Tek bir 'Evet' diyebilmesi için saniyeler

geçmesi gerekti. Bu 'Evet' sözcüğü de, boğuk, gayritabiî bir sesle söylendi.

"Bir dakika kadar sessizlik oldu ve sonra kızı, serin, sakin bir sesle konuştu:

" 'Hiçbir iyi insan yalan söylemesini beceremez, anne,' dedi. 'Bu beyfendiye karşı açık sözlü olalım. Bay Drebber'i tekrar gördük.'

" 'Tanrı seni bağışlasın,' diye bağırdı Bayan Charpentier, kollarını açarak ve arkasına yaslanarak. 'Ağabeyini mahvettin.'

" 'Arthur gerçeği söylememizi isterdi,' dedi kız, sertçe.

" 'Her şeyi şimdi bana anlatsanız iyi edersiniz,' dedim. 'Yarım güven, hiç güvensizlikten daha kötüdür. Bunun yanında, bizim konu hakkında ne kadar şey bildiğimizi bilmiyorsunuz.'

" 'Tanrı seni bildiği gibi yapsın, Alice," dedi annesi, sonra bana dönerek, 'Size her şeyi anlatacağım bayım. Oğlumdan söz edilince böylesi heyecanlanmamın onun bu berbat olayda bir parmağı olduğu korkusundan sanmayın. Kendisi tamamen masumdur. Korkum, sizin ve başkalarının gözünde suçlu bulunabileceğindendir. Fakat bu elbette imkânsız. Onun yüksek karakteri, mesleği, ataları; bütün bunlar esirger kendisini öyle bir şeyden.'

" 'En iyisi gerçekleri olduğu gibi anlatmak,' dedim. 'Buna bağlı olarak, eğer oğlunuz masumsa, elbette başına bir şey gelmeyecektir.'

" 'Alice, belki de ikimizi yalnız bıraksan daha iyi olur,' dedi ve kızı çıktı. 'Şimdi, bayım,' diye sürdürdü sözünü, 'size bunları anlatmak gibi bir niyetim yoktu aslında, ama zavallı kızım durumu açığa vurunca, artık başka seçeneğim kalmadı. Bir kere konuşmaya karar verdiğime göre,

hiçbir şey atlamadan her şeyi olduğu gibi anlatacağım.'

" 'En iyisini yapmış olursunuz,' dedim.

" 'Bay Drebber bizimle neredeyse üç hafta kaldı. O ve sekreteri Bay Strangerson, Avrupa seyahatindelerdi. İkisinin de valizlerinde Kopenhag etiketi gördüm; yani en son orada durmuşlardı. Stangerson sessiz, ağzı sıkı bir adamdı; ama işvereni, böyle söylediğim için üzgünüm ama tamamen aksi yapıdaydı. Kötü alışkanlıkları vardı ve kaba biriydi. Daha geldikleri ilk gün zilzurna sarhoştu ve aslında, doğrusunu söylemek gerekirse, gündüz saat on ikiden sonra ayık olduğu pek nadirdi. Bayan hizmetçilere karşı tavrı iğrenç bir şekilde serbest ve teklifsizdi. Hepsinden kötüsü, aynı tavrı derhal kızım Alice'e karşı da takındı. Onunla birkaç kere, kızımın anlamak için fazla saf olduğu bir şekilde konuştu. Bir keresinde onu kollarına aldı ve sarıldı ona –kendi sekreteri bile bu insanlık dışı davranışından ötürü sitemler etti.'

" 'Fakat bütün bunlara niye tahammül ettiniz?' diye sordum. 'Sanırım istediğiniz zaman kiracılarınızdan kurtulabilirsiniz.'

"Bu yerinde sorum üzerine yüzü kızardı Bayan Charpentier'in. 'Tanrı biliyor ya, geldiği her gün ona bunu fark ettirmeye çalıştım,' dedi. 'Ama oldukça baştan çıkarıcı bir durumdu. Günde bir pound ödüyorlardı –haftada yedi pound eder, ayrıca ölü sezondayız. Dul bir kadınım, donanmadaki oğlumun masrafı çoktur. Parayı kaybetmeyi göze alamadım. En iyisini yapmaya çalıştım. Ama en sonuncusu artık gerçekten de çok fazlaydı, bunun üzerine açıkça söyledim. Bu yüzden gittiler zaten.'

" 'Yani?'

" 'Onu giderken görünce yüreğim hafifledi. Oğlum şimdi izinli, ama bütün bunlardan ona hiç söz etmedim,

çünkü şedit bir öfkesi vardır ve kız kardeşine tutkuyla bağlıdır. Arkalarından kapıyı kapattığımda, üzerimden büyük bir yük kalktığını hissettim. Yazık ki bir saat geçmeden kapı çaldı ve Bay Drebber'ın döndüğünü öğrendim. Çok heyecanlıydı ve besbelli sarhoştu. Kızımla birlikte oturduğumuz odaya girdi ve trenini kaçırdığına dair anlaşılmaz birtakım şeyler söyledi. Sonra Alice'e döndü ve tam gözümün önünde ona kendisiyle gelmesini teklif etti. "Yaşını doldurmuşsun," dedi, "yasalar seni durduramaz. Buradaki yaşlı kızı boşver, benimle gel. Bir prenses gibi yaşatırım seni." Zavallı Alice öylesine korkmuştu ki, ondan kaçtı ama adam onu bileğinden yakaladı ve kapıya doğru çekmeye çalıştı. Çığlık attım; tam da bu anda oğlum Arthur odaya girdi. Sonra ne olduğunu bilmiyorum. Bir boğuşma oluyordu ve küfürler duyuyordum. Kafamı kaldıramayacak kadar dehşete kapılmıştım. Kafamı kaldırdığımda da Arthur'u kapı eşiğinde, elinde bir değnek, gülerken gördüm. "Bu adamın bir daha bizi rahatsız edeceğini hiç sanmıyorum," dedi. "Gidip kendine ne yapacağını izleyeceğim." Böyle söyleyerek şapkasını aldı ve caddeye çıktı. Ertesi gün, Bay Drebber'ın gizemli ölümünün haberini aldık.'

"Bayan Charpentier bunları anlatırken sık sık durdu ve birçok kez soluk soluğa kaldı. Bazen o kadar alçak sesle konuşuyordu ki, sözcüklerini güçlükle yakalayabiliyordum. Yine de tüm söylediklerini not ettim, bir hata ihtimali yok."

"Çok heyecan verici," dedi Sherlock Holmes, esneyerek. "Sonra ne oldu?"

"Bayan Charpentier durunca," diye devam etti dedektif, "bütün meselenin tek bir noktada düğümlendiğini gördüm. Kadınlar üzerinde her zaman için etkili

olduğunu tecrübe ettiğim bir bakışla ona baktım ve oğlunun saat kaçta döndüğünü sordum.

" 'Bilmiyorum,' dedi.

" 'Bilmiyorsunuz?'

" 'Bilmiyorum. Anahtarı var; kendi girmiştir.'

" 'Yani siz yattıktan sonra?'

" 'Evet.'

" 'Saat kaçta yattınız?'

" 'On bir gibi.'

" 'Yani oğlunuz en azından iki saattir yoktu?'

" 'Evet.'

" 'Belki de dört ya da beş?'

" 'Evet.'

" 'Bu esnada ne yapıyordu?'

" 'Bilmiyorum,' dedi ama dudaklarına kadar bembeyaz kesilmişti.

"Elbette bunun üzerine orada yapılacak başka bir şey kalmamıştı. Asteğmen Charpentier'in nerede olduğunu öğrendim, yanıma iki polis aldım ve onu tutukladım. Omzuna dokunup da sessizce bizimle gelmesini istediğimde, pirinç gibi sapsarı kesilerek bize, 'Sanırım beni şu alçak Drebber'ın ölümüyle ilgili olduğum için tutukluyorsunuz,' dedi. Ona bu konuda bir şey söylememiştik, böylece şüpheleri iyice arttırmış oldu."

"Epeyce," dedi Holmes.

"Annesinin Drebber'ın peşinden gittiğinde yanında olduğunu söylediği o ağır sopa hâlâ yanındaydı. Sağlam bir meşe sopa."

"Öyleyse varsayımınız nedir?"

"Şudur: Bence Drebber'ı Brixton Yolu'nda izleyebildiği kadar izledi. Orada, aralarında yeni bir anlaşmazlık çıktı, çünkü Drebber o sopanın tadına bir kez daha

baktı, belki de karın boşluğuna yedi; hiçbir iz olmadan onu öldürmesini açıklayan tek şey bu. Hava öyle yağmurluydu ki etrafta kimsecikler yoktu, Charpentier de kurbanının cesedini boş eve taşıdı. Mum ışığı, duvardaki yazı, yüzük; tümünün polisi yanlış iz üzerine sürmek için düşünülmüş hileler olduklarından başka bir açıklama yok."

"Aferin," dedi Holmes, yüreklendiren sesiyle. "Gerçekten, Gregson, sen bir adım öne geçiyorsun. Şimdi senden bir şeyler alabiliriz."

"Ben bilhassa bu işi tertemiz bir şekilde hallettiğim için kendimi övüyorum," dedi dedektif, övünçle. "Genç adam, Drebber'ı bir süre izledikten sonra, diğerinin onu fark ettiğini ve ondan kaçmak için bir arabaya atladığını söylediği ifadeyi kendiliğinden verdi. Eve dönerken eski bir denizci arkadaşıyla rastlaştığını ve onunla uzun bir yürüyüş yaptıklarını söyledi. Bu eski denizcinin nerede yaşadığını sorduğumuzda, tatmin edici bir cevap veremedi. Bence her şey bütün bu vakayla tamamen uyuşuyor. Beni eğlendiren şey ise, Lestrade'nin yanlış iz üzerinde olduğunu düşünmek. Korkarım pek bir şey bulamayacak. İşte, iyi insan lafın üstüne gelir!"

Gerçekten de gelen Lestrade idi; biz konuşurken merdivenlerden çıkmış, şimdi de içeri girmişti. Özgüveni ve kaygısız tavrı silinip gitmişti. Yüzü rahatsız ve tedirgin, elbisesi dağınıktı. Besbelli Sherlock Holmes'a danışmaya gelmişti, çünkü meslektaşının farkına varınca, utanmış gibi göründü ve hevesi kaçtı. Odanın ortasında durdu, sinirliydi ve sürekli şapkasıyla oynuyor, ne yapacağını bilemiyordu. "Bu çok olağanüstü bir durum," dedi sonunda, "tamamen anlaşılmaz bir vaka."

"Ah, demek öyle diyorsunuz, Bay Lestrade," diye

atıldı muzaffer bir edayla Gregson. "Bu sonuca varacağınızı düşünmüştüm. Sekreter Bay Joseph Stangerson'u bulabildiniz mi bari?"

"Sekreter Bay Joseph Stangerson," dedi Lestrade buz gibi, "bu sabah saat altıda, Halliday Oteli'nde ölü bulundu."

VII. Bölüm
Karanlıktaki Işık

Lestrade'nin bu istihbaratı öylesine ciddi ve öyle beklenmedikti ki, üçümüz de hayretler içinde kalmıştık. Gregson sandalyesinden fırladı ve viskisiyle suyunun geri kalanını kafasına dikti. Sessizce Sherlock Holmes'a baktım; dudakları sıkışmış ve alnı kaşları üzerine inmişti. "Stangerson da!" diye mırıldandı. "İşler karışıyor."

"Bundan önce de yeterince karışıktı," diye yakındı Lestrade, bir sandalyeye otururken. "Bir savaş meclisinin ortasına düşmüş gibiyim."

"Bu bilgi kesinlikle doğru mu?" diye kekeledi Gregson.

"Odasından geliyorum," dedi Lestrade. "Ben buldum cesedi zaten."

"Biz de Gregson'un mesele üzerine görüşlerini dinliyorduk," dedi Holmes. "Neler gördüğünüzü ve yaptığınızı bize anlatmak ister misiniz?"

"İtiraz etmem," dedi Lestrade. "Açıkça itiraf edebilirim ki, Stangerson'un Drebber'ın ölümüyle ilişkisi olduğunu sanıyordum. Bu taze gelişme, bana tamamen yanıldığımı gösterdi. Bir fikrim vardı ve sekretere ne olduğunu öğrenmek istedim. En son Euston İstasyonunda, ayın üçünde, akşam saat sekiz buçukta birlikte

görülmüşlerdi. Öğlen ikide, Drebber, Brixton Yolu'nda bulundu. Önüme çıkan mesele, Stangerson'un saat sekiz buçuk ile cinayet saati arasında neler yaptığını öğrenmek ve sonra başına neler geldiğini bulmaktı. Liverpool'a telgraf çektim, adamın eşkâlini tarif ettim ve Amerika'ya giden gemilerde bu adamı aramalarını söyledim. Sonra, Euston çevresindeki tüm otel ve pansiyonları arayarak işe koyuldum. Görüyorsunuz ya, eğer Drabber ve arkadaşı ayrıldıysa, arkadaşının doğal gidişatının şöyle olması gerektiğini düşündüm: O gece için kalacak bir yer bulmak ve ertesi sabah istasyona tekrar gitmek."

"Daha önceden bir buluşma yeri kararlaştırmış olmaları daha muhtemel," dedi Holmes.

"Öyle de çıktı zaten. Dün akşamı tamamen faydasız araştırmalarla heba ettim. Bu sabah ise çok erken başladım ve saat sekizde, Little George Caddesi'ndeki Halliday'in Oteli'ne vardım. Bay Stangerson orada kalıyor mu diye sormuştum araştırmalarım sırasında, olumlu yanıt vermişlerdi.

" 'Kuşkusuz siz beklediği kişi olacaksınız,' dediler. 'İki gündür bir beyefendiyi bekliyor da.'

" 'Kendisi şimdi nerede?' diye sordum.

" 'Yukarıda, yatıyor. Saat dokuzda kendisini uyandırmamızı istedi.'

" 'Yukarı çıkıp onu hemen görmek istiyorum,' dedim.

"Gece ansızın ortaya çıkışımın sinirlerini sarsacağını ve saklı bir şeyleri söylemesine sebep olacağını düşünmüştüm. Otel görevlisi bana kapıya kadar eşlik ettikten sonra tekrar aşağı inmek üzereydi ki, yirmi yıllık tecrübeme rağmen midemi bulandıran bir şey gördüm. Kapının altından kıvrılan küçük bir kırmızı şerit, koridor boyun-

ca uzanmış ve eşiğin diğer tarafında küçük bir havuzcuk oluşturmuştu. Gayriihtiyari bağırdım; otel görevlisi geri geldi. Gördüğüm şeyi gördüğünde neredeyse bayılacaktı. Kapı içeriden kapalıydı, ama yüklendik ve kırdık. Cam açıktı ve pencerenin altında, geceliği içinde cenin pozisyonunda bir adam yatmaktaydı. Ölmüştü, uzunca bir süredir de ölü gibiydi, çünkü organları kaskatı ve soğuktu. Yüzünü çevirdiğimizde, otel görevlisi hemen tanıyarak bu adamın Joseph Stangerson adına oda tutan adamın ta kendisi olduğunu söyledi. Ölüm sebebi, sol yanına aldığı bıçak darbesiydi; muhtemelen kalbini delmişti. Şimdi de işin en tuhaf kısmına geliyoruz. Öldürülen adamın üzerinde ne vardı dersiniz?"

Tüylerim diken diken ve Sherlock Holmes daha cevabı yapıştıramadan dehşetli bir önseziyle bekledim.

"Kanla yazılmış RACHE sözcüğü," dedi.

"Aynen öyle," dedi Lestrade, dehşetli bir sesle. Hepimiz bir süre sessiz oturduk.

Bu bilinmeyen suikastçıyla ilgili gayet yöntemli ve anlaşılmaz bir şeyler vardı ve işlediği cinayetlere korkunç şeyler katıyordu. Savaş alanında yeterince sağlam olan sinirlerim, meseleyi düşündükçe bozuluyordu.

"Adamı görmüşler," diye devam etti Lestrade. "Sütçü bir çocuk, sütçü dükkanına giderken, otelin arkasındaki izbelerden geçen dar bir yoldan yürüyormuş. Genellikle orada duran bir merdivenin, otelin ikinci katındaki sonuna kadar açık duran pencereye yaslandığını fark etmiş. Geçtikten sonra, arkasına bakmış ve bir adamın oradan indiğini görmüş. Aşağı öyle sessizce ve öyle açıktan açığa iniyormuş ki, çocuk onun otelde çalışan marangozlardan ya da doğramacılardan biri olduğunu sanmış. Ona pek de dikkat etmemiş ama çalışması için saatin erken

olduğunu düşünmüş. Adamın uzun boylu, kırmızı çehreli ve uzun, kahverengimsi paltolu bir kimse olduğunu hatırlıyor. Cinayetten sonra kısa bir süre odada kalmış olacak, çünkü ellerini yıkadığı leğende kanlı suya ve bıçağını kasten sildiği çarşafta izlere rastladık."

Katilin, kafasındaki katile birebir uyan tarifini dinledikten sonra, Holmes'a şöyle bir baktım. Yüzünde bir sevinme yahut doyum ifadesi yoktu.

"Katile ulaşmamızı sağlayacak bir ipucu bulamadınız mı odada?" diye sordu.

"Hiçbir şey. Sangerson, Drebber'ın cüzdanını cebine koymuş, ama bu olağan görünüyor, zira tüm ödemeleri o yapmış. Seksen küsur pound varmış içinde, tek bir banknota dokunulmamış. Bu olağanüstü cinayetler ne için işlendiyse artık; kesinlikle hırsızlık için işlenmediği ayan beyan ortada. Maktulün cebinde bir ay önce Cleveland'dan çekilmiş ve 'J.H. Avrupa'da,' yazan bir telgraftan başka bir kâğıt ya da not benzeri bir şey yoktu. Bu mesajda bu isimden başka bir şey yok."

"Başka bir şey?" diye sordu Holmes.

"Önemli bir şey yok. Uyumak için okuduğu roman yatakta duruyordu, piposu da yanındaki sandalyenin üstündeydi. Masada bir bardak su vardı, pencere denizliğinde içinde birkaç hap duran bir merhem kutusu."

Sherlock Holmes sevinçle sandalyesinden kalktı.

"Son bağlantı buydu," diye bağırdı. "Olay bitmiştir."

İki dedektif de ona hayretler içinde bakıyorlardı.

"Bu düğümü oluşturan bütün ipler artık elimde," dedi arkadaşım, kendinden emin. "Elbette altı doldurulması gereken bazı ayrıntılar var ama Drebber'la Stangerson'un istasyonda ayrılmalarından ikincisinin cesedinin bulunmasına kadar temel öğelerden her şeyi

gözlerimle görmüş kadar eminim. Sizlere bilgimi ispat edeceğim. O haplardan elinizde var mı?"

Lestrade, küçük bir beyaz kutu çıkararak, "Onları aldım," dedi. "Hapları da, cüzdanı da, telgrafı da, karakolda güvenli bir yere koyarım diye aldım. Bunları almış olmam tamamen şans çünkü itiraf etmem gerekirse onlara en ufak bir önem veriyor değilim."

"Onları bana verin," dedi Holmes. Sonra bana dönerek, "Şimdi, Doktor, bunlar sıradan haplar mı?"

Kuşkusuz değillerdi. İnci gibi gri, küçük, yuvarlak ve ışığa tutulduklarında neredeyse şeffaftılar. "Hafifliklerine ve şeffaflıklarına bakılırsa, suda çözünebildiklerini söyleyebilirim," dedim.

"Kesinkes öyle," dedi Holmes. "Şimdi, aşağı inip uzun zamandır kötü olan ve ev sahibinin dün sizden acısını dindirmenizi istediği şu şeytan teriyeyi getirir misiniz?"

Aşağı indim ve köpeği kucağımda yukarı taşıdım. Zorlukla nefes alıyordu ve donuk bakıyordu; anlaşılan sonu yakındı. Aslında, kar beyazı burnu, köpeksi hayatının çoktan bittiğini söylüyordu. Halının üzerindeki mindere bıraktım.

"Şimdi bu haplardan birini ikiye bölüyorum," dedi Holmes. Çakısıyla hapı ortadan kesti. "Bir yarısını, ileriki amaçlarımız için kutuya geri koyuyorum. Diğer parçayı, içinde bir çay kaşığı su olan şarap kadehine koyuyorum. Gördüğünüz gibi doktor arkadaşımız haklı; hap derhal çözünmeye başladı."

"Bu çok ilginç olabilir," dedi Lestrade, kendisine gülüneceğinden şüphelenen birinin incinmiş sesiyle, "ama bunun Bay Joseph Stangerson'un ölümüyle ne ilgisi olduğunu anlamıyorum."

"Sabır, dostum, sabır! Birazdan ne ilgisi olduğunu anlayacaksınız. Şimdi karışım içilebilir olsun diye, biraz süt ekliyorum ve köpeğin önüne koyuyorum. Hayvancık da hemen yalayarak içiyor."

Böyle söylerken, şarap kadehinin muhteviyatını bir çay tabağına boşalttı ve teriyenin önüne koydu. Susuz hayvancağız, önündeki sıvıyı derhal içti. Sherlock Holmes'un kararlı tavrı bizi ikna etmeye yetmişti. Sessizce, hayvanı izleyerek ve irkiltici bir şeyler olmasını bekleyerek oturduk. Köpek minderin üzerinde yatıyordu, gayritabiî teneffüsü sürüyordu, ama sıvıyı içtikten beridir henüz bir değişiklik olmamıştı.

Holmes saatini çıkardı ve dakikalar sonuçsuz geçince, yüzüne büyük bir utanç ve hayal kırıklığı ifadesi yerleşti. Dudaklarını kemiriyor, parmaklarıyla masaya vuruyor ve başka sabırsızlık belirtileri de gösteriyordu. Hissi öylesine yoğundu ki, ben içtenlikle onun adına üzülmeye başladım; bu arada diğer iki dedektif onun yaptığı bu teste sinirlenmek şöyle dursun, alayla gülüyorlardı.

Sonunda sandalyesinden fırlayarak, "Bu bir tesadüf olamaz," diye bağırdı ve odanın içinde hızlı adımlarla volta atmaya başladı. "Bunun sadece tesadüf olması imkânsız! Drebber vakasında kuşkulandığım hapların aynıları, Stangerson'un ölümünden sonra da bulunuyor. Ve etkisizler! Bu ne demek olabilir? Elbette bütün o mantık yürütme zincirimde yanılıyor olamam. İmkânsız! Bu zavallı köpek yine de ölmüyor. Ah, buldum, buldum!" Bir sevinç feryadıyla kutuya koştu, başka bir hap aldı ve ikiye böldü, süte ekledi, böylece teriyeye verdi. Zavallı yaratığın dili henüz ıslanmıştı ki, birden bütün organları ürpermeye başladı ve sanki yıldırım çarpmış gibi olduğu yere cansız serildi.

Sherlock Holmes derin bir nefes aldı ve alnındaki terleri sildi. "Daha çok inancım olmalıydı," dedi, "bu defa şuna katiyen kanaat getirdim ki, uzun bir tümdengelim zinciri sonucunda ortaya çıkan şey beklenene ters düşüyorsa, başka açıklamaları vardır. Bu kutudaki iki haptan biri öldürücü, diğeri ise tamamen zararsızdı. Kutuyu görmeden önce bunu tahmin etmeliydim."

Bu son açıklama bana öylesine şaşırtıcı geldi ki, ayık olduğuna zorlukla inanabildim. Bunun yanında, işte ölü köpek, iddiasının ispatı olarak orada duruyordu. Bana öyle göründü ki, aklımdaki sis bulutları yavaş yavaş kalkıyor ve gerçeği bulanık, müphem de olsa görüyordum.

"Bütün bunlar size tuhaf görünüyor," diye devam etti Holmes, "çünkü işin başında önünüzde duran tek gerçek ipucunun önemini anlayamadınız. Bunu yakaladığım iyi oldu ve o zamandan beri vuku bulan şeyler benim tahminimi doğruladı; gerçekte, tahminimi mantık çerçevesinde izledi. Bundan dolayı sizin kafanızı bulandıran ve meseleyi daha belirsiz gösteren şeyler, beni bilakis aydınlatmaya ve vardığım sonuçları kuvvetlendirmeye yaradı. Tuhaflıkla gizemi birbirine karıştırmak hatadır. En alelade cinayet, genelde en gizemli olandır, çünkü tümdengelim için yeni ya da özel bir şey söylemez. Bu cinayet, eğer kurbanın cesedi, yanında bunlardan biri ya da olayı dikkate değer kılan şeyler olmadan yolun ortasında yatıyor halde bulunsaydı, çözülmesi son derece zor olurdu. Bu garip ayrıntılar, meseleyi değil zorlaştırmak, bilakis onu kolaylaştırır."

Bu söylevi hatırı sayılır bir sabırsızlıkla dinleyen Bay Gregson, kendini daha fazla tutamayarak, "Buraya bakın, Bay Sherlock Holmes," dedi, "hepimiz sizin zeki bir kimse olduğunuzu ve kendinize has çalışma yöntemlerinizin

bulunduğunu söyleyebiliriz. Ama şu anda teorilerden ve vaazdan fazlasını istemek durumundayız. Bir insan söz konusu. Birini tutukladım ve görünüşe göre yanılmışım. Genç Charpentier'in ikinci vakayla ilişiği olamaz. Lestrade de kendi zanlısının, Stangerson'un peşine düştü; o da yanıldı. Burada üstü kapalı şeyleri rahatlıkla söylüyorsunuz ve bizden çok şey biliyor gibi görünüyorsunuz ama size doğrudan bu işi ne kadar bildiğinizi sormak vakti gelmiştir. Bunu yapan adamın ismini söyler misiniz?"

"Gregson'un haklı olduğunu söylemeden edemeyeceğim, bayım," dedi Lestrade. "İkimiz de yorulduk ve ikimiz de yanıldık. İçeri girdiğimden beridir, birden çok kez gereksindiğiniz bütün kanıtları elde ettiğinizi söylediniz durdunuz. Daha fazla saklayacak değilsiniz herhalde?"

"Katili tutuklamakta gecikmek, onun yeni bir vahşilik yapmasına fırsat tanımak olabilir," dedim.

Hepimizden böyle baskı görünce, Holmes kararsız kaldı. Odanın içinde, düşündüğü zamanlarda alışkanlığı olduğu üzere başı göğsüne düşmüş ve alnı gerilmiş halde volta atmayı sürdürdü.

Ansızın durup bize bakarak, "Başka cinayet olmayacak," dedi sonunda. "Bu ihtimali tamamen yok sayabilirsiniz. Katilin adını bilip bilmediğimi soruyorsunuz. Biliyorum. Ama sadece adını bilmek bir şey ifade etmiyor; onu yakalayacağım. Bunu da kısa sürede halletmeyi düşünüyorum. Kendi düzenlemelerimle ayarlamayı düşünüyorum; ama hassas bir şekilde kotarmak gerek. Çünkü karşımızdaki, kendisi kadar zeki bir yardımcısı olan umutsuz, gözü dönmüş ve kurnaz biri. Bu adam, kimsede onu izleme şansı sağlayacak bir ipucu olmadığına inandığı sürece yakalanabilir –ama en ufak bir şüp-

hesi olursa, adını değiştirir ve bu büyük şehrin dört milyonluk nüfusu arasında derhal izini kaybettirir. İkinizin de hislerini incitmek kastı olmadan, bu adamların polis gücü için fazla olduğunu düşündüğümü söyleyeyim, bu yüzden de sizin yardımınızı istemedim. Eğer başarısız olursam, kuşkusuz bu eksiklikten ötürü suçlanacağım, ama buna hazırım. Şu anda kendi şifrelerimi tehlikeye atmadan sizinle iletişime geçeceğime söz veriyorum, böyle yapacağım."

Gregson ve Lestrade, bu güvenceden ya da polis teşkilatının hafifseyen dokundurmalardan pek mutlu olmuşa benzemiyorlardı. Gregson, sarı saçlarının köklerini avuçladı; diğerinin boncuk gözleri merak ve kızgınlıkla parıldıyordu. Ama hiçbirinin konuşacak kadar zamanı olmadı, çünkü kapı çalındı ve dilenci Arapların sözcüsü genç Wiggins, önemsiz ve nahoş varlığıyla içeri daldı.

"Lütfen efendim," dedi, saçlarının perçemlerini tutarak, "araba aşağıda bekliyor."

"Aferin sana," dedi Holmes, aksi sayılamayacak bir sesle. "Niçin bu modeli Scotland Yard'da uygulamıyorlar sanki?" diye devam etti, çekmeceden bir çift kelepçe alırken. "Bakın işler nasıl da güzel yürüyor. Bir anda hallettiler."

"Eski model yeterince iyi," dedi Lestrade, "bir tek teşkilatla dalga geçecek bir adama ihtiyacımız vardı."

"Güzel, çok güzel," dedi Holmes, gülümseyerek. "Arabacı bana kutular için yardım eder. Ona bunun için ek ücret alacağını söyle, Wiggins."

Arkadaşımın bir yere gidiyormuş gibi konuşmasına şaşırmıştım, zira bana böyle bir şey söylemiş değildi. Odada küçük bir portmanto vardı; Holmes bunu açtı ve aramaya başladı. Arabacı odaya girdiğinde oldukça

meşguldü.

Çıkardığı şeyin yanına diz çöktü ve kafasını bile çevirmeden, "Sadece şu kopçayı tutabilir misiniz, Şoför?" diye sordu.

Adam nedense öfke dolu, sessiz ve meydan okuyan bir tavırla yanaştı, yardım etmek için ellerini uzattı. Tam da o anda, iki metalin çarpışmasından sert bir klik sesi duyuldu ve Sherlock Holmes tekrar ayağa kalktı.

"Beyler," diye bağırdı, "sizi Enoch Drebber ve Joseph Stangerson'un katili Bay Jefferson Hope ile tanıştırayım."

Her şey bir dakika içinde olup bitti –öyle çabuk oldu ki, anlayacak zamanı bulamadım. Çok canlı bir hatıra: Holmes'un muzaffer ifadesi ve sesinin tınısı, şoförün sanki sihirle olmuşçasına bir anda bileklerine geçirilen parıltılı kelepçelere bakarkenki sersemlemiş ve acımasız suratı... Bir iki saniye kadar, hepimiz heykel gibiydik. Ardından, anlaşılmaz bir öfke ifadesiyle mahpus, kendini Holmes'un kollarından kurtardı ve pencereye doğru koştu. Camdan atlayıp kaçacaktı, ama Grekson, Lestrade ve Holmes, üçü birden av köpekleri gibi adamın üstüne atıldılar. Tekrar odanın ortasına çekildi, ardından çok şiddetli bir boğuşma başladı. Adam öyle çevik ve kuvvetliydi ki, dördümüzü tekrar tekrar alt edecek oldu. Bir sara hastasının kriz anındaki kuvveti vardı onda. Elleri ve yüzü, camdan atlama teşebbüsünde çok kötü parçalanmıştı, ama kan kaybı bile direncini azaltmıyordu. Lestrade boyun atkısını gerip onu yarı boğulur vaziyete getirince, mücadelesinin beyhude olduğunu anladı; ama ondan sonra bile, ayaklarını da elleri gibi bağlayana kadar kendimizi güvende hissettiğimizi söyleyemem. Ayaklarını da bağladıktan sonra, nefes nefese ayağa kalktık.

"Bu arabayı alıyoruz," dedi Sherlock Holmes. "Scotland Yard'a onu bununla götürürüz. Ve şimdi, baylar," diye devam etti, latif bir tebessümle, "küçük gizem perdesinin sonuna geldik. Şu anda bana istediğiniz soruyu sorabilirsiniz; tehlikeli olabilir diye cevap vermeyi reddedeceğim bir soru kalmadı."

İKİNCİ KISIM

Azizler Ülkesi

I. Bölüm
Büyük Alkali Ovada

Büyük Kuzey Amerika kıtasının tam ortasında, uygarlığın gelişimi için uzun yıllar boyunca engel teşkil etmiş cansız ve iğrenç bir çöl uzanır. Sierra Nevada'dan Nebraska'ya, kuzeyde Yellowstone'dan güneyde Colorado'ya kadar, bir sessizlik ve yalnızlık bölgesidir burası. Her şeyin sustuğu bu ıssızlıkta, sadece doğa konuşur; burada tepeleri karla kaplı yüksek dağlar, karanlık ve kasvetli vadiler bulunur. Bölge, çentikli kanyonlar arasından geçen akıntısı süratli nehirler ve kışın karla bembeyaz, yazın tuzlu alkali tozlardan grileşen devasa büyüklükte düzlükler barındırır. Gelgelelim hepsi de çoraklık, soğukluk ve gizem belirtisidir.

Bu umutsuzluk toprağının yerlisi yoktur. Bir grup Pawness ya da Blackfeet yerlisinin, ara sıra başka av alanlarına ulaşmak için bu toprakları geçtiği olur, ama en cesurları dahi, dehşet verici düzlükleri geçtiklerinde ve kendilerini bir kez daha yurtlarında bulduklarında sevinmekten geri duramazlar. Çalılar arasında çakallar gezinir, akbabalar süzülür havada; hantal boz ayılar karanlık, dar ve derin vadiler boyunca dolaşır ve kayalar arasındaki besleyici yiyecekleri toplarlar. Bu ıssız bölgenin tek sakinleri bu hayvanlardır.

Tüm dünyada, Sierra Blanco'nun kuzey yamaçlarından görünenden daha kasvetli bir manzara yoktur. Göz alabildiğine uzanan bu kocaman düzlüğün her yeri, alkali tozlarıyla kaplıdır ve cüce kadar kısa çalı kümeleriyle doludur. Ufkun bittiği yerde, dorukları karla süslü uzun bir sıradağlar silsilesi yükselir. Bu büyük ülkede hayata dair bir alamet yoktur. Çelik mavisi gökte kuş uçmaz, gri ve kasvetli toprakta kımıltı olmaz; hepsinden öte, tam bir sessizlik hüküm sürer. Kişi kulak verip dinlese, bu kudretli ıssızlıkta en ufak bir ses duyamaz, sadece sessizlik vardır: Kalbe dehşet veren tümüyle bir sessizlik.

Bu koca düzlükte hayata dair bir alamet olmadığını söylemiştik. Aslında pek doğru değil. Sierra Blanco'dan aşağı bakılınca, kişi çölün dışına dek uzanan bir yol görebilir; bu yol kıvrılır ve uzaklarda gözden yiter. Üzerinde tekerlek izleri vardır ve birçok maceracının ayağı altında çiğnenmiştir. Güneşte parıldayan beyaz nesneler oraya buraya saçılmıştır ve kasvetli alkali birikintisine karşı göze çarpar. Yaklaşın ve inceleyin! Kemiktir bunlar: Bazısı büyük ve kaba, diğerleri küçük ve kırılgan. Büyük olanlar öküz kemiğidir, küçükleri de insan. Bin beş yüz mil boyunca, kişi, bu yol kenarına düşmüş insanların kalıntılarıyla çizilmiş kervan yolunun izini sürebilir.

Bin sekiz yüz kırk yedi yılının mayıs ayının dördüncü gününde, yalnız bir gezgin, tam da böyle bir manzaraya bakıyordu. Dış görünüşü öyleydi ki, biri ona yörenin dâhisi de, şeytanı da diyebilirdi. Kırk yaşında mı, altmış yaşında mı, kestirmek zordu. Yüzü sıska ve bitkin, kahverengi parşömeni andıran teni fırlak kemiklerine yapışmış, uzun kahverengi saçları ve sakalları beyazlarla çizgilenmiş ve lekelenmiş, gözleri çökmüş ve gayritabiî bir parlaklıkla parıldamaktaydı; tüfek taşıyan eli, bir iskeletin

elinden daha canlı ve etli değildi. Ayaktayken, destek almak için silahına yaslansa da, uzun silueti ve kemiklerinin irikıyım iskeleti dinç ve sırım gibi bir görüntü teşkil ediyordu. Sıska çehresi ve buruş buruş olmuş organları üzerinde torba gibi sarkan elbiseleri, ona bu bunak ve yıpranmış görüntüyü neyin verdiğini çok iyi açıklıyordu. Adam ölüyordu; açlıktan ve susuzluktan ölüyordu.

Dar ve derin vadi boyunca ıstırap içinde yürüdü ve küçük bir yükselti görünce biraz su bulmak gibi beyhude bir umutla ilerledi. Şimdi büyük tuz ovası gözleri önünde uzanıyordu ve bir ağaç ya da bitki olmaksızın, acımasız sıradağların uzaktaki görüntüsü, seraplar oluşturuyordu. Bütün bu geniş manzarada bir umut parıltısı bile yoktu. Kuzey, batı ve doğuya vahşi, arayan gözlerle bakıyor ve sonra artık bu serüvenin sonuna geldiğini, bu çoraklıkta, şu kayanın üzerinde öleceğini düşünüyordu. "Yirmi yıl sonra kuştüyü bir yatak yerine, neden burada olmasın ki?" diye mırıldandı, iri bir kaya parçasına otururken.

Oturmadan önce, yere işe yaramaz tüfeğini ve sağ omzuna attığı gri bir şalla bağlı büyük bir bohçayı bıraktı. Fazla ağır olacaktı ki, yere bırakırken biraz dikkatsiz davrandı ve bohça yere çarpınca, içinden inleyen bir ses geldi. Dışarı çıkan korkmuş bir surat, pırıl pırıl kahverengi gözleri ve iki küçük gamzesiyle belirdi.

"Canımı acıttın!" dedi çocuksu bir sesle, sitem edercesine.

"Öyle mi yaptım?" dedi adam, tövbekâr bir sesle. "Niyetim bu değildi." Böyle söylerken, gri şalı açtı ve beş yaşlarında güzel bir kız çıkardı bohçadan; narin ayakkabıları ve ketenden küçük önlüklü pembe renkli şık elbisesi, bir annenin elinden çıkmış gibiydi. Çocuk solgundu ve benzi sararmıştı, ama sağlıklı kolları ve bacaklarından,

yol arkadaşı kadar acı çekmediği anlaşılıyordu.

"Şimdi nasıl?" diye sordu adam, tasalıydı; çünkü kız hâlâ kafasının arkasındaki sarı renkli buklelerle oynuyordu.

Müthiş bir ciddiyetle, yaralı tarafı göstererek, "Öp de geçsin," dedi. "Annem böyle yapardı. Annem nerede?"

"Annen gitti. Ama sanırım çok geçmeden onu tekrar göreceksin."

"İyi öyleyse. Ama komik; hoşçakal demedi, teyzemlere çay içmeye giderken hep hoşçakal derdi, üç gündür yok. Hava çok sıcak, değil mi? Su yok mu? Yiyecek bir şeyler?"

"Hayır, hiçbir şey yok tatlım. Sadece bir süre sabırlı olman gerekiyor, sonra her şey düzelecek. Başını yasla yine deminki gibi, rahat edersin. Dilin damağın kurumuşken konuşmak kolay değildir. Ne o elindeki?"

"Güzel şeyler! Hoş şeyler!" diye bağırdı kız coşkunlukla, elinde parıldayan iki parça mikayı göstererek. "Eve dönünce bunları ağabeyim Bob'a vereceğim."

"Yakında onlardan daha iyi şeylere sahip olacaksın," dedi adam, güvenli bir sesle. "Sadece biraz bekle. Sana anlatacaktım gerçi, nehri ne zaman geçtiğimizi hatırlıyor musun?"

"Ah, evet."

"Evet, aslında başka bir nehir daha geçecektik, ama ters giden şeyler oldu; yani pusula, harita filan; anlıyorsun ya. Su bitti. Senin için sadece bir yudum var ve, ve..."

"Ve senin yüzünü yıkaman için yok," diye sözünü kesti kız, adamın kirli yüzüne dikerek gözlerini.

"İçmem için de yok. Bay Bender, önce o gitti, sonra Kızılderili Pete, sonra Bayan McGregor, sonra Johnny Hones, sonra da tatlım, annen."

"Yani anne de öldü," diye bağırdı kız, başı önüne düştü ve hıçkırarak ağlamaya başladı.

"Evet, sen ve ben hariç hepsi gittiler. Sonra ben bu tarafta biraz su bulabilme şansımız olduğunu düşündüm, seni sırtıma attım ve birlikte buraya kadar yürüdük. Pek bir gelişme kaydettiğimiz söylenemez. Yine de, Tanrı'dan umut kesilmez."

Yanaklarını kurulayarak ve yaşlı yüzünü kaldırarak, "Yani öleceğimizi mi söylemek istiyorsun?" diye sordu kız.

"Sadece bu ihtimali düşünüyorum."

"Neden daha önce böyle söylemedin?" diye sordu kız, neşeyle. "Beni çok korkuttun. Yani ölürsek yine annemle birlikte oluruz."

"Evet, onun yanında olursun tatlım."

"Sen de. Ben de ona, bana ne kadar iyi davrandığını anlatırım. Eminim bizi cennetin kapısında elinde bir sürahi suyla karşılar; taze karabuğday keki de vardır, iki tarafi da kızarmış, tıpkı Bob ve benim sevdiğimiz gibi... Ne kadar sürer?"

"Bilmiyorum; çok uzun sürmez." Adam gözlerini kuzeydeki uçuruma dikti. Ufkun mavi kemerinde, her an büyüyen küçük lekeler vardı; çok çabuk büyüyorlar ve yaklaşıyorlardı. Süratle parçalandılar ve iki gezginin başları üzerinde daireler çizen üç büyük kahverengi kuşa dönüştüler, sonra da onları gören kayaların üzerine kondular. Akbabalardı bunlar; batının aç gözlü kuşları ölümün yaklaştığını haber veriyorlardı gelişleriyle.

Akbabaları göstererek, "Horozlar ve tavuklar," diye bağırdı küçük kız neşeyle. Kondukları yerden uçsunlar diye el çırptı. "Bu ülkeyi Tanrı yaratmadı mı?"

"Elbette, O yarattı," dedi arkadaşı. Bu beklenmedik

soruya şaşırmıştı.

"Illinois'in güneyini ve Missouri'yi yarattı," diye devam etti kız. "Sanırım birisi de bu ülkeyi parçalara böldü. Çok da iyi yapılmış değil burası. Suyu ve ağaçları unutmuşlar."

"Neden dua etmiyoruz?" diye sordu adam, çekingenlikle.

"Henüz gece olmadı," dedi kız.

"Fark etmez. Dua zamanı olmadığını biliyorum ama O bunu pek önemsemez. Ovalardayken her gece vagonda söylediğin duaları oku yine."

"Neden kendin okumuyorsun?" diye sordu kız, meraklı gözlerle.

"Hatırlamıyorum da ondan. Şu silahın ağırlığından hepsini unuttum. Sanırım hiçbir şey için geç sayılmaz. Sen söyle, ben de eşlik edeyim, kilise korosu gibi."

"Öyleyse diz çökmemiz gerekecek," dedi kız, şalı da üzerine oturmak için yaydı. "Ellerini bu şekilde kaldırmalısın. Kendini iyi hissetmeni sağlar."

Akbabalardan başka izleyecek biri olsaydı, kuşkusuz bu görüntüyü çok tuhaf bulurdu. Ufacık şalın iki yanına diz çöken iki gezgin: çocuk ağzıyla konuşan küçük ve pervasız kız; zorlu ve bitkin maceraperest. Kızın tombul yüzü de, adamın bitkin ve kemikli çehresi de, karşı karşıya kaldıkları dehşetli Varlık'a içtenlikle yalvarmak için bulutsuz gökyüzüne çevrilmişti: biri ince ve duru, diğeri derin ve boğuk iki ses, merhamet ve af dilemek için birleşmişti. Dua bitti, çocukcağız hamisinin geniş göğsüne yaslanarak uyuyana kadar iri kaya parçasının gölgesinde oturmaya devam ettiler. Adam çocuğun hafif uykusunu bir süre izledi ama doğa alt edilemeyecek kadar güçlü olduğunu ispatladı. Üç gün ve üç gece boyunca hiç uyu-

mamış, hiç dinlenmemişti. Gözkapakları yavaşça yorgun gözlerini örttü, başı yavaşça göğsüne düştü; adamın kırçıl sakalları çocuğun altın sarısı saçlarına karıştı ve ikisi de aynı derin, aynı rüyasız uykuyu uyudular.

Eğer gezgin bir yarım saat kadar daha uyanık kalmış olsaydı, tuhaf bir manzarayla karşılaşacaktı. Alkali düzlüğün çok uzaklarındaki sınırda, ilkin çok hafif olmakla ve uzakların muğlâk görüntüsünden pek ayırt edilememekle birlikte, bir ince toz tabakası kalktı, giderek büyüdü ve sonunda katı, açık seçik bir buluta dönüştü. Bu bulut, ancak hareket eden büyük bir canlı topluluğundan ötürü oluştuğu ayan beyan seçilene dek büyümeyi sürdürdü. Bilinçsiz bir gözlemci, bunu kocaman düzlükte otlayan bir bizon sürüsü sanabilirdi. Elbette bu, böyle vahşi ve ıssız topraklarda mümkün değildi. Toz bulutu, iki mahsur kalmışın dinlendiği sarp kayalıklara yaklaştığında, yük arabalarının üstündeki brandalar ve silahlı atlılar, hafif pusun içinden ortaya çıktı. Hayalet kafile, nihayet batıya doğru giden dev bir kervan olarak meydana çıktı. Ne kervandı ama! Kervanın başı dağların eteklerine vardığında, sonu henüz uçurumda görünmüş değildi. Devasa düzlük boyunca, yük arabaları ve atlılar, yayan insanlar her yere yayılmıştı. Yük taşıyan sayısız kadın ve yük arabaları yanında, yahut arabaların içinde, örtülerin altından başlarını çıkarmış etrafı gözetleyen yeni yürümeye başlamış çocuklar vardı. Apaçık bu, sıradan bir göçmen güruhu değildi; daha çok, kendilerine yeni bir ülke aramaları için şartların baskı yaptığı göçebe insanlara benziyorlardı. Bu büyük insan yığınından vahşi sessizliğe, atlar ve arabalar üzerinden tıkırtılar ve gümbürtüler yayılıyordu. Gayet yüksek bir ses çıkıyordu ama bu bile uyuyan iki yolcuyu uyandırmaya kafi gelmedi.

Kafilenin başında, diğerlerinden daha ciddi görünüşlü, çehresi demirden peçeyle örtülü, üzerinde ev yapımı sade giysiler olan ve omzu tüfekli bir kimse vardı. Kayalıklara varıp durduklarında, aralarında küçük bir meclis oluşturdular.

"Kuyular doğu tarafında, kardeşlerim," dedi içlerinden büyük dudaklı, temiz tıraşlı, kırçıl saçlı bir adam.

"Sierro Blanco'nun doğusu; böylece Rio Grande'ye varırız," dedi diğeri.

"Su için tasalanmayın," diye bağırdı bir üçüncüsü. "Onu taştan çıkarabilecek kudrette olan, şimdi kendi seçtiği insanları bırakmayacaktır."

"Âmin! Âmin!" diye bağırdı bütün topluluk.

En genç ve en sert bakışlılarından biri, bir şeyler mırıldanarak sarp kayalıkları işaret ettiğinde, yolculuklarını sürdürmek üzereydiler. Gösterdiği yerin tepesinde, küçük, pembe bir şey sanki kanat çırpıyor, arkasındaki gri kayalara tezat, şiddetle kendini vurguluyordu. Bu görüldüğünde, atların dizginleri çekildi ve silahlar indirildi; arkadan, öncü birliğe destek vermek için başka atlılar dörtnala geldi. Herkesin dilinde "Kızılderililer" sözcüğü dolanıp duruyordu.

"Burada Injunslardan kimse olamaz," dedi komutada görünen yaşlıca adam. "Pawneeleri de geçtik, büyük dağları aşana dek burada başka kabile yok."

"İleri gidip kontrol edeyim mi, kardeş Stangerson?" diye sordu gruptan biri.

Belki ardından bir düzine ses, "Ben de," "Ben de," diye bağırdı.

"Atlarınızı burada bırakın. Sizi bekleyeceğiz," dedi yaşlıca olan. Bir an içinde, genç adamlar atlarından inmiş ve onları bağlamış, dikkatlerini çeken şeyi daha yakından

görebilmek için sarp yokuşa tırmanmaya başlamışlardı. Büyük bir süratle ve hiç ses çıkarmadan ilerliyorlardı; bu da eğitimli öncü birliklerin maharetini ve özgüvenini gösteriyordu. Aşağıdaki düzlükten izleyen gözler, gök çizgisinde figürleri göze çarpana dek, gençlerin kayadan kayaya tırmanarak yukarı çıktılarını gördüler. En önde, durumu ilk haber veren genç adam vardı. Ansızın diğerleri, onun sanki şaşkınlığa kapılmış gibi silahını bıraktığını fark ettiler; ona yetiştiklerinde, gördükleri manzara karşısında onlar da aynı şekilde şaşırmışlardı.

Çorak tepenin başındaki küçük platoda, dev bir kaya parçası, bu dev kayanın karşısında da, sakalları uzamış, yüz çizgileri haşin ama çok zayıf, uzun boylu bir adam yatıyordu. Sakin çehresi ve düzenli teneffüsünden, derin bir uykuda olduğu anlaşılıyordu. Adamın hemen yanında, tombul beyaz kollarıyla adamın kahverengi, kaslı boynuna sarılmış, sarı saçlı başı adamın geniş göğsüne düşmüş yatan küçük bir kız vardı. Gül rengi dudakları, ağzının içindeki kar beyazı dişleri görünecek şekilde ayrılmıştı ve çocuksu yüz çizgilerine şen bir tebessüm yayılmıştı. Dolgun, küçük, beyaz bacaklarının beyaz çoraplarla bittiği yerde başlayan parlak tokalı temiz ayakkabıları, arkadaşının kuruyup buruş buruş olmuş organlarıyla tuhaf bir tezat teşkil ediyordu. Bu tuhaf çiftin uzandığı kayanın üstündeki çıkıntıda, yeni gelenleri görerek hayal kırıklığına uğrayan üç heybetli akbaba, bet çığlıklar atarak öfkeli bir halde uçup gittiler.

İğrenç kuşların çığlıkları, uyuyan iki gezgini uyandırdı; şaşkınlıkla etraflarına baktılar. Adam ayağa kalktı ve uykuya dalarken gayet ıssız olan büyük düzlüğe göz gezdirdi; şimdi bir sürü hayvan ve insanla doluydu her yer. Baktıkça, yüzü kuşku ve inanamazlıkla değişti; bir

deri bir kemik kalmış elleriyle gözlerini ovuşturdu. "Sanırım hülya dedikleri şey bu olsa gerek," diye mırıldandı. Yanında duran çocuk, ceketinin eteğine tutunmuştu ve hiçbir şey söylemiyordu; sadece çocuksu bir merak ve sorgulayan gözlerle her yeri tarıyordu.

Kurtarma ekibi, mahsur kalmış bu iki gezgini, kendilerinin hülya olmadığına çabucak ikna etti. İçlerinden biri küçük kızı kucakladı ve omzuna aldı, diğer ikisi de sıska adamın kollarına girdi ve onları kafileye doğru götürdüler.

"Adım John Ferrier," dedi gezgin. "Yirmi bir kişiden geriye sadece ben ve bu küçük öksüz kaldı. Diğerlerinin tamamı güneyde açlıktan ve susuzluktan öldü."

"Bu senin çocuğun mu?" diye sordu biri.

"Sanırım artık öyle," diye bağırdı diğeri, meydan okurcasına. "O benim, çünkü ben onu kurtardım. Kimse onu benden alamaz. Artık onun adı Lucy Ferrier. Peki, siz kimsiniz?" diye sürdürdü sözlerini, teni güneşte yanmış, güçlü kurtarıcılarına merakla dikerek gözlerini, "çok kalabalık görünüyorsunuz."

"On bin kişi kadarız," dedi gençlerden biri. "Bizler Tanrının seçilmiş çocuklarıyız –seçilmiş Angel Moroni'nin evlatları."

"Daha önce onu hiç duymamıştım," dedi gezgin. "Epey fazla seçmiş sizden."

"Kutsal şeyleri alaya alma," dedi diğeri, sertçe. "Biz kutsal yazılara, Palmira'daki Joseph Smith'e verilen altın tabletler üzerine Mısır harfleriyle yazılmış yazılara inanırız. Illinois eyaleti olan Nauvoo'dan geliriz, tapınağımız oradadır. Zalim ve tanrıtanımaz bir adamın zulmünden kaçtık ve çölün ortasında bile olsa, sığınacak bir yer arıyoruz."

Nauvoo ismi, John Ferrier'e besbelli bir şeyler hatırlatmıştı. "Anlıyorum," dedi, "siz Mormonlarsınız."

"Biz Mormonlarız," dedi oradakiler tek bir ses halinde.

"Nereye gidiyorsunuz peki?"

"Bilmiyoruz. Tanrı'nın eli, bize Kutsal Elçi'mizin şahsında yol gösteriyor. Onun huzuruna çıkmalısınız siz de. Size ne yapılması gerektiğini o söyleyecektir."

Bu konuşmalar sırasında tepeden inmiş, düzlüğe varmışlardı ve etrafları derhal kafileden insanlarca sarıldı: Solgun yüzlü, uysal görünüşlü kadınlar; gürbüz, gülen çocuklar; kaygılı, ciddi bakışlı erkekler. Birçoğu, yabancılardan birinin ne kadar küçük ve diğerinin de ne kadar yoksul olduğunu görünce, merhamet ve şaşkınlık çığlıklarını tutamadı. Bununla birlikte, iki gezginin korumaları durmadı, kalabalık bir grup Mormonun da arkalarına takıldığı halde, büyüklüğü ve şatafatlı görünüşüyle göze çarpan bir arabanın önüne gelene dek yürüdüler. Diğerlerinde bir ya da iki, taş çatlasa dört at varken, bu arabaya tam altı at koşulmuştu. Arabacının yanında, otuz yaşından daha yaşlı olması imkânsız, ama kocaman kafası ve kararlı yüz ifadesiyle bir lider olduğu belli olan bir adam oturuyordu. Kahverengi ciltli bir kitap okuyordu ama kalabalık yaklaşınca, kitabı elinden bıraktı ve dikkatle maruzatı dinledi. Sonra da iki gezgine dönerek,

"Sizi yanımıza ancak," dedi ciddi bir sesle, "dinimizin temel ilkelerine inanmış kimseler olarak alabiliriz. Aç kurtlara ihtiyacımız yok. Kemiklerinizin bu ıssızlıkta beyazlaşması, zamanla bütün bu kafiledeki insanların sizin yüzünüzden çürüyüp yok olmasından daha iyidir. Bu şartlarla bize katılır mısınız?"

"Sanırım her şartta size katılıyorum," dedi Ferrier,

soğuk yaşlı adamların bile duyunca gülümsemeden edemediği bir vurguyla. Sadece lider katı, etkileyici ifadesini korudu.

"Onu alın, Kardeş Stangerson," dedi. "Ona yiyecek ve içecek verin. Çocuğa da. Ona dinimizi öğretmek de sizin vazifeniz. Yeterince oyalandık. İleri. Haydi, haydi Zion'a."

"Zion'a, Zion'a," diye bağırdı Mormonlar. Sözcükler uzun kafile boyunca dalgalandı, ta uzaklarda, kafilenin sonunda belirsiz bir mırıltı olana dek ağızdan ağıza dalgalandı. Kırbaçlar şakladı, tekerlekler tıkırdadı, büyük arabalar ilerledi ve çok geçmeden, bütün kafile bir kez daha yola düştü. İki kimsesizin bakımı vazifesi kendisine verilen yaşlı adam, onları arabalarına götürdü; yemek çoktan hazırlanmıştı.

"Burada kalacaksınız," dedi. "Birkaç gün içinde yorgunluğunuzu atar, kendinize gelirsiniz. Aynı zamanda, şimdi ve sonsuza kadar, artık bizim dinimizde olduğunuzu unutmayın. Young Brigham öyle dedi, o Joseph Smith adına konuşur, Joseph Smith de Tanrı'nın sesidir."

II. Bölüm
Utah'ın Çiçeği

Göçmen Mormonların son duraklarına varmadan önce çektikleri sıkıntıları ve dertleri anmak için uygun yer değil burası. Mississippi'nin kıyılarından Rocky Dağları'nın batı yamaçlarına dek, neredeyse tarihte eşi görülmemiş bir direnişle ilerlediler. Vahşi insanlar, vahşi hayvanlar, açlık, susuzluk, yorgunluk ve hastalığın, yani doğanın önlerine çıkarabileceği her engelin, Anglosakson dayanıklılığı ile üstesinden geldiler. Yine de bu uzun seyahat ve üst üste gelen zorluklar, aralarında en kuvvetli onların dahi yüreklerini titretmişti. Aşağıda, güneşin ışığıyla yıkanan geniş Utah vadisini görüp de liderlerinden buranın vaat edilmiş toprak olduğunu, bakire toprağın ilelebet onların olacağını duyunca, istisnasız hepsi dizleri üzerine çöktü; dua etti.

Young, kararlı bir lider olduğu kadar mahir bir yönetici de olduğunu derhal gösterdi. Haritalar çizildi ve gelecekte kurulacak şehrin eskizleri tasarlandı. Her bir kişinin durumuna göre çiftlik arazileri saptandı ve kişilere tahsis edildi. Esnaf alışverişe koyuldu, zanaatçı işinin başına geçti. Şehrin sokakları ve meydanları, sanki sihirli bir değnekle dokunulmuşçasına, kısa sürede peyda oldu. Kırsal bölgeye kanallar açıldı ve çitler çekildi, pis otlar temizlendi ve ekim yapıldı; sonraki yaz, her yer sarı buğ-

day başaklarıyla kaplandı. Her şey, olabildiğince tuhaf bir şekilde iyi gitti. Hepsinden ötesi, şehrin orta yerine diktikleri büyük tapınak, daha da büyütüldü ve genişletildi. Göçmenleri birçok tehlikenin ve müşkülün içinden emniyete ulaştıran Tanrı adına dikilen abideden, tan yeri ağırıp da alacakaranlık çökene dek, çekiç takırtısı ve testere gıcırtısı eksik olmadı.

Aynı kaderi paylaşan iki göçmen, John Ferrier ve onun evlatlık aldığı küçük kız, Mormonlara büyük haclarının sonuna dek eşlik ettiler. Küçük Lucy Ferrier, yaşlı Stangerson'un arabasında, onun üç kadını ve on iki yaşındaki dikbaşlı oğlu ile gayet güzel geçindi. Kendini toparladıktan sonra, çocukluk esnekliğiyle, annesinin ölümüyle girdiği buhrandan sıyrıldı ve çok geçmeden oradaki kadınların gözdesi oldu, kendini gezgin karavanındaki hayata tekrar alıştırdı. Aynı zamanda, Ferrier de sıkıntılarından kurtuldu ve faydalı bir rehber, hem de amansız bir avcı olarak Mormonlar arasında kendini gösterdi. Yeni yoldaşlarının saygısını öyle çabucak kazandı ki, yolculukları bittiğinde, kendisine Lider Young ve dört yönetici yaşlı -Stangerson, Kemball, Johnston ve Drebber- hariç, oybirliğiyle diğerlerinden daha büyük ve verimli topraklar tahsis edilmesine karar verildi.

Böylece elde ettiği çiftliğin üzerine, John Ferrier, sağlam ve büyük bir ahşap ev inşa etti; ilerleyen yıllarda bu eve öyle çok eklenti yaptı ki, ev geniş bir villaya dönüştü. Pratik zekâlı bir kimseydi kendisi; iş üstünde cevval, elleri hünerliydi. Demirden bünyesi sayesinde, sabah akşam çalıştı ve topraklarını genişletti. Dolayısıyla, sahip olduğu bu çiftlik ve başka şeyler, gün geçtikçe gelişti ve büyüdü. Üç yıl içinde, komşularından çok daha iyi durumdaydı; altı yıl sonra, artık refah içinde yaşıyordu; dokuz yıl son-

ra zengin olmuştu ve on iki yıl içinde, bütün Salt Lake City içinde, onunla boy ölçüşebilecek insan sayısı bir elin parmaklarını geçmezdi. Büyük iç denizden uzaklardaki Wasatch Dağları'na dek, John Ferrier'den daha bilindik bir isim yoktu.

Dindaşlarını rahatsız eden tek bir şey vardı: Evlenmiyordu. Hiçbir öneri ve hiçbir salık, onu evlenmeye ikna edemedi. Israrlı reddi için asla bir gerekçe ileri sürmüyordu, ama kendi içinde kararlı ve azimliydi, durumundan hoşnuttu ve kesinlikle esneklik göstermiyordu. Onu, yeni geçtiği dinin gereklerine kayıtsızlıkla suçlayanlar oldu, bazıları ona servet hırsını yakıştırdı, masraftan kaçındığı için böyle davrandığı düşünüldü. Başkaları, daha önce başından geçen bir aşk hikâyesi şayiasıyla yetindiler: Atlantik kıyılarında eriyip giden bir sarı saçlı dilberin sözü edildi. Sebep her ne idiyse, Ferrier, bekâr kaldı. Bunun dışında, yeni dininin tüm esaslarına bağlılık gösterdi ve dindar, kendi işine bakan, yolunda giden bir adam olarak tanındı.

Lucy Ferrier, ahşap evde büyüdü ve üvey babasına bütün işlerinde yardım etti. Dağların temiz ve sağlık veren havası, çam ağaçlarının teskin edici kokusu, kızcağıza hemşirelik ve annelik yaptı. Yıldan yıla büyüdü ve güzelleşti; yanakları kırmızılaştı, işveli bir yürüyüşü oldu. Ferrier'in çiftliği yanından geçen yolda yürüyenler, buğday başakları arasında gezinen kıvrak, kadınsı figürü görünce yahut onu babasının atına, gerçek bir vahşi batılı çocuğun zarafeti ve becerisi ile binmesini izlerken, uzun zamandır aklındaki ölü düşüncelerin canlandığını hissediyorlardı. Böylece gonca çiçek açtı ve babası en zengin çiftçi, kendisi de bütün Pasifik kıyılarında görülebilecek eşsiz bir Amerikan kızı oldu çıktı.

Gelgelelim, çocuğun bir kadın olmaya başladığını ilk gören kişi, babası değildi. Pek nadirdir böyle olduğu. Bu gizemli geçiş dönemi, günlerle ölçülemeyecek dek yavaş yavaş ve incelikle sürdü. Genç kız, ufak ayrıntılarla farkına vardı durumun; bir ses ya da bir dokunuş kalbini titretmeye başladığında, gurur ve korkuyla, içinde yeni ve büyük bir dünyanın uyandığını hissetti. Yeni bir hayatın şafağını müjdeleyen bu küçük olayı ve o günü hatırlamayan pek az kişi vardır. Lucy Ferrier olayında ise, yazgısındaki gelecek ve bunun yanında başka şeylerden ayrı, olay kendi içinde yeterince ciddiydi.

Sıcak bir Haziran sabahıydı, Ahir Zaman Azizleri, kendilerine seçtikleri simge olan arı kovanı kadar yoğun bir gün yaşıyordu. Tarlalardan ve sokaklardan, insan çalışkanlığının aynı homurtusu yükseliyordu. Tozlu anayollarda ağır yüklü katırların oluşturduğu uzun kafileler ilerliyordu; hepsi de Kalifornia'da çıkartılan altın madenine, batıya gidiyorlardı; kafilenin yolu da Azizler şehrinden geçiyordu. Civar meralardan gelen enenmiş boğalar ve koyunlar da vardı, yorgun göçmenler ve bitmek bilmez yolculuktan ötürü aynı derecede yorgun düşmüş atlarla insanlar da... Bu rengârenk kalabalık boyunca, ehil bir binici gibi kendine yol açarak Lucy Ferrier ilerledi; alımlı yüzü, uzun ve kestane rengi saçları arkasında dalgalanıyordu. Şehirdeki babası, ona bir görev vermişti ve birçok kereler yaptığı gibi, gençliğin korkusuzluğunda, sadece vazifesini ve onu nasıl yerine getireceğini düşünerek, hızla ilerliyordu. Kervandaki insanlar ona şaşkınlıkla bakıyor ve hatta hayvan derileriyle ilerleyen duygusuz yerliler bile, açık tenli kızın güzelliğine baktıkça, alışıldık metanetlerini yitiriyorlardı.

Şehrin dış mahallelerine varmıştı ki, yolun, ovalardan

gelmiş yarım düzine vahşi görünüşlü çoban tarafından güdülen büyük bir sığır sürüsünden ötürü kapalı olduğunu gördü. Sabırsızlıkla, sürünün arasından, aralık gördüğü bir yerden geçmeye davrandı; sürdü atını. Ancak geçiyordu ki, hayvanlar birden önünü kapattı ve kızcağız kendini tamamen gözleri ateş gibi parlayan, kocaman boynuzlu boğaların arasında sıkışmış buldu. Sığırlara alışık olduğundan, pek telaşlanmadı aslında; ama atını ilerletmek için şansını çok zorladı. Maalesef hayvanlardan birinin boynuzu, belki kazara belki de yazgının bir cilvesi sonucu, atın böğrüne şiddetle saplanınca, hayvan delirdi. Bir anda arka ayaklarını öfkeyle kaldırdı ve ancak çok usta bir binicinin belki üstesinden gelebileceği kadar sıçramaya ve zıplamaya başladı. Vaziyet tehlikeliydi. Tahrik olmuş hayvan, öfkeyle devindikçe, tekrar tekrar boynuzlara çarpıyor ve daha da öfkeleniyordu. Kızın yapabildiği tek şey, kendisini semerin üzerinde tutabilmek oldu; düşmesi, hantal ve dehşete düşmüş hayvanların toynakları altında berbat bir ölüm anlamına geliyordu. Acil durumlara pek alışkın olmadığından, başı dönmeye ve dizginleri sımsıkı tutmakta olan elleri gevşemeye başladı. Hayvanların tepinmesi sonucu kalkan toz topraktan ötürü güçlükle nefes alabiliyordu, aslında bu umutsuzlukta çabalamayı bırakabilir, kendini koyuverebilirdi; gelgelelim, yardıma gelen nazik bir ses, dirseğini tutarak ona yardım etti. Aynı anda, kuvvetli ve esmer bir el, korkmuş atın dizginini tuttu ve hayvanı zapt etti, çok geçmeden de kızcağızı sürünün içinden çıkardı.

"Bayan, bir yeriniz incinmedi umarım?" diye sordu koruyucu ve saygılı bir tavırla.

Kız bu esmer ve vahşi çehreye baktı, küstahça güldü.

"Müthiş korktum," dedi, safça. "Poncho'nun bunca ineği görünce bu kadar korkacağı kimin aklına gelirdi ki?"

"Tanrıya şükürler olsun ki düşmediniz," dedi beriki, ciddiyetle. Uzun boylu, vahşi görünümlü, genç bir adamdı; güçlü bir kır ata binmişti ve omzuna astığı uzun tüfeğiyle, bir avcı gibi giyinmişti. "Sanırım siz John Ferrier'in kızısınız," dedi, "Onun çiftliğinde at binerken görmüştüm sizi. Onu gördüğünüzde, lütfen St. Louis'den Jefferson Hopes'u hatırlayıp hatırlamadığını sorar mısınız kendisine? Eğer aynı Ferrier ise, babam ve o, çok yakın arkadaştılar da."

"Kendiniz gelip sorsanız daha iyi değil mi?" diye sordu kız, çekingen.

Genç adam bu tekliften hoşnut kalmış görünüyordu, kara gözleri memnuniyetle parıldadı. "Öyle yapayım," dedi. "İki aydır dağlardayız, o yüzden de bir misafirin taşıması gereken nezakete sahip olamıyabiliriz. Bizi böyle kabul etmek durumunda."

"Size teşekkür etmek için iyi bir sebebi var bayım, aynı zamanda benim de tabii," dedi kız. "Kendisi bana çok bağlıdır da. Eğer bu inekler üzerimde tepinseydi ve ölseydim, bunu asla atlatamazdı."

"Ben de öyle," dedi arkadaşı.

"Siz de mi? Eh, sizin için bunun bir şey ifade ettiğini sanmıyorum. Arkadaş bile değiliz henüz."

Bu söz üzerine genç avcının esmer suratı öyle bir asıldı ki, Lucy Ferrier kahkahasını tutamadı.

"Ah, öyle demek istemedim," dedi. "Elbette artık dostumuzsunuz. Bizi ziyaret etmelisiniz. Şimdi izninizle ben gideyim, yoksa babam bana artık görev filan vermez. Hoşçakalın."

"Hoşçakalın," dedi beriki, geniş kenarlı şapkasını kaldırıp kızcağızın küçük eli önünde eğilerek. Kız, atını döndürdü, mahmuzladı ve bir toz bulutu içinde, geniş yolda uzaklaştı.

Genç Jefferson Hope, arkadaşlarıyla birlikte, suskun ve düşünceli, at sürmeye devam etti. Arkadaşlarıyla birlikte Nevada Dağları'na gümüş aramak için gitmişlerdi ve buldukları bazı damarları değerlendirmeleri için gereksindikleri sermayeyi bulabilme umuduyla, şimdi de Salt Lake City'ye dönüyorlardı. Bu ani olay vuku bulana dek, Hope, arkadaşları arasında işle ilgili en çok kafa yorandı; bu olay ise, düşüncelerini bambaşka yerlere yöneltmişti. Sierra esintileri kadar kişinin içini titreten genç kızın güzelliği, vahşi, yanardağ gibi suskun kalbini bir anda allak bullak etmişti. Kız görüş alanının dışına çıkınca, hayatında bir dönüm noktasında olduğunu anlamış ve ne gümüş spekülasyonları, ne de başka meselelerin bu yeni ve her şeyiyle kendisini alan olayın yanında hiçbir önemi olmadığını hissetmişti. Kalbinde yeşeren aşk, bir ergenin ani tutkusu ve değişken hayali olmaktan çok, iradesi güçlü ve buyurgan bir kişiliğin şiddetli tutkusuydu. Giriştiği bütün işlerde başarılı olmuştu. Kendi kendine ant içti: eğer insan gayreti ve sebatı, ona başarılı unvanını vermişse, bu işte kesinlikle başarısız olmayacağına yemin etti.

O gece John Ferrier'e uğradı, sonra da, ta ki siması çiftlik evinde herkes tarafından tanınana kadar bu ziyaretlerini sürdürdü. John ise, vadisindeki kümeste, tamamen işine yoğunlaşmış olduğundan, on iki yıldır dış dünyada neler olup bittiğinden bihaberdi. Bütün bunları ona Jefferson Hope, hem babasının hem de kızının ilgisini çekecek bir üslupla anlatıyordu. Kendisi Kaliforniya'da

bir zamanlar öncülük yapmıştı: o kızılca kıyamette edinilen ve yitirilen servetlerle ilgili bir sürü tuhaf öykü anlatabiliyordu. Aynı zamanda bir casus, tuzakla avlanan bir avcı, bir gümüş arayıcısıydı ve hayvan çiftliğinde de çalışmıştı. Nerede heyecan verici bir macera varsa, Jefferson Hope orada bulunmuştu. Nihayet bu eski çiftliğin gözdesi oldu; herkes onun erdemlerinden bahsediyordu. Böyle durumlarda Lucy sessizliğini koruyor, ama kızarmış yanakları ve mutlu, pırıl pırıl gözleriyle artık genç kalbinin kendisine ait olmadığını açıkça belli ediyordu. Saf ve dürüst babası bu belirtilerden bir şey anlamamış olabilirdi, fakat kesinlikle kızının sevgisini kazanan bu insanla ilgili vasıfları da göz ardı ediyor değildi.

Hope bir yaz akşamı, yoldan aşağı dörtnala geldi ve çiftlik kapısının önünde durdu. Lucy de oradaydı, onu karşılamaya geldi. Hope, atını kapının parmaklıklarına bağladı ve uzun adımlarla yürüdü.

"Ben gidiyorum, Lucy," dedi, kızın ellerini ellerine alarak. Yüzünde müşfik bir bakış vardı. "Şimdi benimle gelmeni isteyecek değilim, ama buraya geri döndüğümde, benimle gelmeye hazır olur musun?"

Kızararak ve gülerek, "Peki ya sonra ne olacak?" diye sordu kız.

"Dışarıda birkaç ay geçireceğim. Sonra gelecek ve seni isteyeceğim, sevgilim. Kimse aramıza giremez."

"Peki ya babam?"

"O razı oldu. Bu madenleri uygun bir şekilde işlettiğim takdirde, bir sorun yok. Bu konuda endişe etmiyorum."

"Ah, tamam; elbette. Babam ve sen her şeyi ayarladıysanız, söyleyecek bir şey kalmıyor,"diye fısıldadı kız, yanağını Hope'un geniş göğsüne yaslayarak.

"Şükürler olsun Tanrım!" dedi Hope, boğuk bir sesle. Eğildi ve kızı öptü. "Tamam öyleyse. Ne kadar oyalanırsam, gitmek o kadar zor olur. Kanyonda beni bekliyorlar. Hoşçakal sevgilim, sevdiceğim. Hoşçakal. İki ay içinde beni tekrar göreceksin."

Böyle söylerken kızdan ayrıldı ve kendini atının üzerine fırlattı; etrafına bile bakmadan, sanki giderken yakaladığı bir bakışın verdiği kararı bozacağından korkarcasına, atını öfkeyle sürdü. Lucy, çiftlik kapısında durmuş, Hope'un arkasından bakıyordu; gözden yitene dek izledi onu. Sonra, tüm Utah'ın en mutlu kızı olarak, eve geri yürüdü.

III. Bölüm
John Ferrier Kutsal Elçi ile Konuşuyor

Jefferson Hope ve arkadaşlarının Salt Lake City'den ayrılmasının üzerinden üç hafta geçmişti. John Ferrier'in kalbi, genç adamın dönüşünü ve üvey kızından ayrılacağını düşündükçe sıkışıyordu. Yine de, kızcağızın ışıl ışıl parıldayan mutlu yüzü, babasına hiçbir itiraz fırsatı vermiyordu. John Ferrier, her zaman için, yüreğinde, kızının asla bir Mormonla evlenmesine izin vermeyeceğine dair güçlü bir kanaat taşıyordu. Böyle bir evliliğe evlilik değil, ancak bir utanç ve rezalet gözüyle bakardı. Mormon öğretileri hakkında gerçekte ne düşünüyor olursa olsun, bu noktadan taviz veremezdi. Yine de, bugünlerde Azizler Diyarında dindar olmayan bir fikri ileri sürmek tehlikeli olduğundan bu konuda çenesini tutmak durumundaydı.

Evet, tehlikeliydi. Öyle tehlikeliydi ki, en kutsal kişiler bile, dindar fikirlerini açıklarken, olur da duyulur ve yanlış anlaşılır, sonra da kendilerine çabucak bir ceza olarak geri döner korkusuyla, nefeslerini tutarak, fısıldayarak konuşuyorlardı. Çünkü mazlumların kendileri, şimdi kendilerine zulmedenlerden daha zalim olmuşlardı. Ne Sevilla Engizisyon'u, ne Alman Vehmgericht'i, ne de İtalya'daki gizli örgütler, Utah'ta yürürlükte olan acımasız sistemden daha korkunç bir yargılama geliştirmiş değildi.

Görünmezliği ve buna eklenen gizem, bu örgütü daha da dehşetli kılıyordu. Her şeyi bilen ve her şeye gücü yeten bir örgüttü bu; ama ne görülebiliyor ne de duyulabiliyordu. Kiliseye ayak direyen adam, ortadan kayboluyordu ve kimse adamın nereye gittiğini ya da başına ne geldiğini bilmiyordu. Karısı ve çocukları evde onu bekliyor ama değil o, adamın gizli yargıçlar önünde nasıl yargılanıp cezalandırıldığını söyleyecek başka biri bile gelmiyordu. Düşüncesizce sarf edilmiş bir söz, ya da aceleyle yapılmış bir edimin karşılığı, derhal imha oluyordu. Yine de kimse üzerlerinde gezinen bu dehşetli gücün ne olduğunu bilmiyordu. İnsanların korkuyla titremelerine ve bu ıssızlığın ortasında bile, canlarını sıkan şüpheleri dile getirmeye cesaret edememelerine şaşmamak gerekirdi.

İlkin bu muğlâk ve korkunç güç, Mormon inancını kabul eden, sonra da başka yollara sapan ya da inancından vazgeçmeyi dileyen serkeşlerin üzerine gitti. Sonra hedef kümesi genişledi. Yetişkin kadın sayısı azaldı ve çokeşlilik kuralı, anlamsız bir doktrin haline geldi. Tuhaf söylentiler dolaşıyordu: Kızılderililerin hiç görülmediği yerlerde, katledilmiş göçmenler ve talan edilmiş kamplardan söz ediliyordu. Yaşlıların haremlerinde yeni kadınlar görülmeye başlandı. Bu kadınlar ağlıyor, günden güne eriyor ve yüzlerinde giderilemez bir dehşetin izlerini taşıyorlardı. Dağlarda başıboş dolaşırken geç vakitlere kalan kimseler; silahlı, maskeli, sessizce hırsızlık eden haydut çetelerini gördüklerinden bahsediyorlardı. Bu söylentiler ve hikâyeler gitgide şekillendi, desteklendi, pekişti ve pekişti, sonunda tam bir isme kavuştu. Bugün bile, batının ıssızlıklarındaki hayvan çiftliklerinde, Danite Çetesi, ya da İntikam Melekleri, netameli ve uğursuz

isimlerdir.

Örgüt hakkında daha çok şeyin bilinmesi, insanların yüreklerindeki korkuyu azaltacağı yerde, iyice arttırdı. Kimse, bu acımasız topluluğa kimlerin üye olduğunu bilmiyordu. Din adı altında işlenen bu suçlara ve yapılan kıyımlara iştirak eden kişilerin isimleri tamamen gizliydi. Kişinin en yakını gördüğü ve Kutsal Elçi ile misyonu hakkında şüphelerini açıkladığı kişi, geceleyin ateş ve kılıçla, sözlerinin faturasını ödetmek için gelen o örgütün bir üyesi olabilirdi. Bu yüzden her bir insan, komşusundan korkar olmuştu ve kimse içindekileri söyleyemiyordu.

Güzel bir sabah, John Ferrier buğday başakları arasına dalmak üzere evinden çıkacakken, çiftlik kapısının açıldığını duydu ve pencereden baktığında, güçlü kuvvetli, sarı saçlı, orta yaşlı bir adamın ev yolunda yürüdüğünü gördü. Yüreği ağzına geldi, çünkü bu gelen, lider Brigham Young'tan başkası değildi. Çok korkuyordu, çünkü böyle bir ziyaretin pek de hayra alamet olmadığını anlamıştı, derhal Mormonların liderini karşılamak için kapıya koşturdu. Fakat beriki, onun selamlamalarını soğuk bir tavırla karşıladı ve arkasından oturma odasına girerken, yüzü olabildiğince sert ve ciddiydi.

"Kardeş Ferrier," dedi Young otururken, açık renkli kirpiklerinin altından keskin gözlerle çiftçiyi süzüyordu, "gerçek müminler seninle iyi arkadaş oldular. Seni çölde açlıktan ölürken bulduk, seninle ekmeğimizi paylaştık, Seçilmiş Vadi'ye sağ salim getirdik seni, sana geniş bir arazi verdik ve korumamız altında servet edinmeni sağladık. Öyle değil mi?"

"Öyle," diye yanıtladı John Ferrier.

"Bütün bunların karşılığında, tek bir şey istedik; bu

da, gerçek bir inanca sahip olman ve inancının gerektirdiği her şeyi uygulamandı. Böyle olacağına söz verdin ve eğer söylenenler doğruysa, sözünde durmuyorsun."

"Nasıl durmuyorum?" diye sordu Ferrier sitemle kollarını havaya kaldırarak. "Ortak bütçeye katılmadım mı? Tapınağa mı gitmedim? Nasıl durmuyorum?"

"Karıların nerede?" diye sordu Young, etrafına bakarak. "Onları çağır, konuşmak istiyorum onlarla."

"Evlenmediğim doğru," dedi Ferrier. "Ama kadınların sayısı azdı ve evlenmek için benden daha iyi sebebi olan birçok kişi vardı. Kaldı ki, yalnız bir adam değilim ben; gereksinimlerimi sağlayan bir kızım var."

"Ben de zaten kızın hakkında konuşmak istiyordum," dedi Mormonların lideri. "Utah'ın çiçeği oldu, büyüdü; topraklarımızda saygın birçok kişinin dikkatini çekti."

John Ferrier derin bir iç çekti.

"Pek inanılır bulmadığım başka söylentiler de var: Dediklerine bakılırsa, kızın dinimizden olmayan birine gönül vermiş. İnsanların ağzı torba değil ki büzesin. Aziz Joseph Smith'in kitabındaki ondokuzuncu kural nedir? 'Gerçek inancı olan kızları seçilmiş kişilerle evlendirin; çünkü dinimizden olmayan biriyle evlenirse, çok büyük bir günah işlemiş olur.' Böyle olduğu için, dinimizin tüm öğretilerini kabul eden sizin gibi bir adamın, kızının bunları ihlal etmesine izin vermesi elbette imkânsız."

John Ferrier cevap vermedi ama sinirli bir halde kamçısıyla oynuyordu.

"Bu meseleyle, bütün inancınız sınanmış olacak: Kutsal Dörtlü Meclis böyle karar verdi. Kız henüz genç ve onun yaşlılarla evlenmesine izin vermeyiz, ne de tamamen onun rızası dışında bir iş yaparız. Yaşlıların henüz doğurmamış birçok genç kadını var, ama çocuklarımıza

da eş gerek. Stangerson'un bir oğlu var, Drebber'ın bir oğlu var ve ikisi de kızınızı gelin olarak almaktan memnun kalacaktır. Kızınız bu ikisinden birini seçsin. İkisi de genç ve zengin, ikisinin de inancı sağlam. Buna ne dersin?"

Ferrier, alnı kırışmış halde bir süre sessiz kaldıktan sonra,

"Bize zaman vermelisiniz," dedi. "Kızım henüz çok genç; henüz evlenecek yaşta değil."

"Seçim yapmak için bir ayı var," dedi Young, yerinden kalkarken. "Bu süre sonunda, bize cevabını vermek zorunda."

Tam kapıdan çıkıyordu ki, şimşek gibi bakan gözlerle ve yüzü kızarmış halde dönerek, "Kutsal Dörtlü'nün emirlerine zayıf iradelerinizle karşı gelineceğine," dedi, "John Ferrier, ikinizin iskeletlerinin Sierra Blanco'da kuruması evladır!"

Eliyle tehdit eden bir jest yaparak kapıdan çıktı ve Ferrier, onun ağır adımlarının ince yolda çıkardığı çatırtıları duydu.

Dirseğini dizine dayamış oturuyor ve meseleyi kızına nasıl açacağını düşünüyordu ki, eli üzerine yumuşak bir el değdi, kafasını kaldırınca kızını yanında buldu. Soluk, korkmuş yüzüne bir bakmakla, kızcağızın her şeyi duyduğunu anladı.

"İstemeden duydum," dedi, babasının bakışına cevap verircesine. "Sesi bütün evde duyuluyordu. Ah, baba, baba; ne yapacağız?"

"Korkmana gerek yok," dedi babası, kızını kendine çekerek. Büyük, kaba elleriyle dikkatsizce kızının kestane rengi saçlarını okşadı. "Bir şeyler yapacağız artık. Şu delikanlıya olan sevginde bir azalma yok, değil mi?"

Kızcağız babasının elini sıkarken hıçkırarak ağlıyordu.

"Hayır, elbette yok. Öyle olduğunu duymayı beklemem hataydı. Uygun bir genç o, aynı zamanda, bütün o dualarına ve vaazlarına rağmen, buradaki insanlardan daha dini bütün bir Hıristiyan. Yarın bir kervan Nevada'ya yola çıkacak; ona içinde bulunduğumuz durumu haber veren bir mesaj yollayacağım. Eğer bu genç adamı birazcık tanıyorsam, telgraftan daha hızlı bir şekilde gelecektir."

Lucy, babasının yaptığı bu tarife gözyaşlarıyla güldü.

"Geldiğinde, bize ne yapmamız gerektiğini söyleyecektir. Ama ben senin için endişeleniyorum, baba. Biri duyarsa, Kutsal Elçi'ye karşı gelenlere dair anlatılan bu çok kötü hikâyeleri düşünürsek, başına mutlaka berbat şeyler gelecek."

"Ama biz henüz ona karşı bir şey yapmadık ki," dedi babası. "Yaptığımız zaman korkarız. Önümüzde koca bir ay var; yapacağımız en iyi şey, Utah'ı terketmek."

"Utah'ı terketmek mi?"

"Yapacak başka ne var ki?"

"Ama çiftlik?"

"Satabildiğimiz kadar satar, gerisine elveda deriz. Doğrusunu söylemek gerekirse, Lucy, bunu yapmayı da ilk kez düşünüyor filan değilim. Buradaki insanlar lanet Kutsal Elçi'lerine boyun eğiyor olabilirler, ama ben hiçbir insanın boyunduruğu altına girecek değilim. Özgür doğmuş bir Amerikan yurttaşıyım ben, bütün bunlar bana yabancı. Farzet ki öğrenmek için fazla yaşlıyım. Eğer bu çiftliğe kem gözle bakacak birisi olursa, kendine yönelmiş mermilerden kaçması için pek fırsatı olmayacak."

"Ama bizi bırakmazlar," diye diretti kızı.

"Jefferson gelene kadar bekle, sonra bunu düşüneceğiz. Bu arada, canını sıkma, sevgili kızım, gözlerini yaşlı görmeyeyim; bu bana çok dokunuyor. Korkacak hiçbir şey yok, hiç tehlike yok şu anda."

John Ferrier bu teselli edici sözleri kendinden gayet emin bir sesle söyledi ama kızcağız yine de o gece babasının kapı kilitlerine özel önlem aldığını ve yatak odasının duvarında asılı duran paslı çifteyi dikkatle temizleyip içini mermiyle doldurduğunu apaçık gördü.

IV. Bölüm
Can Pazarı

Mormonların lideriyle görüştükten sonraki sabah John Ferrier Salt Lake City'ye gitti ve Nevada Dağları'na giden arkadaşını buldu. Ona Jefferson Hope'a iletmesi için mesajını emanet etti. Mesajda, genç adamı kendilerini tehdit eden, gelmesi yakın tehlikeye karşı uyarıyor ve dönmesinin ne kadar gerekli olduğundan bahsediyordu. Bunu yapınca kafası rahatladı ve eve yüreği hafiflemiş halde döndü.

Çiftliğine yaklaşınca, çiftlik kapısının iki direğine de birer atın bağlı olduğunu görünce şaşırdı. Evinin salonunda iki genç adamı otururken bulunca, daha da şaşırdı. Uzun ve soluk yüzlü olanı, sallanan sandalyede arkasına yaslanmış, ayaklarını sobaya doğru uzatmış, yayılmıştı. Kalın boyunlu, kaba çizgili çehresiyle diğeri ise, elleri ceplerinde, pencerenin önünde ayakta duruyor ve bilindik bir ilahiyi ıslığıyla çalıyordu. Ferrier girince, ikisi de başlarını oynatarak selam verdi ve sallanan sandalyede oturan, konuşmayı ilk başlatan oldu.

"Belki bizi tanımıyorsunuz," dedi. "O yaşlı Drebber'ın oğlu, ben de Joseph Stangerson; çölde mahsur kalmışken Tanrı size elini uzatıp sizi doğru yola soktuktan son-

ra, sizinle seyahat etmiştim."

Diğeri, genizden gelen bir sesle, "Bütün ulusları takdir eden O'dur," dedi. "Bizimkiler olmasaydı çoktan ölmüştünüz."

John Ferrier, soğuk bir şekilde selamladı. Misafirlerinin kim olduğunu anlamıştı.

"Bizler buraya babalarımızın nasihatleri üzerine, kızınıza evlenme teklif etmeye geldik. İkimiz de, hem onun hem de sizin için hayırlı kişileriz. Benim dört karım var, Drebber kardeşin de yedi tane; dolayısıyla, görünen o ki, benim daha çok hakkım var."

"Hayır, hayır, Kardeş Stangerson," dedi diğeri. "Mesele kaçar karımız olduğu değil, kaç tanesine bakabileceğimiz. Babam değirmenlerini henüz bana bıraktı ve ben daha zenginim."

"Ama benim geleceğim daha parlak," dedi Stangerson, daha candan bir tavırla. "Tanrı babamı yanına aldığında, deri fabrikası ve ekim alanları bana kalacak. Ayrıca, senden daha büyüğüm ve kilisede de, senden daha üstünüm."

Genç Drebber, "Kararı hanımefendi verecek," dedi, camdaki görüntüsüne bakarak. "Her şeyi onun kararına bırakalım."

Bu konuşma sırasında, John Ferrier, kapının önünde öfkeyle durmuş, kırbacını iki misafirinin sırtında şaklatmamak için kendini zor tutmuştu.

"Buraya bakın," dedi sonunda, onlara doğru yürüyerek. "Kızım sizi çağırdığında gelebilirsiniz, fakat o zamana dek, bir daha yüzünüzü görmek istemiyorum."

İşte o anda, iki genç Mormon ona şaşkınlıkla baktılar. Onlara göre, kızı almak için giriştikleri rekabet, hem kız hem de baba için, ulaşılabilecek en büyük onurdu.

"Buradan iki çıkış var," dedi Ferrier. "İşte kapı, işte pencere. Hangisini kullanmak istersiniz?"

Esmer yüzü öyle acımasız bir hale bürünmüştü, sıska elleri öylesine gözdağı veriyordu ki, ziyaretçileri derhal ayağa kalktı ve aceleyle çıkıp gittiler. Yaşlı çiftçi, onları kapıya kadar geçirirken,

"Kızımı kimin alacağına karar verdiğinizde, beni de haberdar edin," dedi küçümseyen bir tavırla.

Stangerson, öfkeden bembeyaz kesilmişti. "Bunu ödeyeceksiniz!" diye bağırıyordu. "Kutsal Elçi'ye ve Kutsal Dörtlü'ye karşı geldin. Hayatının sonuna dek pişman olacaksın."

"Tanrı'nın eli üzerinize okkalı bir şekilde inecek," diye bağırdı Drebber. "Tanrı sana büyük bir darbe indirecek."

Ferrier de öfkeyle, "Öyleyse ben de darbelerime başlayayım," dedi ve silahını almak için yukarı koşturdu ki, Lucy onu omzundan yakaladı ve zapt etti. Ferrier kızından kurtulamadan, atların nal sesleri duyuldu; adamlar gitmişlerdi.

"Geveze hergeleler!" diye bağırdı Ferrier, alnındaki teri silerken. "Seni onlardan birinin eşi olarak görmektense, kızım, seni mezarda görmeyi tercih ederim."

"Ben de öyle, baba," dedi kızı, "ama zaten Jefferson çok geçmeden burada olacaktır."

"Evet, çok sürmez. Ne kadar erken gelse o kadar iyi, zira bir dahakine başımıza ne gelebileceğini kestiremiyoruz."

Gerçekten de, yol gösterecek ve yardım edebilecek yetkinlikte birinin eskitoprak çiftçi ve onun üvey kızının imdadına yetişmesinin zamanıydı. Yerleşkenin tüm tarihi boyunca, ileri gelenlerin otoritesine böyle bir mey-

dan okuyuşa rastlanmış değildi. Eğer ufacık hatalar bile böylesi ağır cezalara çarptırılıyorsa, bu şeytani isyankârın hali nice olacaktı? Ferrier, konumunun ve servetinin hiçbir işe yaramayacağını biliyordu. Kendisi kadar tanınan ve refah sahibi diğer kişilerin icabına da bakılmıştı ve malları, Kiliseye kalmıştı. Cesur bir adamdı ama üzerinde salınan bu muğlâk tehlikeye karşı tir tir titriyordu. Bilinen bir tehditle göğüs göğüse çarpışabilirdi ama sıkıntılı gerginlik sinir bozucuydu. Korkularını kızından saklıyordu ama bütün bunlara hiç önem vermiyormuş gibi görünmeye çalışmasına karşın, babasının huzursuzluğu, kendisini çok seven kızının gözünden kaçmamıştı.

Bu hareketinden dolayı, Young'tan bir şikâyet mektubu alacağını düşünüyordu ve yanılmamıştı. Gelgelelim, beklediği mesaj, hiç ummadığı bir üslupla yazılmıştı. Ertesi sabah kalktığında, üzerine aldığı örtüye teyellenmiş, tam göğsünün üzerinde küçük bir parça kâğıt bulunca şaşırdı. Üzerinde kalın harfler ve özensiz bir yazıyla,

"Kararını değiştirmek için yirmi dokuz günün var, yoksa..." yazıyordu.

Buradaki kesintili cümle, herhangi belirli bir tehditten daha dehşet vericiydi. Bu mesajın odasına nasıl geldiği de, Ferrier'i korkuyla sarsmıştı; zira hizmetçileri evin dışında uyuyordu ve hem kapılar, hem de pencereler kilitliydi. Kağıdı parçaladı ve kızına da bir şey söylemedi, ama olay yüreğine korku düşürmüştü bir defa. Yirmi dokuz gün, Young'un verdiği "bir ay" mühletiyle paraleldi apaçık. Böylesine gizemli güçleri olan bir düşmana, hangi güç ya da cesaret karşı durabilirdi? Bu notu örtüsüne iliştiren el, şüphesiz orada onu öldürebilirdi ve kendisini kimin öldürdüğü asla bulunamazdı.

Ertesi sabah, daha da kötüydü. Kahvaltıya oturmuş-

lardı ki, Lucy bir şaşkınlık çığlığıyla yukarıyı gösterdi. Tavanın ortasına, ucu yakılmış bir değnekle ve kötü bir el yazısıyla "28" yazılmıştı. Kızına göre, bu anlaşılmaz bir şeydi ve Ferrier de onu bu konuda aydınlatmadı. O gece silahını aldı ve uyumadı; bekledi. Hiçbir şey duymadı ya da işitmedi, gelgelelim ertesi sabah, bu defa da kapının dışında "27" yazıldığını gördü.

Böylece günler günleri kovaladı, sabah olduğunda görünmez düşmanları evin yahut çiftliğin bir yerine, kaç gün kaldığını muhakkak yazmış oluyorlardı. Ölümcül numaralar bazen duvarların, bazen yerin, çoğu kez de bahçe kapısına veya parmaklıklara asılmış kâğıtların üstüne yazılmış oluyordu. Tetikte olmasına rağmen, John Ferrier, bu gündelik ikazların kim tarafından bırakıldığını bir türlü öğrenemedi. Neredeyse vehme varan bir korkuya kapılıyordu bu yazıları gördüğünde. Bitkin ve huzursuzdu, gözlerinde av tuzağına düşmüş bir hayvanın bakışları vardı. Artık tek umudu, genç avcının Nevada'dan gelmesiydi.

Yirmi gün on beşe, on beş gün de on güne düştü; ama genç adamdan bir ses seda yoktu. Günler bir bir geçiyordu ve genç adamdan bir haber de gelmiyordu. Yolda ne zaman bir atlı belirse, ya da bir arabacı atlarına bağırsa, yaşlı çiftçi, bunca zamandır beklediği yardımın nihayet geldiğini düşünerek kapıya koşturuyordu. Zamanla, beş gün kaldı, dört gün kaldı, üç gün kaldı ve cesaretini yitirdi, bütün kaçış umutları suya düştü. Yalnız başınaydı ve yerleşkeyi çevreleyen dağlar hakkında pek fazla şey bilmiyordu; çaresizliğinin farkındaydı. Daha işlek yollar ise katı bir şekilde izleniyor ve korunuyordu; Meclis'in izni yahut emri olmadan kimse oralardan geçemiyordu. Ne yöne dönse, üzerinde dolanan beladan kaçış yok-

muş gibi görünüyordu. Ama yine de yaşlı adam, kızı için utanç kaynağı addettiği bu olayın gerçekleşmesindense, hayata veda etmeyi yeğlemekte kararlıydı.

Bir akşam, yalnız başına oturmuş, sorunlarına dalmış ve umutsuzca çıkar bir yol arıyordu. O sabah, evinin duvarında "2" rakamını görmüştü ve ertesi gün, sadece tek bir gün kalmış olacaktı: Ne yapmalıydı? Aklına sürekli berbat ve bulanık şeyler geliyordu. Peki ya kızı? Kendisinden sonra kızına ne olacaktı? Etraflarına örülen bu görünmez ağdan bir çıkış yok muydu? Başını masaya koydu ve çaresizliğinden dolayı gözyaşı döktü.

Bu da neydi? Sessizliğin içinde, çok hafif bir tırmalama sesi: Gayet alçak, ama gecenin sessizliğinde olabildiğince belirgin. Evin kapısından geliyordu bu ses. Ferrier, koridorda sürünerek ilerledi ve kulak kabarttı. Birkaç dakika için ses durdu, sonra alçak perdeden o sinsi ses, tekrar gelmeye başladı. Besbelli biri çok hafifçe kapıya vuruyordu. Gizli mahkemenin cinayet emrini uygulamak için gelen bir gece yarısı cellâdı mıydı bu? Yoksa sürenin dolmasına bir gün kaldığını söyleyen işareti yazmak için gelen biri miydi? John Ferrier, sinirlerini sarsan ve kalbini ürperten bu şüpheli bekleyiştense, ani ve temiz bir ölümün daha iyi olduğunu düşünerek ileri atıldı, kolu çevirdi ve kapıyı açtı.

Dışarısı sessiz ve sakindi. Güzel bir geceydi; yıldızlar yukarıda çatlarcasına parıldıyordu. Küçük ön bahçe, parmaklıkları ve kapısıyla, yaşlı çiftçinin gözleri önünde uzanıyordu ama ne orada, ne de yolda kimsecikler görünmüyordu. Rahat bir iç çekişten sonra, Ferrier sağına soluna baktı, sonra kafasını önüne eğince, ayakları dibinde yüzüstü yatan adamı gördü.

Çok şaşırmıştı. Bu görüntüden öylesine etkilenmişti

ki, yıkılmamak için duvara yaslandı ve haykırmamak için elini boğazına götürdü. İlk düşündüğü, bu sere serpe yatan adamın yaralı ya da ölmek üzere olduğuydu, ama biraz sonra, adam yerde bir yılan gibi kıvrılarak, süratle sürünerek içeri girdi. İçeri girer girmez ayağa kalktı ve kapıyı kapattı, sonra şaşkın çiftçi, Jefferson Hope'un haşin ve kararlı yüz ifadesini gördü.

"Yüce Tanrım," diyordu Ferrier, nefes nefese. "Beni nasıl da korkuttun! Niçin böyle girdin eve?"

"Bana yemek verin," dedi beriki, boğuk bir sesle. "Kırk sekiz saattir bir lokma yemek ya da bir yudum içmek için bile vaktim olmadı." Ev sahibinin akşam yemeğinden kalmış, masanın üzerindeki soğuk eti ve ekmeği iştahla mideye indirdi. Açlığını yatıştırdığında, "Lucy iyi mi?" diye sordu.

"Evet. Tehlikenin farkında değil," dedi kızın babası.

"Bu iyi. Evi her taraftan izliyorlar. Bu yüzden sürünerek gelmek zorunda kaldım. Ne kadar keskin olurlarsa olsunlar, bir Washoe avcısını görebilecek kadar keskin gözleri olmadığından eminim."

John Ferrier, sadık bir müttefiki olduğunu görünce, bambaşka bir adam gibi hissetmeye başladı. Genç adamın ellerini içtenlikle sıkarken, "Gurur duyulacak bir adamsınız," dedi. "Dertlerimizi ve başımızdaki tehlikeyi paylaşacak pek kimse çıkmadı."

"Doğru söylediniz," dedi genç avcı. "Size saygım var, fakat bu işte tek başınıza olsaydınız, başımı bu eşekarısı kovanına sokmadan önce iki kere düşünürdüm. Buraya gelmemin asıl sebebi Lucy ve ona bir zarar gelmeden önce, Utah'taki Hope ailesinden bir kişi eksilmiş olacak."

"Ne yapacağız?"

"Yarın son gün, bu gece davranmazsak mahvoluruz. Kartal Kanyonu'nda bir katır ve iki at bizi bekliyor. Ne kadar paranız var?"

"İki bin dolarlık altın ve beş bin dolarlık banknot."

"Bu iş görür. Bende de oraya ekleyecek bir o kadar var. Dağların arasından Carson Şehri'ne gitmeliyiz. Lucy'yi uyandırsanız iyi olur. Hizmetçilerin evde yatmaması da isabet olmuş."

Ferrier kızını yolculuğa hazırlamak için gittiğinde, Jefferson Hope bulduğu yenilebilir her şeyi küçük bir çıkına doldurdu ve seramik bir kavanoza su doldurdu; çünkü dağlarda az sayıda kuyu olduğunun ve bu kuyuların birbirlerinden uzakta bulunduğunun bilincindeydi. Çiftçi ve kızı, giyinmiş, tamamen yolculuğa hazır halde döndüğünde, düzenlemelerini henüz bitirmişti. Âşıklar birbirlerini içtenlikle selamladı ama dakikalar değerli ve yapılacak çok şey olduğundan, kısa kestiler.

"Bir an önce yola çıkmalıyız," dedi Jefferson Hope, alçak ama kararlı bir sesle; tehlikenin farkında ama kendini bununla yüzleşmeye hazırlamış biri gibi. "Ön ve arka girişler izleniyor, ama dikkatli bir şekilde yan camlardan çıkıp tarlalardan kaçabiliriz. Bir defa yola çıktık mı, atların beklediği yere sadece iki mil uzaktayız demektir. Seher vakti dağlardan beri yolu yarılamış oluruz."

"Ya bizi durdururlarsa?" diye sordu Ferrier.

Hope, tabancasının ceketinin sağ yanından çıkmış kabzasını okşayarak, "Eğer bize göre sayıları çok fazlaysa, iki ya da üçünü bizimle birlikte götürürüz," dedi, sinsi bir gülüşle.

Evin içinde yanan ışıkların hepsi söndürülmüştü ve kararmış camdan, Ferrier, tamamı kendisine ait olan ve şimdi sonsuza dek vazgeçeceği tarlalara bakıyordu. Bun-

lardan fedakârlık etmeye kendini çoktan hazırlamıştı, ayrıca onur düşüncesi ve kızının mutluluğu, servetinin kaybolmasıyla gelecek üzüntülerin toplamından daha ağır basıyordu. Hışırdayan ağaçlar ve sessizce uzanan tarlalar öyle sakin ve mutlu görünüyorlardı ki, buralarda katillerin pusuda olduğunu düşünmek zordu. Yine de genç avcının eve yaklaşırken izlediği yordam, beyaz yüzü ve yüzündeki ifade, Ferrier'i bu konuda ikna etmeye yetiyordu.

Ferrier, altın ve paralarla dolu çantayı; Jefferson Hope, noksan çıkını ve suyu; Lucy de, sahip olduğu değerli şeyleri istiflediği küçük bohçasını taşıyordu. Pencereyi çok yavaşça ve dikkatle açtılar, karanlık bir bulutun ayı örtmesini beklediler ve sonra bir bir küçük bahçeye çıktılar. Yere çömelmiş ve nefeslerini tutmuş halde bahçeyi neredeyse sürünerek geçtiler ve mısır tarlasına açılan boşluğa doğru, çitleri kendilerine siper ederek ilerlediler. Tam varmak üzerelerdi ki, genç adam diğer iki kişiyi sıkıca kavradı ve gölgenin içine çekti. Sessizce, korkudan ürpererek beklediler.

Önceden aldığı eğitim, Jefferson Hope'un bir vaşak kadar hassas kulaklara sahip olmasını sağlamıştı. O ve iki yoldaşı, kendilerinden birkaç yarda uzakta, bir dağ baykuşunun melankolik ötüşü ve ona derhal cevap veren biraz uzaklarındaki başka bir baykuşun sesini duyunca, gizlenecek zamanı ancak bulabilmişlerdi. Tam da o anda, belirsiz, bulanık bir görüntü, yöneldikleri boşluktan çıkmış ve mahzun bir ötüşle tekrar işaret vermiş, bunun üzerine karanlıktan ikinci bir adam çıkmıştı.

Emir veren kişi gibi görünen ilki, "yarın, gece yarısı," diyordu. "Çobanaldatan üç kez öttüğünde."

"Tamam," dedi diğeri. "Kardeş Drebber'a söyleye-

yim mi?"

"Söyle, o da diğerlerine söylesin. Dokuza yedi!"

"Yediye beş!" dedi diğeri; sonra iki gölge, farklı iki yöne doğru yürüdü. Son söyledikleri apaçık bir tür işaret ya da parolaydı. Adımları uzaklaşıp ayak sesleri duyulmaz olunca, Jefferson Hope ayağa kalktı ve yanındakilere yardım ederek hep beraber boşluktan geçtiler, son sürat tarlalara yöneldiler; kız güçten düşer gibi olduğunda, Hope onu yarı taşıyarak, yarı tutarak destekliyordu.

"Çabuk olun! Çabuk olun!" diyordu soluk soluğa, arada bir. "Gözcülerin mahallindeyiz. Her şey adımlarımızın hızına bağlı. Çabuk!"

Yola çıkınca, hızlı yürüyüşlerini sürdürdüler. Sadece bir kez birine rastladılar, dikkati çekmeden tarlalar arasında kayboldular, böylece kimse tarafından fark edilmediler. Şehre varmadan önce, avcı, dağlara götüren engebeli ve dar bir patikaya daldı. Karanlığın içinde beliren sivri uçlu ve dehşet verici görünümlü iki tepenin arasında kalan yer, atların kendilerini beklediği Kartal Kanyonu idi. Jefferson Hope şaşmaz içgüdüsü ile iri kaya parçaları arasından geçti ve kurumuş bir dere yatağını takip ederek, etrafı kayalarla dolu, sadık hayvanların bağlı olduğu köşeye vardı. Kızı katıra bindirdiler; atların birine para çantasıyla yaşlı Ferrier, diğerine de Jefferson bindi; sarp ve tehlikeli yola düştüler.

Doğanın en vahşi yüzüyle yüzleşmeye alışkın olmayan herkes için şaşkınlık verecek kadar korkunç bir yoldu bu. Bir tarafta, bin metre, belki de daha yüksek, siyah, dik ve sanki taşlaşmış bir canavarın diliymiş gibi sivri uçları uzun ve volkanik kara taşlarla gözdağı veren sarp kayalıklarla dolu bir uçurum vardı. Diğer yanda, iri kaya parçaları ve yıkıntılar ilerlemeyi büsbütün imkânsız kılı-

yordu. İki tarafın arasında, düzensizce uzanan daracık bir yol vardı; yolun bazı yerleri öylesine dardı ki, tek sıra halinde ilerlemek zorunda kalıyorlardı. Aynı zamanda, olabildiğince engebeliydi de: ancak usta biniciler buralardan geçebilirdi. Yine de, tüm zorluklara ve tehlikelere rağmen, firarilerin içi gitgide rahatlıyordu, çünkü ilerledikçe, kaçtıkları berbat zorbalıkla aralarındaki mesafe artıyordu.

Çok geçmeden, hâlâ Azizlerin toprakları içinde olduklarına dair bir kanıtla karşılaştılar. Kız, hayret çığlığını tutamayarak yukarıyı işaret ettiğinde, geçişin en zorlu ve en ıssız bölümüne gelmişlerdi. Yola tepeden bakan ve gökyüzüne uzanan karalık ve düz patikada, yalnız bir nöbetçi duruyordu. Yolcular onu fark ettikten kısa süre sonra, o da yolcuları gördü ve sessiz vadide, "Kim var orada?" sorusu yankılandı.

"Nevada'ya giden yolcular," dedi Jefferson Hope; bu arada eli, eyerinde sallanan tüfeğine gitmişti.

Yalnız nöbetçinin silahına uzandığını ve sanki cevaptan tatmin olmamış gibi dik dik kendilerine baktığını görebiliyorlardı.

"Kimin izniyle?" diye sordu nöbetçi.

"Kutsal Dörtlü'nün," dedi Ferrier. Mormon tecrübeleri ona Dörtlü'nün, en yüce otorite olduğunu öğretmişti.

"Dokuza yedi," diye bağırdı nöbetçi.

Bahçede duyduğu parolayı hatırlayan Jefferson Hope, geciktirmeden, "Yediye beş," diye karşılık verdi.

"Geçin. Tanrı sizinle olsun," dedi yukarıdaki ses. Onun durduğu yerin ötesinde yol genişliyordu ve atlar artık hızlanabilirdi. Arkalarına baktıklarında, yalnız nöbetçinin silahı üzerine eğildiğini gördüler ve seçilmiş

insanların sınırlarından sağ salim çıktıklarını anladılar. Özgürlük önlerinde uzanıyordu.

V. Bölüm
İntikam Melekleri

Gece boyunca yolları karmaşık geçitlerden ve düzensiz, her yanı kayalarla örtülü patikalardan geçti. Birden çok defa yollarını kaybettiler ama Hope'un dağlar hakkındaki ayrıntılı bilgileri sayesinde doğru yolu tekrar tekrar buluyorlardı. Tan yeri ağardığında, müthiş ama vahşi bir güzellik önlerinde uzanıyordu. Ufukta birbirlerinin omzuna yaslanmış duran karla kaplı tepeler, her taraflarını sarmıştı. İki taraflarındaki kaya yığınları öylesine yüksekti ki, çamlar ve karaçamlar tam başlarının hizasından, boşluktan çıkmış gibi, üzerlerine devrilmek için sadece bir rüzgâr bekliyormuş gibi duruyorlardı. Sadece bu manzara değildi onları korkutan; çünkü her yanı ağaçlar ve iri kaya parçalarıyla dolu çorak vadi de farklı değildi. Hatta geçerlerken, çok büyük bir kaya gümbürtüyle kopup aşağı yuvarlandı, sesin yankısı sessiz dağlar arasındaki boğazlardan duyuldu, atlar irkildi.

Doğudan güneş yavaşça yükselirken, ulu dağların tepelerine, sanki bir festivaldeki lambalarmış gibi birbiri ardına ışık düştü; ta ki hepsi kırmızı bir renkle alev alev yanıyormuş gibi görünene dek. Muhteşem manzara, firarilerin yüreklerini sevinçle doldurdu ve onlara zindelik

verdi. Dar ve derin bir vadiden fışkıran bir membayı görünce, atların su içmesi ve kendilerinin de ayaküstü, kahvaltı niyetine bir şeyler atıştırabilmesi için, kısa bir mola verdiler. Lucy ve babası, kuşkusuz biraz daha dinlenmeyi çok istiyordu fakat Jefferson Hope amansızdı. "Şimdi peşimize düşmüşlerdir," diyordu. "Her şey ne kadar hızlı olduğumuza bağlı. Bir kere sağ salim Carson'a vardık mıydı, artık hayatımızın sonuna dek dinlenebiliriz."

O gün, akşama kadar zorlu geçitlerden ilerlediler ve akşam olduğunda, düşmanlarıyla aralarında otuz milden fazla bir mesafe olduğunu hesapladılar. Gece vakti, kayaların soğuk rüzgârdan doğal bir korunak sağladığı bir yerde, birbirlerine sokularak ısındılar ve birkaç saat uyudular. Fakat tan yeri ağarmadan uyandılar ve bir kez daha yola düştüler. Peşlerinde biri olduğuna dair hiçbir iz yoktu ve Jefferson Hope da, düşmanlıklarını kazandıkları korkunç örgütün ulaşabileceği yerden epeyce uzakta olduklarını düşünmeye başlamıştı. Bu demirden pençenin ne kadar uzağa erişebileceğini yahut ne kadar kısa bir süre sonra üzerlerine kapanıp onları ezeceğini bilmiyordu.

Kaçışlarının ikinci gününün tam ortasında, zaten kıt olan erzakları tükenmek üzereydi. Bu, genç avcıyı biraz huzursuz etti, çünkü bu, dağlarda avlanmak gerekliliğini doğuruyordu ve daha önce de, hayati ihtiyaçları için birçok kereler tüfeğine davranmışlığı vardı ve durumun ciddiyetinin farkındaydı. Kuytu bir köşede, kurumuş çalı çırpı toplayarak ateş yaktı ve yol arkadaşları bu ateşin çevresinde ısındılar, zira şu anda deniz seviyesinden neredeyse bin dört yüz metre yüksekteydiler ve hava, gerçekten soğuktu. Atları bağladıktan sonra, Lucy'ye hoşçakal diyerek silahını omzuna astı ve bahtına çıkacak avı

vurmak üzere yola düştü. Arkasına dönüp baktığında, yaşlı adamın ve genç kızın ateşe çömeldiğini, hayvanların da hareketsiz bir şekilde öylece beklediklerini gördü. Sonra araya kayalar girdi ve onların görüntüsünü kaybetti.

Bir vadiden diğerine birkaç mil yürüdü ve hiçbir şey bulamadı fakat ağaç kabuklarındaki izlerden ve diğer belirtilerden, etrafta epey ayı olduğunu çıkarsadı. Sonunda, iki ya da üç saatlik beyhude bir arayıştan sonra umutsuzlukla geri dönmeye niyetleniyordu ki, gözlerini kaldırıp yukarı baktığında, kalbini memnuniyetle dolduran bir görüntüyle karşılaştı. Çıkıntı yapmış bir tepede, beş yüz metre kadar yukarıda, koyun görünümlü, fakat kocaman iki boynuzu olan bir hayvan vardı. Koca boynuz –çünkü böyle diyorlardı ona- avcı tarafından görülemeyen bir sürünün öncüsü olsa gerekti; gelgelelim kafası diğer yöne dönük olduğundan, hayvan, avcıyı görmemişti. Yüzüstü yatarak tüfeğini bir kayanın üzerine sabitleyen avcı, tetiği çekmeden önce iyice nişan aldı. Hayvan birden havaya sıçrayıp kayalıkların kenarında biraz sendeledikten sonra, aşağıdaki vadiye yuvarlandı.

Hayvan, neredeyse taşınamayacak kadar ağırdı; avcı da bir but ve böğrünün bir kısmını kesmekle yetindi. Ödülünü omzuna atarak, geldiği yerden gerisingeri aceleyle döndü, çünkü akşam çökmek üzereydi. Gelgelelim, henüz yürümeye başlamıştı ki, önündeki zorluğu fark etti. Bir av bulmak arzusuyla, aşinası olduğu vadilerin epeyce uzağına gitmişti ve şimdi nereden geldiğini bulmak, öyle pek de kolay görünmüyordu. Şu anda bulunduğu vadi, birçok boğaza açılıyordu; bütün bu boğazlar birbirlerine öyle benziyordu ki, birini diğerinden ayırt etmek neredeyse imkansızdı. Bir tanesini seçip bir mil ya da biraz

daha fazla yürüdü, ama daha önce hiç görmediğinden kesinlikle emin olduğu bir dağ membaına rastladı. Yanlış yolu seçtiğini fark edince, başka bir yola girdi ama sonuç değişmedi. Gece olmak üzereydi ve hava tamamen kararmadan önce, nihayet kendisine tanıdık gelen bir düzlüğe erişebildi. Oradan sonra bile doğru yolu bulmak bir meseleydi, çünkü henüz ay doğmamıştı ve iki tarafı bezeyen uçurumlar, şiddetli bir tekinsizlik telkin ediyordu. Zaten giriştiği iş yorucuydu, yükü de kendisini iyice yormuştu, sendeleyerek ilerliyordu, her adımın kendisini Lucy'ye biraz daha yaklaştırdığını ve yolculuğun kalanı için herkese yetecek kadar yiyecek taşıdığını düşünerek kendini rahatlatmaya çalışıyordu.

Şimdi işte tam da onları bıraktığı geçidin ağzına varmıştı. Karanlıkta bile, burayı saran kayalıkları seçebiliyordu. Gideli neredeyse beş saat olmuştu; kendisini kaygıyla bekliyor olmalıydılar. Geldiğini bildirmek için ellerini ağzına götürdü ve bağırdı. Bir cevap gelmesini bekledi. Kasvetli, sessiz vadilerde yankılanan ve sonra sayısız kez yinelenerek kendine erişen sesinin yankısından başka bir cevap gelmedi. Öncekinden daha gür sesle, bir kez daha bağırdı; kısa bir süre önce ayrıldığı arkadaşlarından hiç ses gelmedi yine. Belirsiz, müphem bir korku duydu; çıldırmış gibiydi, heyecan içinde koştururken taşıdığı eti bile düşürdü.

Köşeyi döndüğünde, ateşi yaktığı yeri artık tamamen görebiliyordu. Hâlâ kor halinde bazı odun parçaları olsa da, ayrıldığından beri ateşin beslenmediği apaçık belliydi. Hâlâ aynı sessizlik hüküm sürüyordu. Korktuğu başına gelmiş gibi, aceleyle hareket ediyordu. Ateşin kalıntılarının yanında kimse yoktu: Hayvanlar, yaşlı çiftçi, kız; hepsi gitmişti. Yokluğu sırasında ani ve korkunç bir

belanın buraya uğradığı belliydi; hepsine musallat olan o bela. Ve geride hiç iz yoktu.

Bu darbe, Jefferson Hope'u şaşırtmıştı. Taş kesilmiş halde etrafına baktı ve yere düşmemek için silahına yaslandı. Gelgelelim, kendisi eğitimli bir eylem adamıydı ve anlık güçsüzlüğünden derhal sıyrılmasını bildi. Tüten ateşten yarısı yanmış bir odun parçası alarak, bununla yolunu aydınlattı ve küçük kamp yerlerini araştırmaya başladı. Her yer toynak izleriyle doluydu: bu da, sayıca çok olan bir atlı grubunun, geride bıraktığı iki kişiyi alıp götürdüğüne delalet ediyordu: izler, gerisingeri Salt Lake City'ye gittiklerini gösteriyordu. Acaba ikisini de yanlarında götürmüşler miydi? Jefferson Hope, kendini tam da böyle olduğuna inandırmak üzereydi ki, gözü, vücudundaki her siniri titreten bir şeye takıldı. Kampın bir tarafındaki küçük bir yolda, kırmızımsı topraktan bir kabarıklık gördü; daha önce burada böyle bir şey görmediğinden kesinlikle emindi. Bunun, yeni kazılmış bir mezar olduğuna kuşku yoktu. Genç avcı, buraya yaklaşınca, toprağın üzerine bir çubuk dikildiğini ve çubuğun çatal kısmına da bir not iliştirilmiş olduğunu gördü. Kâğıdın üzerindeki yazı kısaydı ama her şeyi anlatıyordu:

JOHN FERRIER,
ESKİ SALT LAKE CITY SAKİNİ
4 Ağustos 1860 yılında öldü.

Bu kadar kısa süre önce arkada bıraktığı o yaşlı ama sağlıklı adam gitmişti ve ondan geriye kalan tek şey de bu kitabeydi. Jefferson Hope, vahşi gözlerle, ikinci bir mezar görmek için etrafına bakındı ama başka bir mezar yoktu. Lucy, yazgısını yaşaması, yaşlılardan birinin

oğlunun haremine girmesi için o korkunç takipçileri tarafından geri götürülmüş olmalıydı. Genç adam onu böylece götürdüklerine iyice kanaat getirdikten ve bunu önlemek için ne kadar çaresiz olduğunu fark ettikten sonra, şu yaşlı adam gibi son durağında sessizce yatıyor olmayı diledi.

Yine de atılgan ruhu, umutsuzluktan kaynaklanan o uyuşukluktan çabucak kurtuldu. Eğer kendine hiçbir şey kalmadıysa bile, en azından hayatını intikam almaya adayabilirdi. Yılmaz bir sabır ve sebatın yanı sıra, Jefferson Hope, Kızılderililerin arasında yaşadığı zamanlarda öğrendiği güçlü bir kindarlığa da sahipti. Söndürülmüş ateşin yanında dururken, kederini yatıştırabilecek tek şeyin, düşmanlarına kendi elleriyle vereceği tam ve eksiksiz bir ceza olacağını düşündü. Güçlü iradesi ve bitmek bilmeyen enerjisini, bu davaya adamaya ahdetti. Amansız, bembeyaz bir suratla, ayak izlerini takip ederek yemeği nerede düşürdüğünü buldu, sönmüş ateşi karıştırarak tekrar harladı ve kendisine en az birkaç gün yetecek kadar et pişirdi. Bunu çıkına doldurdu ve yorgun olmasına rağmen, dağlar boyunca gerisin geri İntikam Melekleri'nin izini sürmeye koyuldu.

Beş gün boyunca, yorgun ve bitkin halde, at sırtında geçtikleri yerleri yürüyerek geçti. Geceleri kendini kayaların arasına atıyor ve birkaç saatlik uyku uyuyordu ama tan yeri ağarmadan yine yola düşüyordu. Altıncı gün, talihsiz yolculuklarına başladıkları yer olan Kartal Kanyonu'na vardı. Oradan aşağı baktığında Azizlerin yurdunu görebiliyordu. Tarumar bir vaziyette, tüfeğine yaslandı ve sıska ellerini vahşice önünde uzanan sessiz şehre doğru salladı. Daha dikkatli bakınca, şehrin bazı önemli sokaklarında bayraklar ve bir kutlamayı işaret

eden başka belirtiler gördü. Henüz bunun ne anlama geldiğini tahmin etmeye çalışıyordu ki, bir at sesi duydu; kafasını çevirip bakınca kendisine doğru gelen bir atlı gördü. İyice yaklaştığında, onu tanıdı: Cowper adında bir Mormondu bu. Ona birçok kereler yardımı dokunmuştu. Bu yüzden, Lucy'nin başına neler geldiğini öğrenmek amacıyla yanına gitti ve,

"Ben Jefferson Hope," dedi. "Beni hatırlarsın."

Mormon ona gizleyemediği bir şaşkınlıkla bakıyordu; aslında onu tanımak gerçekten de güçtü, çünkü eski günlerin zıpkın gibi avcısını, üstü başı yırtık pırtık, beti benzi atmış, vahşi, hırpani bir gezgin suretinde görmek gerçekten de şaşkınlık vericiydi. Adam sonunda onu tanıdı; şaşkınlığı dehşete dönüştü.

"Buraya geldiğine göre çıldırmış olmalısın," diye bağırdı. "Seninle konuştuğumu görürlerse beni de öldürürler. Ferrierlerin kaçışına yardım ettiğin için Kutsal Dörtlü senin adına ölüm fermanı verdi."

"Ne onlardan ne de verdikleri hükümlerden korkuyorum," dedi avcı, ciddi bir şekilde. "Bu olayla ilgili bilmem gereken bir şey var, Cowper. Senin için değerli olan her şey adına, birkaç soruya cevap vermeni istiyorum. Biz hep arkadaştık. Tanrı aşkına, bana cevap ver."

"Nedir?" diye sordu Mormon. Huzursuzdu. "Çabuk ol. Yerin kulağı var."

"Lucy Ferrier'e ne oldu?"

"Dün genç Drebber ile evlendi. Hey, ayakta kal adamım, buraya yaslan; hiç can kalmamış sende."

"Beni boşver," dedi Hope, baygın bir halde. "Dudaklarına kadar beyazlamıştı ve düşmemek için üzerinde durduğu taşa oturdu. "Evlenmiş mi dedin?"

"Dün evlendi. Bağış Merkezi'nde şu bayrakları asma-

larının sebebi de bu. Drebber ile Stangerson arasında kızı kimin alacağına dair bazı anlaşmazlıklar olmuş. Onların peşine düşen birlikte ikisi de varmış, kızın babasını da Stangerson vurmuş, bu yüzden daha çok hakkı var gibi görünse de, meclise sunulduğunda, Drebber'a daha çok oy veren olmuş ve Kutsal Elçi de kızı ona vermiş. Ama kimsenin ona uzun süre sahip olabileceğini sanmıyorum, çünkü dün onun yüzünde ölümü gördüm. Bir kadından çok, bir hayalete benziyordu. Gidiyor musun?"

Yerinden kalkan Jefferson Hope, "Evet, gidiyorum," dedi. Yüzü mermerden oyulmuş kadar sert ve ifadesizdi. Gözleri, uğursuz bir ışıkla parıldıyordu.

"Nereye gidiyorsun?"

"Boşver," dedi ve silahını omzuna attığı gibi, vahşi hayvanların uğrak yeri olan dağların içine giden geçide yöneldi. Gelgelelim, orada ondan daha vahşi ve daha tehlikeli bir yaratık olmayacağı kesindi.

Mormonun kehaneti doğru çıkmışa benziyordu. Artık babasını kaybettiğinden mi, yoksa zorlandığı nefret verici evlilikten midir, Lucy bir daha asla eski Lucy olmadı ve aydan aya, suyu verilmeyen bir çiçek gibi kurudu. Ayyaş kocası, onunla John Ferrier'in mülkü için evlenmişti ve Lucy öldüğünde bundan hiç etkilenmedi; kızcağızın yasını onun diğer eşleri tuttu ve Mormon adetlerine uygun şekilde, gece boyunca onun yanında kaldılar. Sabahın erken saatlerinde tabutun etrafında toplanmışlardı, tam da bu sırada kendilerini çok korkutan ve şaşırtan bir şey oldu: İçeri vahşi görünümlü, hırpani kıyafetli, derbeder bir adam daldı. Korkudan sinmiş kadınlara tek söz etmeden, hatta onlara bakmadan, bir zamanlar zavallı Lucy Ferrier'in ruhuna evsahipliği etmiş bembeyaz bedene yaklaştı. Tam önünde eğilerek dudaklarını büyük

bir saygıyla kızın buz kesmiş alnına kondurdu. Sonra elini kaldırarak, nişan yüzüğünü parmağından çıkardı. "Bununla gömülmeyecek," diye bağırdı, ne dediği anlaşılmaz bir şekilde. Ardından, bir imdat çığlığı atmalarına bile fırsat tanımadan, çabucak merdivenlerden indi ve gitti. Her şey öyle tuhaftı ve öylesine kısa bir sürede olup bitmişti ki, izleyenler, eğer kızcağızın gelin olduğuna işaret eden altın yüzük yok olmasa, kendilerini ya da başkalarını bu olaya inandırmakta güçlük çekerlerdi.

Jefferson Hope, aylar boyunca dağlarda dolandı; tuhaf, vahşi bir yaşam sürdü ve kendisine hükmeden intikam ateşini kalbinde harladı durdu. Şehrin dış mahallelerinde sinsice dolaşan ve ıssız dağlarda görünen tuhaf biri hakkında hikâyeler anlatılıyordu. Bir keresinde, bir mermi Stangerson'un camından ıslık çalarak geçti ve ona bir adım uzaklıktaki duvara saplandı. Başka bir olayda, Drebber bir uçurumun dibinde yürürken, üzerine doğru devasa bir kaya parçası yuvarlandı; bu korkunç ölümden de kendisini yere atarak ancak kurtulabildi. İki genç Mormon, canlarına kasteden bu teşebbüslerin sebebini anlamakta gecikmediler ve düşmanlarını yakalamak ya da öldürmek amacıyla dağlara tekrar tekrar seferler düzenlediler. Gelgelelim, bu çabalar beyhudeydi. Sonra, gece olduğunda yalnız başına dışarı çıkmamak gibi tedbirler aldılar; evlerine de nöbetçi diktiler. Bir süre sonra biraz rahatladılar çünkü düşmanlarından artık ses seda gelmiyordu ve zamanla intikam hissinin köreldiğini düşündüler.

Hâlbuki durum tam tersiydi. Avcının yılmaz, zorlu mizacı ve kendisine hâkim olan intikam iştiyakı öylesine güçlüydü ki, onda başka duyguya yer kalmamıştı. Bir defa, her şeyden önce, pratik biriydi. Çok geçmeden,

kendini bu şekilde zorlarsa daha fazla katlanamayacağını anlamıştı. Sürekli soğuğa maruz kaldığından ve kuvvetli beslenemediğinden, zayıf düşüyordu. Eğer dağlarda bir köpek gibi ölürse, o zaman intikamını kim alacaktı? Ve eğer böyle devam etmekte diretirse, bu ölümün çok uzakta olmadığı da apaçık ortadaydı. Böyle davranması düşmanlarının işine gelirdi. O yüzden, istemeye istemeye de olsa eski Nevada madenlerine döndü; orada eski sağlığına kavuşacak ve hedefinin peşine düştüğünde karşısına çıkacak engelleri defetmeye yetecek kadar para biriktirecekti.

Niyeti en fazla bir yıl kalmaktı, ama daha önceden hesaplanamayacak şartlar onu neredeyse beş yıl boyunca madenlerde kalmaya mahkûm etti. Ama bu süre sonunda bile, anıları ve intikam ateşi, John Ferrier'in mezarını gördüğü geceki kadar taptazeydi. Kılık değiştirdi ve başka bir isimle Salt Lake City'ye geri döndü. Adaletin yerini bulmasını hayatından çok umursuyordu. Fakat orada onu bekleyen şeyler pek iç açıcı değildi. Birkaç ay önce Seçilmiş İnsanlar arasında bir gruplaşma olmuştu ve Kilisenin bazı genç üyeleri, Yaşlıların otoritesine isyan etmişlerdi; sonuç olarak, bir grup hoşnutsuz kişi, Utah'tan ayrılmış ve asi olmuşlardı. Drebber ve Stangerson da bunların arasındaydı ve nereye gittiklerini kimse bilmiyordu. Drebber'ın, mülkünün büyük bir kısmını paraya çevirdiği ve varlıklı bir kimse olarak ayrıldığı; Stangerson'un ise, tam tersi, fakir biri olarak gittiği söyleniyordu. Nihayet, nerede olduklarına dair hiçbir iz yoktu.

İntikamcı bile olsa, böylesi zorluklarla karşılaşan bir insan, her şeyden vazgeçebilirdi ama Jefferson Hope, vazgeçmek bir yana, bir an bile tereddüt etmedi. Bula-

bildiği işi yaparak kazandığı az miktar parayla, Birleşik Devletler'de şehirden şehre düşmanlarının izini sürdü. Yıllar geçti, saçlarına aklar düştü, ama o yine de, insan suretinde bir av köpeği gibi, zihni tamamen tek bir şeye koşullanmış halde, yoluna devam ediyordu. Sonunda sabrının karşılığını aldı. Camdan içeri şöyle bir bakmıştı aslında, hepsi buydu, ama bu tek bakış, izlediği adamların Ohio'da, Cleveland'da olduklarını anlamasına yetmişti. Kaldığı üçüncü sınıf pansiyona dönmüş ve intikam planını en ince ayrıntılarına dek tasarlamıştı. Gelgelelim, Drebber camdan bakmış ve sokaktaki serseri silueti görmüş, bu adamın gözlerinde ölüm okumuştu. Özel sekreteri yaptığı Stangerson'un yanına giderek, eski bir düşmanın kıskançlığı ve nefreti yüzünden hayatlarının tehlikede olduğunu söylemişti. O akşam Jefferson Hope, gözetim altına alınmış ve kefalet ödeyecek kimse çıkmayınca, birkaç hafta içeride kalmıştı. Sonunda salıverildiğinde, Drebber'ın evi boştu; o ve sekreteri, Avrupa'ya gitmişlerdi.

İntikamın önüne yine bir perde çekilmişti ve içindeki nefret onu bir kez daha takibe zorladı. Fakat seyahat için biraz çalışması ve kazandığı her doları bir kenara koyarak bir müddet para biriktirmesi gerekiyordu. Sonunda, kendisini hayatta tutacak kadar parayı toparlayınca, Avrupa'ya gitti ve şehir şehir düşmanlarını aradı: elinden geleni yapıyor ve her yerin altını üstüne getiriyordu ama kaçakları hiçbir yerde bulamıyordu. St. Petersburg'a vardığında, onların Paris'e gittiğini; Paris'e vardığında, oradan da Kopenhag'a geçtiklerini öğrendi. Danimarka'nın başkentine vardığında ise, yine bir iki gün geç kaldığını ve adamların bu defa Londra'ya kaçtığını duydu. Burası, yeryüzündeki son durakları olacaktı. Buradan sonrası-

nı, şimdiye kadar dinlediklerimizi de borçlu olduğumuz Dr Watson'un anılarına kaydedildiği üzere, yaşlı avcının kendi ağzından dinlersek, daha iyi ederiz.

VI. Bölüm
Dr. Watson'un Anılarının Devamı

John Watson

Mahkûmumuzun öfkeli direnişi, içinde bize karşı bir öfke olduğundan değildi çünkü kendisini çaresiz hissedince, içten bir tavırla gülümsedi ve boğuşma sırasında kimseye zarar vermemiş olmayı dilediğini söyledi. "Sanırım beni polis merkezine götürüyorsunuz," dedi Sherlock Holmes'a. "Arabam kapıda. Ayaklarımı çözerseniz yürüyebilirim. Eskisi kadar hafif değilim zira."

Gregson ve Lestrade, bu öneri fazla cüretkârmış gibi birbirlerine baktılar ama Holmes derhal mahkûmun sözünü dinledi ve ayaklarını çözdü. Adam ayağa kalktı ve kendini bir kez daha özgür olduğuna ikna etmek istermiş gibi esnedi. Ona baktığımda, bu kadar güçlü yapılı bir adam daha görmediğimi düşündüğümü hatırlıyorum; esmer, güneş yanığı yüzünde, vücudundaki kuvvet kadar baş edilmesi zor bir azmin enerjisi okunuyordu.

"Eğer polis şefi koltuğu boşsa, orada kesinlikle siz oturmalısınız," dedi, oda arkadaşıma saklayamadığı bir hayranlıkla bakarken. "İzimi çok temkinli bir şekilde sürdünüz doğrusu."

Holmes, iki dedektife, "Benimle gelseniz iyi olur," dedi.

"Sizi götürebilirim," dedi Lestrade.

"Güzel. Gregson da benimle içeri gelir. Siz de, Doktor. Sizin de meseleyıe ilginiz var, bizimle olsanız iyi olur."

Memnuniyetle razı oldum ve hep beraber aşağı indik. Mahkûm, kaçmak için teşebbüs etmedi, kendi arabasına binerken gayet soğukkanlıydı. Onun arkasından biz de bindik. Lestrade şoför yerine geçti, atları kırbaçladı ve kısa süre sonra hedefimize ulaştık. Küçük bir odaya girmemiz söylendi; orada bir polis müfettişi, mahkûmun ve öldürdüğü adamların isimlerini kaydetti. Memur, beyaz suratlı, duygusuz bir adamdı; görevini yerine getirirken bir heykel kadar heyecansızdı. "Mahkûm, bir hafta içinde sulh yargıcı önüne çıkarılacak," dedi. "Bu arada, Bay Jefferson Hope, söylemek istediğiniz bir şey var mı? Sizi uyarmalıyım ki, söylediğiniz her şey, mahkemede aleyhinize delil olarak kullanılacaktır."

"İyi bir fikrim var," dedi mahkûm, yavaşça. "Siz beyefendilere, her şeyi anlatmak istiyorum."

"Bunu mahkemeye saklasanız daha iyi olmaz mı?" diye sordu müfettiş.

"O zamana dek yaşayacak kadar şanslı olmayabilirim," dedi. "Şaşırmanıza gerek yok. İntihar etmeyi filan düşünmüyorum. Siz doktor musunuz?" Vahşi ve kara gözlerini, son soruyu sorarken bana çevirmişti.

"Evet, öyleyim," dedim.

"Öyleyse elinizi buraya koyun," dedi gülümseyerek. Kelepçeli ellerini göğsüne götürdü.

Dediğini yaptım; yapar yapmaz da, kalbinin olağandışı bir şekilde attığını, göğüs kafesinde bir şeylerin ters

gittiğini anladım. Göğüs kafesi, içinde güçlü bir motor çalıştırıldığında titreyen ince ve güçsüz bir yapı gibi zangır zangır titriyordu. Odanın sessizliğinde, kalbinden gelen boğuk vızıltıyı duyabiliyordum.

"Sizde anevrizma var!" diye bağırdım.

"Evet, bu hastalığa öyle diyorlar," dedi nazikçe. "Bir hafta önce bir doktora gittim ve çok geçmeden kalp damarlarımın yırtılacağını söyledi. Yıllardır kötüye gidiyormuş. Bu illetin Salt Lake dağlarında yetersiz beslenme ve aşırı yorulmam sonucunda hâsıl olduğunu sanıyorum. Şimdi işimi bitirdim ve ne zaman öleceğim umurumda değil ama arkamda yaptıklarımın bir açıklamasını bırakmak istiyorum. Aşağılık bir katil olarak hatırlanmak istemem."

Müfettiş ve iki dedektif derhal ona hikâyesini anlatmak için izin vermenin ne kadar doğru olacağını tartışmaya başladılar.

Müfettiş, "Doktor, acil bir tehlike olduğunu düşünüyor musunuz?" diye sordu.

"Muhtemelen," dedim.

"Öyleyse, adalet hakkı için, onun ifadesini bir an önce almak görevimizdir," dedi müfettiş. "Açıklama yapmakta özgürsünüz, bayım, ama sizi yine uyarıyorum ki, söyledikleriniz aleyhinize delil olarak kullanılabilir."

"İzninizle oturayım," dedi mahkûm, sözünü yerine getirirken. "Anevrizmadan ötürü çabucak yoruluyorum ve yarım saat önce yaşadığımız boğuşma sırasında meseleyi tam olarak halledemedik. Benim bir ayağım çukurda, size yalan söyleyecek filan değilim. Söylediğim her söz, kesin olarak doğrudur ve bunu ne şekilde yargılayacağınız beni zerre kadar ilgilendirmiyor."

Jefferson Hope bunları söyledikten sonra arkasına

yaslandı ve o dikkate değer hikâyesine başladı. Sakindi ve anlattığı şeyler gayet sıradanmış gibi konuşuyordu. Sonradan eklenen sözlerin gerçekliğini teyit edebilirim, çünkü mahkûmun söylediklerinin, söylendiği anda kaydedildiği Lestrade'nin defterine bakacak imkânım oldu.

"Bu adamlardan niçin nefret ettiğim sizin için pek önem taşımaz," diyordu, "ama iki kişinin –bir babanın ve bir kızın- ölümünden sorumlu oldukları yeterli bir açıklama; hayatlarını da bu yüzden kaybettiler. İşledikleri suçun üzerinden epey zaman geçtiğinden, hiçbir mahkemede onları suçlu çıkaramazdım. Ama onların suçlu olduklarını biliyordum ve onları elime geçirdiğimde hem yargıç, hem jüri, hem de cellât olacağıma ant içtim. İçinizde biraz erkeklik varsa, benim yerimde olsaydınız siz de aynını yapardınız.

"Sözünü ettiğim bu kız, yirmi yıl önce benimle evlenecekti. Fakat Drebber ile zorla evlendirildi ve kalbi buna dayanmadı. Öldüğünde, parmağından nikâh yüzüğünü aldım; Drebber ölürken gözleri bunu görmeli, son düşündüğü şey hangi suçun cezasını çektiği olmalı diye geçirdim aklımdan. Yüzüğü yanıma aldım. Adamları yakalayana kadar, iki kıtanın altını üstüne getirmem gerekti. Beni yorduklarını düşünmüş olacaklar ama bunun imkânı yoktu. Yarın ölecek olsam ki bu düşük bir olasılık değil, bu dünyadaki işimi yaptığımı, hem de iyi yaptığımı bilmenin huzuruyla öleceğim. Ölümleri benim elimden oldu. Artık benim için ne arzulanacak ne de ümit edilecek bir şey var burada.

"Onlar zengindi, bense fakirdim; yani onları izlemek, benim için o kadar da kolay değildi. Londra'ya vardığımda ceplerim neredeyse tamamen boştu; yaşamak için bir iş tutmam gerektiğini anladım. At sürmek benim için

yürümek kadar doğal bir edimdir; bu yüzden bir arabacı ofisine başvurdum ve çok geçmeden de işe alındım. Araba sahibine belli bir miktar para götürecektim, artan miktar da, ne kadar olursa artık, bana kalacaktı. Çok sık bu paranın üzerine çıktığım söylenemez, ama bir şekilde idare ediyordum. Asıl güç iş, yolları öğrenmekti, çünkü içine girdiğim lâbirentler arasında, bu şehir en karmaşık olanı. Gelgelelim, bir haritam vardı; başlıca otellerin ve istasyonların yerini öğrendiğimde, artık işimi gayet güzel bir şekilde kotarabiliyordum.

"Bu iki adamın nerede yaşadığını bulmam biraz zaman aldı; ama onları bulana dek, çok araştırma yaptım. Nehrin öte tarafında, Camberwell'deki bir pansiyonda kalıyorlardı. Bir kere yerlerini öğrenince, artık tamamen benim olduklarını hissettim. Sakal bırakmıştım; beni tanımalarının imkânı yoktu. Fırsatını bulana dek peşlerinde olacak ve onları takip edecektim. Bir daha elimden kaçırmak istemiyordum.

"Neredeyse başaracaklardı bunu. Londra'nın neresine giderlerse gitsinler, tam arkalarındaydım. Onları bazen arabamla, bazen de yürüyerek izliyordum; ama en iyisi arabayla izlemekti, çünkü o zaman benden kaçamıyorlardı. Onlarla öylesine kafayı bozmuştum ki, ancak sabah çok erken, ya da gece çok geç saatlerde para kazanabiliyordum ve işverenimle aram açılmıştı. Gelgelelim, aradığım adamları avucumun içine almış olduğumdan, bunu pek umursadığım söylenemezdi.

"Onlar da epey kurnazdı. İzleniyor oldukları ihtimalini yok saymamış olacaklardı ki, asla yalnız başlarına, ya da gece olduktan sonra dışarı çıkmıyorlardı. İki hafta boyunca her gün onların peşinden gittim, ama bir kere bile ikisini ayrı görmedim. Drebber, zaten bir günün ya-

rısını sarhoş geçiriyordu, ama Stangerson uyuklamıyordu bile. Erken ve geç saatlerde izledim onları; ama bir kere bile fırsatım olmadı. Yine de cesaretim kırılmadı, çünkü içimden bir ses, kutlu vaktin yaklaştığını söylüyordu. Tek korkum, onların işini bitirmeden, göğsümdeki bu hastalığın benim işimi bitirmesiydi.

"Nihayet bir akşam, Torquay Terrace'da –bu, kaldıkları sokağın adıydı- bir o yana, bir bu yana yürürken, pansiyonun kapısına bir arabanın yanaştığını gördüm. İlkin, arabaya birkaç bavul yüklendi, bir süre sonra Drebber ve Stangerson da arabaya bindi ve yola çıktılar. Ben de atımı kırbaçladım ve onları gözden kaçırmamaya çalıştım. İçim daralıyordu çünkü yaşadıkları yeri terk etmelerinden korkuyordum. Euston İstasyonu'nda indiler, ben de arabamı bir çocuğa emanet ettim; çocuk atı tutarken, onları perona kadar takip ettim. Liverpool trenini sorduklarını işittim; görevli de onlara, trenin henüz gittiğini ve diğerinin birkaç saatten önce kalkmayacağını söyledi. Stangerson, bu habere biraz bozuldu; ama Drebber, bilakis, memnun görünüyordu. Kalabalıktan istifade ederek onlara o kadar yaklaşmıştım ki, aralarında geçen konuşmadaki her sözcüğü duyabiliyordum. Drebber, yapacak küçük bir işinin olduğunu ve eğer beklerse, birazdan gelip ona katılacağını söyledi. Arkadaşı ona itiraz etti ve beraber olmaları gerektiğini hatırlattı. Drebber, bunun hassas bir konu olduğunu ve yalnız gitmesi gerektiğini ileri sürdü. Stangerson buna karşılık ne söyledi, tam olarak anlayamadım, ama diğeri öfkeyle patladı ve ona, kendisi için para karşılığında çalışan bir hizmetçiden başka bir şey olmadığını hatırlattı ve kendisini yönlendirebileceği düşüncesini aklından çıkarması gerektiğini söyledi. Bunun üzerine, sekreter daha fazla didişmekten vazge-

çip, eğer son treni kaçırırsa, kendisini Halliday Oteli'nde bulabileceğini söyledi; bunun üzerine Drebber, saat on birden önce peronda olacağını yineleyerek istasyondan çıkıp gitti.

"Onca zamandır beklediğim an, işte sonunda gelmişti. Düşmanlarım elimdeydi. Yan yana olduklarında birbirlerini koruyabilirlerdi, ama yalnızken, her biri benim merhametime kalmıştı. Bununla birlikte, aşırı tepki göstermedim. Planlarım çoktandır hazırdı. Suçlu, kendisini cezalandıranın kim olduğunu ve hangi suçun cezasını çektiğini anlamadığında, intikamın hiçbir tadı yoktur. Ben planlarımı, bu kuralı düşünerek yapmıştım: Peşinde olduğum adamın, o eski günahından ötürü cezasını çektiğini anlamasını sağlayacak şekilde. Birkaç gün önce, Brixton Yolu'ndaki evlere bakan bir adam, tesadüfen, o evlerin anahtarlarından birini arabamda düşürmüştü. Aynı akşam geri gelmiş ve anahtarı geri almıştı, ama bu sırada ben anahtarın kalıbını çıkarmış ve aynını yaptırmıştım. Bu sayede, sonunda bu büyük şehirde rahatsız edilmeden planlarımı uygulayabileceğim boş bir eve kavuşmuştum. Drebber'ı bu boş eve nasıl çekeceğim ise, şimdi karşımda duran asıl sorundu.

"Yolun aşağısına yürüdü ve birkaç likör dükkânına girdi; son girdiği dükkânda, neredeyse yarım saat kaldı. Dışarı çıktığında sendeliyordu ve besbelli, kafayı adamakıllı bulmuştu. Tam önümde, tek atlı bir araba duruyordu; Drebber arabaya işaret etti. Onları öyle yakından izliyordum ki, yol boyunca, diğer arabayla benim atın burnu arasında bir metrelik mesafe ya vardı, ya yoktu. Waterloo köprüsünden geçtik ve millerce gittikten sonra, yine kaldığı sokağa geri döndüğünü görünce şaşırdım. Buraya geri dönmesindeki niyetin ne olduğunu bilmiyordum;

devam ettim ve arabamı evden yüz metre kadar ötede bıraktım. Drebber içeri girdi, bindiği araba da uzaklaştı. Bir bardak su verir misiniz? Konuşmaktan dilim damağım kurudu."

Bardağı uzattım, bir dikişte içti.

"Şimdi daha iyiyim," dedi. "Evet, on beş dakika, belki de biraz daha fazla beklemiştim ki, içeriden boğuşan insan sesleri gelmeye başladı. Sonra kapı açıldı ve iki adam göründü; bunlardan biri Drebber idi, diğeri de daha önce görmediğim genç bir adamdı. Bu genç adam, Drebber'ın yakasına yapışmıştı ve kapıdan çıktıklarında, ona bir tokat attı, sonra da öyle bir tekmeledi ki, Drebber yolun ortasına kadar savruldu. "Seni adi herif!" diye bağırıyordu, elindeki değneği ona doğru sallayarak. "Sana namuslu bir kızı rahatsız etmek ne demekmiş göstereceğim!" Öyle kızgındı ki, o sopayla Drebber'a bir güzel dayak atacak sandım. Fakat beriki, sarsak bacakları elverdiğince hızlanarak, yolun aşağısına kaçtı. Köşeyi dönerken arabamı gördü ve işaret ederek bindi. 'Beni Halliday Otel'e götür,' dedi.

"Arabama bindiğinde, kalbim sevinçten öyle bir çarpmaya başladı ki, yine son anda, bu defa anevrizmadan ötürü intikamımı alamayacağımdan korkmaya başladım. Arabayı yavaşça sürerken, kafamda yapılacak en iyi şeyin ne olduğunu düşünüyordum. Onu dış mahallelere götürüp ıssız bir yere çektikten sonra, son bir kez konuşabilirdim. Neredeyse böyle yapmaya karar vermiştim ki, kendisi sağ olsun bu sorunu benim için halletti. İçki krizi yeniden baş göstermişti, bir meyhanenin önünde durmamı istedi. İçeri girerken, onu beklememi tembihledi. Meyhane kapanana dek orada kaldı. Dışarı çıktığında, öylesine sarhoştu ki, artık tamamen elimde olduğunu

anlamıştım.

"Onu soğukkanlılıkla öldürmek niyetinde olduğumu sanmayın. Böyle yapsaydım bu, katı bir adalet olurdu; kendimi buna razı edemedim. Ona bir şans vermeyi uzun zamandır düşünüyordum. Amerika'da çalıştığım onca iş arasında, York Koleji'nin kapıcılığını ve hademeliğini yapmışlığım da vardı. Bir keresinde profesör zehirlerden bahsederken, öğrencilere, Güney Amerika'daki bir okun zehrinden çıkardığı alkaloit dediği o şeylerden göstermişti; söylediğine göre, zerresi bile ölümcül olan bir maddeydi bu. Alkaloit şişesini buldum ve herkes gidip meydan bana kaldığında, içinden biraz aldım. İlaçlardan iyi anlıyordum; alkaloitten küçük, çözünebilir haplar yaptım ve her hapı, zehirli olmayan başka bir hapla birlikte, bir kutuya koydum. İki hap da görünürde aynıydı. İntikam vakti gelip adamımla karşılaştığımda, ondan bu iki kutudan birini seçmesini isteyecektim ve diğer hapı da ben yutacaktım. Hem adamın kalbine silahı ateşlemek kadar ölümcül, hem de daha sessiz bir yöntemdi. O günden sonra hapları hep yanımda taşımıştım ve işte, onları kullanacağım vakit gelip çatmıştı.

"Saat gece yarısını geçmiş, bire geliyordu; yağmur yağıyordu ve kuvvetli bir rüzgâr esiyordu, soğuk ve kasvetli bir havaydı. Hoşnuttum: halimden öyle mutluydum ki, sevinçten bağırabilirdim. Siz beyler, ancak biriniz bir şeyin özlemiyle yanıp tutuşup, yirmi yıl boyunca onu arzulayıp sonra bir anda onu avucunuzun içinde bulursanız, benim neler hissettiğimi anlayabilirsiniz. Sakinleşmek için bir puro yaktım ama heyecandan ellerim titriyor ve şakaklarım zonkluyordu. Arabayı sürerken, yaşlı John Ferrier ve tatlı Lucy'nin karanlıktan bana baktıklarını ve gülümsediklerini görebiliyordum; tıpkı sizi şu

anda nasıl görüyorsam... Brixton Caddesi'ndeki o evin önünde durana kadar, yol boyunca hep önümde, atın iki yanındaydılar.

"İn cin top oynuyordu; yağmurun sesinden başka ses yoktu. Camdan baktığımda, Drebber'ın arabanın içinde sızmış, iki büklüm uyuduğunu gördüm. Omzundan sarstım. 'Gitme zamanı.'

"Pekâlâ, Şoför," dedi.

"Sanırım söylediği otele geldiğimizi düşünmüştü çünkü arabadan indikten sonra bahçede yürürken tek kelime etmedi. Düşmemesi için yanından yürümem gerekiyordu; hâlâ zilzurna sarhoştu. Ama zor yürüyorduk, bir o kadar da ağırdı çünkü. Kapıyı açtım ve onunla birlikte ön odaya geçtim. Size yemin ederim ki bütün bu yol boyunca, baba ve kızı, önümüzden yürüyordu.

" 'Zifiri karanlık,' dedi, sendelerken.

" 'Birazdan aydınlık olur,' dedim. Bir kibrit çaktım ve yanımda getirdiğim balmumunu yaktım. Ona döndüm ve ışığı yüzüme tutarak, 'Şimdi, Enoch Drebber,' dedim, 'söyle bakalım, ben kimim?' "

"Bir an bana kızarmış, sarhoş gözleriyle baktı, sonra o gözlerde dehşet gördüm, dehşet tüm yüz çizgilerini sardı; beni tanımıştı. Delirmiş gibi gerilemeye başladı, alnındaki ter damlacıklarını görebiliyordum, dişleri takırdıyordu. Bu halini görünce kapıya yaslandım ve yüksek sesle, uzun uzun kahkaha attım. İntikamın tatlı bir şey olduğunu hep biliyordum ama o anda ruhumu saran mutluluğu hiç hayal etmemiştim.

" 'Seni köpek!' dedim, 'Seni Salt Lake City'den Petersburg'a kadar izledim; benden hep kaçtın. Şimdi, sonunda paçayı kaptırdın işte, yolun sonuna geldik; yarın sabahki güneşi ikimizden biri göremeyecek.' Ben

konuşurken hâlâ uzaklaşıyordu, yüzüne baktığımda benim çıldırdığımı düşündüğünü anladım. Belki de o anda çıldırmıştım. İntikam saati gelmişti. Şakaklarıma balyozlar vuruyordu. Sanırım burnum kanamaya başlamasaydı, orada ölebilirdim.

" 'Lucy Ferrier için ne düşünüyorsun şimdi?' diye bağırdım, kapıyı kilitledim ve anahtarı yüzüne doğru salladım. 'Cezan biraz gecikti, ama sonunda seni buldu.' Konuşurken, korkak dudaklarının nasıl da titrediğini gördüm. Canını bağışlamam için yalvaracaktı ama bunun ne kadar beyhude olduğunu biliyordu.

" 'Beni öldürecek misin?' diye mırıldandı.

" 'Öldürmek yok,' dedim. 'Bir köpeği öldürmekten bahseden de kim? Canına kıyılmış babasının yanından zavallı sevgilimi alıp lanetli, rezil haremine götürmek için koparırken, sen merhamet gösterdin mi?'

" 'Babasını öldüren ben değildim,' dedi.

" 'Ama onun masum kalbini kıran sendin,' diye tısladım, yanımda taşıdığım kutuyu gözlerinin önünde açtım. 'Bırakalım da Tanrı karar versin. Seç birini. Birinde hayat, birinde ölüm var. Senin bıraktığını ben yutacağım. Bakalım yeryüzünde adalet var mı, yoksa dünyayı tesadüfler mi yönetiyor.'"

"Çığlıklar atarak bir köşeye büzüldü ve merhamet dilenmeye başladı ama bıçağımı çektim ve dediğimi yapması için boğazına yasladım. O yuttuktan sonra, diğer hapı da ben yuttum ve bir dakika kadar, ya da biraz daha uzunca bir süre, kimin yaşayacağını, kimin öleceğini görmek için, sessizlikle birbirimizin yüzüne baktık. Zehrin kendi damarlarında dolanmaya başladığını hissettiği anda yüzündeki bakışı unutabilir miyim hiç? Suratını görür görmez kahkahalar attım ve Lucy'nin nikâh yüzüğünü

gözüne doğru tuttum. Bu süreç biraz kısa sürdü, çünkü alkaloit hızla tüm vücuduna yayıldı. Ağrılı bir kramp yüz çizgilerini gerdi; ellerini önüne uzattı, çırpındı, sonra kısık bir çığlık attı ve boylu boyunca yere serildi. Ayağımla cesedi düzelttim ve elimi kalbine götürdüm: Atmıyordu. Ölmüştü!

"Burnumdan kan sökün ediyordu ama farkında bile değildim. Kanımla duvara yazı yazmak nereden aklıma geldi, bilmiyorum. O anki kalp hafifliği ve sevinç içerisinde, polisi yanlış iz üstüne götürecek haşarı bir fikir olduğunu düşündüm herhalde. New York'ta, üzerinde RACHE yazan bir Alman vatandaşının cesedinin bulunduğunu hatırlıyorum; gazetelerde, bunu yapanın gizli örgütler olduğu yönünde bir sürü haber çıkmıştı. New Yorkluları şaşırtan şeyin, Londralıları da şaşırtacağını düşünmüş olmalıyım; parmağımı kanıma batırdım ve duvarın uygun bir yerine bu yazıyı yazdım. Sonra arabama gittim, ortalıkta kimse yoktu ve gece hâlâ kasvetli, yağmurlu ve soğuktu. Biraz uzaklaşmıştım ki, Lucy'nin yüzüğünü genellikle koyduğum cebimi yoklayınca, orada yüzük olmadığını fark ettim. Beynimden vurulmuşa dönmüştüm, çünkü bu yüzük, ondan bana kalan tek hatıraydı. Drebber'ın cesedi üzerine eğildiğimde düşürdüğümü düşünerek geri sürdüm, arabamı yolda bıraktım, eve girecek cesareti kendimde buldum, çünkü bu yüzüğü kaybetmektense her şeyi göze alabilirdim. Oraya vardığımda, tam da ben içeri girerken, bir polis memurunun dışarı çıktığını gördüm; benden şüphelenmemesi için sarhoş taklidi yapmam yeterli oldu.

"İşte Enoch Drebber'in hikâyesi böyle. O vakitten sonra yapmam gereken tek şey, aynısını Stangerson'a uygulamak ve böylece John Ferrier'e olan borcumu

ödemekti. Halliday Oteli'nde kaldığını biliyordum, bütün gün oralarda dolandım durdum ama dışarı çıkmadı. Drebber gelmeyince, ters giden bir şeylerin olduğundan şüphelendiğini sandım. Stangerson kurnazdı ve Drebber'ı koruyan hep o olmuştu. Gelgelelim, eğer kapalı kapılar arkasında kalarak benden kurtulabileceğini sanıyorsa, çok yanılıyordu. Çok geçmeden, hangi pencerenin onun odasına ait olduğunu buldum ve ertesi sabah erkenden, otelin arkasında duran o merdiveni duvara dayayıp şafağın karanlığından istifade ederek pencereden içeri girdim. Onu uyandırdım ve uzun zaman önce kastettiği canın hesabını verme vaktinin geldiğini söyledim. Drebber'ın ölümünü anlattım; seçim hakkını ona da tanıdım. Ona önerdiğim ikide birlik kurtuluş ihtimalini değerlendirmek yerine, yataktan fırladığı gibi üstüme atıldı. Kendimi savunmak amacıyla, bıçağımı tam kalbine sapladım. Diğer türlü olsaydı da bir şey fark edecek değildi, zira takdir-i ilahi, işlediği suça karşılık zehirsiz hapı seçmesine asla izin vermezdi.

"Söyleyeceğim az şey kaldı, zaten daha fazla konuşabilecek durumda da değilim, çünkü neredeyse yorgunluktan öleceğim. Birgün kadar şoförlüğe devam ettim; Amerika'ya geri dönmeme yetecek kadar para biriktirmek istiyordum. Meydanda duruyordum ki, genç bir serseri, Jefferson Hope adında bir arabacı tanıyıp tanımadığımı ve eğer tanıyorsam, kendisinin Baker Caddesi 221B adresine çağrıldığını söyledi. Hiç şüphelenmedim, sonra, buradaki genç adam, hayatımda emsaline rastlamadığım bir kolaylıkla kelepçeleri bileklerime geçiriverdi. İşte bütün hikâyem bu, baylar. Benim bir katil olduğumu düşünebilirsiniz; ama aslında tıpkı sizin gibi, ben de adalet hesabına çalışan bir memurum."

Adamın anlatımı öylesine heyecan verici ve üslubu öyle etkileyiciydi ki, hikâye boyunca sessizlik ve dikkatle onu dinlemiştik. Artık tüm cinayetlerin ayrıntılarını kanıksamış olan profesyonel dedektifler bile, adamın hikâyesini ilgiyle dinlemişlerdi. Bitirdiğinde, uzun süre sessizlik oldu. Sadece Lestrade'nin olayı kaydederken kullandığı kalemin kâğıt üzerindeki devinimi duyuluyordu.

"Kafama takılan sadece bir nokta kaldı, biraz daha bilgiye ihtiyacım var," dedi Sherlock Holmes, sonunda. "Gazeteye kayıp yüzük ilanı verdiğimde kapıma gelen ortağınız kimdi?"

Mahkûm, muzip bir tavırla arkadaşıma göz kırparken, "Kendi sırlarımı anlatabilirim," dedi, "ama diğer insanların başını belaya sokmaktan imtina ederim. İlanınızı gördüğümde, bunun ya bir tuzak olduğunu ya da aradığım yüzüğü bulduğumu düşündüm. Arkadaşım gidip bakmaya razı oldu. Bunu da gayet güzel bir şekilde kotardığını itiraf etmeniz gerek."

"Kuşkusuz," dedi Holmes, içtenlikle.

Müfettiş, ciddi bir tavırla, "Şimdi, baylar," dedi. "Yasaların gerektirdiklerini yerine getirmeli. Mahkûm perşembe günü sulh yargıçlarının önüne çıkacak ve duruşmaya sizin de iştirak etmeniz gerekiyor. O zamana dek, kendisinden ben sorumluyum." Konuşurken zili çaldı ve birkaç gardiyan gelip Jefferson Hope'u götürdüler; biz de, arkadaşımla birlikte polis merkezinden çıktık ve bir araba durdurarak Baker Caddesi'ndeki evimize döndük.

VII. Bölüm
Sonuç

Bize perşembe günü mahkemede olmamız söylenmişti ama perşembe günü geldiğinde, tanıklığımıza gerek kalmadı. Dava, daha yüksek bir merciye intikal etmişti ve Jefferson Hope, kendisini zorlu bir yargılamanın beklediği başka bir mahkemeye çıkarıldı. Yakalandığı günün gecesi anevrizması baş göstermiş ve sabahleyin hücresinde, yerde bulunmuştu; yüzünde, dolu dolu yaşadığı hayatı son anlarında şöyle bir gözden geçirmiş ve üzerine düşeni yaptığını bilmekten ötürü rahatlamış gibi, sakin bir tebessüm vardı.

"Gregson ve Lestrade, onun ölümüne çok kızacaklar," dedi Holmes, ertesi akşam bu meseleyi konuşurken. "Şimdi kendilerinden nasıl övgüyle bahsedilir?"

"Bu davada pek etkin bir rol üstlendiklerini söyleyemem," dedim.

"Bu dünyada yaptığın şey önemli değildir," dedi arkadaşım, sertçe. "Önemli olan, insanları yaptığına inandırdığın şeydir." Kısa bir süre durakladıktan sonra, biraz daha keyifli bir halde, "Boşver," dedi. "Bu meseleyi kaçırmamam her açıdan iyi oldu. Daha iyi bir vaka hatırlamıyorum. Basit olduğu kadar, öğretici bazı detaylar da

içeren bir vaka."

"Basit mi!" diye çıkışacak oldum,

"Aslında, bu vakaya başka bir sıfat yakıştırmak güç," dedi Sherlock Holmes, şaşkınlığıma gülümseyerek. "Basit olduğuna dair kanıt, olayın içinde; gayet sıradan tümdengelimler uygulamak dışında hiçbir şey yapmadan, üç gün içinde vakayı kendi ellerimle çözdüm."

"Bu doğru," dedim.

"Sana daha önce de söylediğim gibi, sıradan olmayan şey, engelden ziyade, rehberdir. Bu çeşit bir sorunu çözümlerken, mühim olan sondan başa doğru akıl yürütmektir. Bu, gayet başarılı ve kolay bir yöntem olmasına karşın, insanlar bu yönteme pek sık başvurmaz. Gündelik hayatta, ileri doğru akıl yürütmek daha yararlıdır, bu yüzden diğer yordam hep ihmal edilir. Sentez yoluyla uslamlayan elli kişiye karşılık, analitik zekâ kullanan bir kişi vardır."

"Sanırım söylediklerinizi pek anlamadım."

"Zaten anlamanızı da beklemiyordum. Bakalım daha açık nasıl anlatabilirim. Çoğu insana, bir olay zinciri verseniz, size sonucun ne olacağını söyler. Bu olayları zihinlerinde yerlerine oturtur, bir sonraki adımda ne geleceğini tahmin ederler. Ama kendilerine sonucu söyleseniz, bu sonuca varacak yolları çıkarsamak yetkinliğinde olan çok az insan vardır. Uslamlama, ya da analitik düşünme derken, bu yeteneği kastediyordum."

"Anlıyorum," dedim.

"Şimdi, bu, size sonucun verildiği ve geri kalan her şeyi sizin bulmanız gereken bir vaka. İzin verin de size mantık yürütürken izlediğim yolu göstermeye çalışayım. Baştan başlayalım. Eve girerken, aklımda hiçbir düşünce yoktu; bir defa bütün önyargılardan arınmıştım. Doğal

olarak, ilkin yolu inceledim ve orada, size daha önce de söylediğim gibi, tahkikat sonucunda tespit ettiğim üzere, geceleyin bulunmuş olması gereken bir arabanın tekerlek izlerini gördüm. Tekerleklerin bıraktığı izler dardı; böylece arabanın özel bir araba değil, yolcu arabası olduğu izlenimine vardım. Londra'daki arabalar, özel arabalardan genellikle ufaktır ve tekerlekleri daha incedir.

"Üzerinde durduğum ilk nokta buydu. Sonra yavaşça bahçede yürüdüm; bereket ki toprak çamurlaşmıştı ve iz sürmek için uygundu. Kuşkusuz size sadece çiğnenmiş ıslak toprak olarak gözükmüştür, ama benim eğitimli gözlerim için, bu toprakta keşfedilecek şeyler vardı. Dedektiflikte, ayak izi takip etmek kadar önemli ama bir o kadar da savsaklanan bir başka yöntem yoktur. Ne tesadüftür ki, bir zaman bu konu üzerinde epey çalışmıştım; o kadar çok pratik yapmıştım ki, sonunda bu bir içgüdüye dönüşmüştü. Polis memurlarının ayak izleri bir yana, bahçeden onlardan önce geçen iki adamın ayak izlerini de seçebiliyordum. Polislerden önce burada yürüdüklerini söylemek kolaydı; zira onların izleri, polis memurlarının izleri altında kalmıştı. Böylece kafamda ikinci bir bağlantı daha oluştu. Gece ziyaretçileri iki kişiydi, (adımların büyüklüğünden çıkarsadığım kadarıyla) birinin boyu uzundu, diğerinin de modaya uygun giyindiğini ileri sürebilirdim, çünkü çizmelerinin bıraktığı izler küçük ve zarifti.

"Eve girdiğimde, bu son çıkarsamam doğrulandı. İyi giyimli adam, önümde yatıyordu. Öyleyse, cinayeti diğeri işlemiş olmalıydı, tabii ortada bir cinayet varsa. Cesedin üzerinde hiç yara yoktu, ama yüzündeki acı ifade, ölüm gelmeden önce onun geleceğini bildiğini gösteriyordu. Kalp krizinden, ya da doğal ve ani başka bir sebepten

ölen insanların yüzünde böylesi ifadelere rastlanmaz. Cesedin dudaklarını koklayınca, ekşimsi bir koku aldım ki, bu da beni, zehrin ona zorla içirildiği bilgisine götürdü. Aynı zamanda, yüzündeki öfke ve korku dolu ifade de, bu bilgiyi destekliyordu. Bu sonuca eleme yöntemiyle vardım; çünkü başka hiçbir varsayım gerçeklerle örtüşmeyecekti. Bunun duyulmadık bir fikir olduğunu söylemeyin sakın. Suç tarihinde kurbana zorla zehir içirmek yeni bir şey değildir. Odessa'daki Dolsky ve Montpellier'deki Leturier vakaları, bu konuda bir zehir bilimcinin aklına gelecek ilk davalardır.

"Ve şimdi asıl büyük soruya geliyoruz: Niçin? Hırsızlık amacıyla işlenmiş bir cinayet değildi, çünkü kurbandan hiçbir şey alınmamıştı. Öyleyse siyasi bir cinayet miydi, yoksa cinayet sebebi bir kadın mıydı? Önümdeki soru buydu. Birincisini inceledikten sonra, ikinci sebebi daha olası buldum. Siyasi katiller, işlerini bitirdiklerinde mutludurlar ve ortalıktan kaybolurlar. Bu cinayet ise, tam aksine, önceden planlanmıştı ve katil, odanın her yerine, orada bulunduğunu kanıtlayan izler bırakmıştı. Bunu kasten yapmış olmalıydı, yani bu siyasi bir cinayet değildi, öyleyse önceden planlanmış bir intikam cinayetiydi. Duvardaki yazıyı görünce, buna iyice kani oldum. İşler biraz karışmış gibi görünüyordu. Ama yüzük bulununca, her şey halloldu. Katil, kurbanına besbelli ölmüş ya da artık olmayan bir kadını hatırlatmak istemişti. Bu yüzden Gregson'dan, Cleveland'a çektiği telgrafta, Drebber'ın geçmişiyle ilgili önemli bir nokta olup olmadığını sormasını istedim. Hatırlarsınız, olumsuz yanıt vermişti.

"Sonra, dikkatli bir araştırma yaptım ve katilin boyuna dair fikrimi doğruladım; bunun yanında, Trichino-

poly purosu içtiği ve tırnaklarının uzunluğu gibi başka detaylar da öğrendim. Neredeyse sonuca varmak üzereydim; bir boğuşma izine rastlamadığımdan, yerdeki kanın, heyecandan ötürü katilin burnundan boşaldığını anladım. Kan izleriyle ayak izleri uyuşuyordu. Tam anlamıyla asabi olmadığı sürece, hiç kimsenin bedeni, belirli bir duygulanımdan ötürü böyle bir tepki vermez; böylece cinayetin kanlı canlı, dinç bir kimse tarafından işlendiği fikrine ulaştım. Olaylar gösteriyor ki, yanılmamışım.

"Evden ayrıldıktan sonra, Gregson'un ihmal ettiği şeyleri yaptım. Cleveland'daki polis merkezine telgraf çektim. Beni sonuca ulaştıracak bilginin, Enoch Drebber'ın evliliğiyle ilgili olduğunu kestirebiliyordum. Yanıt kesindi. Cevapta, Drebber'ın eski bir aşk davası yüzünden, Jefferson Hope adındaki bir adamdan korktuğu ve korunma istediği, Hope adlı bu adamın da halen Avrupa'da olduğu yazıyordu. Artık tüm meseleyi aydınlatacak ipucunun elimde olduğunu biliyordum; geriye sadece katili yakalamak kalmıştı.

"Eve Drebber ile birlikte giren adamın şoförden başkası olmadığını çoktan anlamıştım. Çünkü yoldaki dağınık izler, eğer başlarında onları zapt eden biri olsa, atların asla öyle başıboş adımlar atamayacağını gösteriyordu. Öyleyse, şoför eğer evin içinde değilse, nerede olacaktı? Mantıklı bir adamın, kendini ele vereceği mutlak olan üçüncü bir insanın yanında cinayet işleyeceğini söylemek saçmadır. Nihayet, bir adam Londra sokaklarında birini takip edecekse, en iyi yol arabacılık yapmasıdır. Bütün bu düşünceler beni, Jefferson Hope'un hâlâ şehrin sokaklarında olduğuna ikna etti.

"Eğer öyleyse, işini bir anda bırakamazdı. Onun açısından düşünüldüğünde, ani bir değişiklik, şüpheleri

üzerine çekebilirdi. En azından bir süre için, arabacılık yapmaya devam edecekti. Takma bir isim kullanmasına gerek yoktu. Kimsenin kendisini zaten tanımadığı bir ülkede, takma bir isim kullanmanın hiçbir anlamı olmazdı. Böylece Arap dedektif ekibimi organize ettim ve onlardan aradığım adamı bulana dek, Londra'daki tüm arabacıları araştırmalarını istedim. Ne kadar çabucak sonuca ulaştıklarını ve benim de fırsatı nasıl değerlendirdiğimi biliyorsun. Stangerson cinayeti tamamen beklenmedik bir cinayetti, ama zaten engellemenin hiçbir yolu yoktu. Daha önceden bulmayı beklediğim zehirli haplara o cinayet sayesinde ulaştım. Gördüğünüz gibi, bütün vaka, mantıklı olaylar zinciri."

"Harika," diye bağırdım. "Marifetlerinizi herkes bilmeli. Bu vakanın bir özetini yazmalısınız. Siz yapmazsanız, sizin yerinize ben yapacağım."

"İstediğinizi yapabilirsiniz, Doktor," dedi. Elinde tuttuğu bir gazeteyi bana uzatarak, "Şuna bakın," dedi. "Şunu bir okuyun."

O günün gazetesiydi: *Echo*. İşaret ettiği paragraf da, bu vakadan söz ediyordu.

"Halk," diyordu, "Bay Enoch Drebber ve Bay Joseph Stangerson cinayetleri zanlısı Hope adındaki adamın ani ölümünü, şaşkınlıkla karşıladı. Davanın ayrıntılarını muhtemelen asla öğrenemeyeceğiz, gelgelelim, güvenilir bir kaynaktan aldığımız bilgiye göre, cinayetler, Mormon adetlerince ayrılan sevgililerden birinin güttüğü intikam sonucu işlenmiştir. Görünen o ki, iki kurban da, gençlik yıllarında Ahir Zaman Azizleri'ne mensup idiler. Ölen zanlı Hope da, bir Salt Lake yerlisi. Bu vakanın işe yarar hiçbir tarafı olmasa bile, dedektif polis gücümüzün ne kadar etkili olduğunu bize en iyi şekilde göstermesi

ve tüm yabancılara, aralarındaki sorunları İngiltere topraklarında değil, kendi yurtlarında halletmeleri gerektiği dersini vermesi açısından önemli olduğu, su götürmez bir gerçektir. Kulağımıza gelen fısıltılara göre, bu başarı tamamen iki ünlü Scotland Yard görevlisi, Bay Lestrade ve Gregson'a aittir. Ölen zanlı, görünüşe göre, kendisi de amatör bir dedektif olan ve zamanında iki meşhur dedektifimizin ustalıklarından birkaç şey öğrenerek dedektiflikte bazı hünerler ve başarılar gösteren Sherlock Holmes'un evinde yakalanmıştır. İki dedektifimize, hizmetlerinin bir karşılığı olarak, nişan verilmesi bekleniyor."

"Daha başlarken size söylememiş miydim?" diye bağırdı Sherlock Holmes, kahkahasını tutamayarak. "Kızıl soruşturmamız bu işe yaradı işte; onlara nişan kazandırdı!"

"Boşverin," dedim. "Gerçekleri harfi harfine günlüğüme kaydettim ve insanlar bunları okuyacaklar. Aynı zamanda, başardığınızın bilinci, hoşnut olmanıza yetmeli, tıpkı Romalı bir cimrinin dediği gibi:

"Iskalasın beni insanlar, bunun ne önemi var!
Ben alkışlarım kendimi, övünürüm
Çekmecemdeki başarılarımla."

KIZIL SORUŞTURMA 3

“Benim adım Sherlock Holmes, benim işim başkalarının bilmediklerini bilmektir.”

“Bugünlerde pek suç işlenmiyor, pek suçlu da yok” dedi yakınırcasına. “Bizim meslekte beyin sahibi olmanın ne faydası var? Ben de beni ünlü edecek kadar beyin olduğunu biliyorum. Hiçbir insan yoktur ki, suç keşfinde, benim getirdiğim çalışma ve doğal yetenek tarzını uygulamış olsun. Ve sonuç? Araştırılacak suç yok; ya da, en fazla, bir Scotland Yard memurunun bile çözebileceği kadar bayağı motivasyonlarla işlenmiş becerikzsiz alçaklıklar...”

“Sana tekrar söylüyorum Watson, eğer imkânsızı elersen geriye kalan her ne kadar mümkün gözükmese de gerçeğin ta kendisi olacaktır.”

PLATO
PLATO FİLM YAYINLARI

9789756381458